

Torsdagen den 9 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne Mars äfvensom protokollsutdrag rörande de i gårdagens sammanträde fattade beslut.

§ 2.

Upplästes en till Herr Talmannen ankommen, så lydande skrift:

Till Herr Talmannen i Riksdagens Andra Kammare.

Att Riksdagsfullmäktigen i Andra Kammaren Lars Pehrsson i Hjulsta, Vestmanlands län, aflidit härstädes den 5 dennes, 55 år gammal, varder härmed attesteradt.

Munktorp den 7 April 1874.

E. J. Nordenson.

Pastor.

Efter sålunda erhållen underrättelse om detta dödsfall beslöt Kam-maren, uppå hemställan af Herr Talmannen, att till Kongl. Maj:t, jemlikt 28 § Riksdags-ordningen, ingå med underdånig anmälan om den i anledning deraf yppade riksdagsmanualedigheten.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades ånyo Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 16).

§ 4.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 21 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

1:sta punkten.

Lades till handlingarne.

2:dra punkten.

Bifölls.

I anledning af Utskottets hemställan i 3:de punkten yttrade

Herr O. B. Olsson: Jag för min del har icke kunnat biträda det beslut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit. Jag hyllar den princip, att Riksdagen icke bör bevilja pensioner åt tjänstemäns enkor. Visserligen är i detta fall — såsom alltid da regeringen söker pension för enka efter afliden tjänsteman — den aflidnes tjänstgöring särdeles väl vitsordas. Major Tellanders verksamhet såsom fängelsedirektör skall hafva varit synnerligen utmärkt. Härvid förekommer dock, att han af Svea Hofrätt blifvit dömd till ansvar för tjänstförsedelse. Jag hörde sjelf handlingen af detta mål vid Stockholms Rådstufvurätt, och mig syntes då besynnerligt, att Tellander ej blef dömd till svårare straff än böter för det stora slarf eller nära nog försnillning, hvarför han var tilltalad. Vid sådant förhållande tror jag, att man icke uteslutande bör fästa sig vid de vackra vitsord, som afgifvits öfver Tellanders tjänstgöring, och då jag dessutom af princip ej vill bifalla pensioner till tjänstemäns enkor, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Åke Andersson: Då vid Riksdagen varit fråga om pensioner åt enkor och barn efter aflidne tjänstemän, har man städe uttalat två regler, nemligen att man bör se på den aflidnes förhållande i tjänsten under lifstiden och att man dernäst bör taga i betraktande de efterlevandes ekonomiska omständigheter. Jag minnes mycket väl från 1865—1866 årens riksdag, huru man vigilerade för Major Tellander och framhöll hans förtjenster för att skaffa honom den pension af 2,800 R:dr, hvaraf han också kom i åtnjutande. Medgifvas måste, att Tellander under sin tjänstetid vid Långholmen med skicklighet och nit skött sin befattning och upprättat en disciplin inom kronoarbeta-korpsen, som ingen förut kunnat åstadkomma. Men med afseende å hvad sedermera kommit honom till last, kan jag icke vara med om att bevilja pension åt hans enka. Jag tror att det vore en farlig väg man beträdde, om Riksdagen företoge sig att bevilja pensioner åt enkor efter tjänstemän, som komprometterat sig på ett eller annat sätt.

Jag instämmer alltså i Herr O. B. Olssons yrkande.

Grefve Posse: Då de försedelser, som Major Tellander i sin tjänst möjligen kan hafva begått, synas vara inför Riksdagen fullt försonade, då Riksdagen beviljat honom sjelf under lifstiden pension å indragningsstaten, kan jag icke se, att någon motvilja mot hans enka bör för dessa försedelser göra sig gällande. Jag tror således, att man bör bevilja hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, helst Riksdagen ofta — om ock mot denna Kammares bestridande — i likartade fall beviljat pensioner åt tjänstemäns enkor. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr O. B. Olsson: Med anledning af hvad siste ärade talaren yttrat derom, att Riksdagen borde anses hafva erkänt Major Tellanders tjänsteförsedelser vara försonade, då Riksdagen beviljat honom sjelf pension, får jag uttala min reservation mot en sådan uppfattning, ty pensionen

beviljades Tellander, innan hans förseelser voro kända. Han blef nemligen dömd till ansvar för dem efter den tid, då han fick pensionen. I motsatt fall tror jag, att han gått miste om pension, åtminstone till så stort belopp som han erhöll. Det är blott detta jag nu velat anmärka.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner på såväl bifall som afslag; och blef den senare propositionen med öfvervägande ja besvarad, i följd hvaraf Kammaren afslagit den af Utskottet tillstyrkta pensionen.

4:de punkten.

Härvid anförde

Herr O. B. Olsson: Ja, äfven i denna punkt får jag af principiella skäl yrka afslag å Utskottets hemställan. Det kan visst synas bevekande, att denna enka har fyra minderåriga barn, och äfven jag har hjerta för nöden, men jag förutsätter att det står i Kongl. Maj:ts makt att hjälpa samma enka, då Kongl. Maj:t har till sitt föfogande icke så obetydliga medel för extra utgifter. Om nöden är stor, lär derfor Kongl. Maj:t tillse, att af de medel, som i så vidsträckt mån äro ställda till Kongl. Maj:ts diposition, understöd såsom gratifikation tilldelas denna enka.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Posse: Äfven i detta fall nödgas jag vara af annan åsigt än siste ärade talaren. Han erkände behovet och billigheten af den här föreslagna pensionen och syntes endast vilja, att densamma skulle beviljas af Kongl. Maj:t att utgå af medel, som äro ställda till Kongl. Maj:ts föfogande. Att Riksdagen sålunda skulle afsäga sig pröfningsrätten i dylika fall, tror jag icke vara klokt, utan anser tvärtom, att Riksdagen bör i möjligaste mån söka kvarhålla den rätten i sin hand. Jag vill för min del icke i ett fall som detta hänvisa Kongl. Maj:t till att använda disponibla medel, och yrkar bifall till Utskottets hemställan under förutsättning, att Kammaren, lika med mig och förre talaren, erkänner behovet af den ifrågasatta pensionen.

Herr Edström: Jag anser mig icke böra undanhålla Kammaren den upplysning, att jag under lång tid varit bekant med aflidne Majoren Klingspor och varit i tillfälle att iakttaga hans förhållande i tjensten. Hvad derom meddelas i statsrådsprotokollet känner jag fullkomligt igen, likasom jag äfven kan vitsorda uppgiften om den nödställda belägenhet, hvari enkan befinner sig.

Jag kan icke annat än varmt förorda bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Äfven jag anhåller, på grund af någon personlig kännedom om den ekonomiska ställning hvari aflidne Majoren Klingspors efterlemnade enka med sina fem späda barn befinner sig, att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen nu förklarats slutad och propositioner blifvit gifna, i enlighet med de yrkanden som förekommit, bifölles Utskottets hemställan.

5:te punkten.

Lades till handlingarne.

6:te och 7:de punkterna

Biföllos.

I afseende på *8:de punkten* anfördes af

Herr O. B. Olsson: Här har Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt, att ifrågavarande tjänsteman skulle i pension få åtnjuta ett belopp lika stort som hans lön. Dertill kan jag för min del icke lenna bifall. Denne person skulle på så sätt komma i en vida bättre ställning än alla andra tjänstemän. Om han varit frisk och kunnat tjena, ända till dess han uppnått pensionsåldern, skulle han vid afskedstagandet erhållit endast 2,250 R:dr i pension, men nu skulle han, därför att han blifvit sjuk och derigenom tidigare otjänstbar, för hela sin lifstid tillförsäkras ett nära dubbelt så stort belopp. Det är väl en ömmande omständighet, att han blifvit sinnessvag och derigenom beröfvad de flesta fördelar i detta lifvet, men då Kongl. Maj:ts proposition icke föranleder till antagande, att han har familj, tror jag, att den föreslagna pensionen blifvit allt för högt tilltagen. Om denne tjänsteman fortfarande förblifver sinnessvag, så lär lefnadskostnaden för hans person icke kunna blifva så synnerligen stor, utan ganska väl låta sig bestridas med 2,250 R:dr om året; och Riksdagen bör väl ej ställa så till, att större delen af pensionen blott blir en gåfva åt denne tjänstemans aflägsnare arfvingar.

Jag hemställer alltså, att Kammaren må bestämma denna pension till samma belopp, hvartill den vid ett vanligt afskedstagande från tjensten skolat uppgå, eller 2,250 R:dr.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Weidenhielm: Med anledning af siste värde talarens yttrande anser jag mig böra fästa uppmärksamhet derpå, att här alldeles icke är fråga om beredande af någon fördel för Öfverstelöjtnanten Barck. Han åtnjuter för närvarande hela sin lön och har full rätt att framdeles ända till sin död åtnjuta densamma. Om Riksdagen bifaller hvad Utskottet föreslagit, ökas icke därför Öfverstelöjtnant Barcks inkomster med en enda skilling, likasom, i händelse Riksdagen afslår Utskottets hemställan och i följd deraf, såsom naturligt är, Öfverstelöjtnant Barcks förmyndare finna sig hindrade att begära afsked för honom, hans inkomster förblifva alldeles desamma som nu. Alltså inverkar Riksdagens beslut i denna punkt icke det minsta på Öfverstelöjtnant Barcks ekonomiska ställning. Men det gäller här ett regementes intresse, ty så länge Öfverstelöjtnant Barck kvarstår — hvilket han kommer att göra, så länge han icke erhåller full

lön på indragningsstat — förblifver öfverstelöjtnantsplatsen vid regimentet såsom vore den vakant, advancementet stälfjas, och annan officer måste kommenderas att förrätta den vigtiga tienstgöring, som tillhör chefens närmaste man.

Att bifalla siste värde talarens förslag om anvisande af 2,250 kronor i pension åt Öfverstelöjtnanten Barck vore alldeles detsamma som rent afslag å den gjorda framställningen, ty ingen förmyndare skulle kunna taga på sitt ansvar att begära hans afsked, så länge en dylik åtgärd skulle vålla en väsendtlig minskning af hans nuvarande inkomster. Af dessa skäl hemställer jag, att Kammararen ville bifalla Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jemte det jag ber att få förena mig i det af Herr Ola Bosson Olsson framställda yrkande, anhåller jag att få göra ett par anmärkningar i anledning af Herr Statsrådet Weidenhielms anförande. Det skäl, han åberopade för bifall till Utskottets förslag, hade redan förut inom Utskottet framdragits, nemligen att man måste tilldela denne embetsman en ovanligt stor pension för att få hans plats ledig till besättande med en tjenstbar person. Detta skäl är visst mycket talande, men å andra sidan kan invändas, att det dock är ett besynnerligt förhållande, om en person, som icke tjenat föreskrifven tid för att blifva pensionsmessig, skulle erhålla pension till dubbelt belopp mot hvad han skulle fått, om han stannat i tjensten till sin ålderdom. Nu säger man, att en tjensteman i den ställning, hvarom här är fråga, icke kan afskedas, utan står kvar i åtnjutande af sin lön, ehuru han ej kan sköta tjensten. Jag tror visst, att så förhåller sig, men jag tror också, att ifall Riksdagen afslår hvad här satts i fråga, deri skulle ligga en anmaning för regeringen att vidtaga åtgärder till afskaffande af det menliga förhållande, att en tjensteman, som blifvit obotligt sjuk, icke kan afskedas, och deremot ställa så till, att tjenstemän i sådan ställning må kunna skiljas ur tjensten mot erhållande af vanlig pension. Jag tror, att man i sådant fall icke kunde säga att staten förföre obilligt mot sina tjenare. Fortgår man åter på det sätt, att, så snart en tjensteman blir obotligt sjuk, tilldela honom fulla lönen i pension och tillsätta en ny tjensteman i hans ställe, också med full lön, så kan man, såsom mig synes, komma till särdeles orimliga konsekvenser.

Jag instämmer i Herr Ola Bosson Olssons yrkande.

Grefve Björnstjerna: Jag vågar påminna derom, att redan flera gånger fall af samma beskaffenhet, som det nu föreliggande, förekommit, och att Riksdagens beslut dervid alltid gått i den riktning Utskottet föreslagit, d. v. s. Riksdagen har beslutit, att den tjensteman, som råkat i samma olyckliga belägenhet som Öfverstelöjtnant Barck, egde uppbära hela sin lön i pension, då han afginge från sin innehaftvande tjenst. Att helt enkelt afskeda en person och afspisa honom med en godtyckligt bestämd nådegåfva, detta förbjuder grundlagen, helst den nu ifrågavarande officern icke begått något tjenstefel, utan tvärtom i tjensten uppfört sig mycket väl. Utan dom och ransakuing kunna ju endast förtroendeembetsmän men inga andra afskedas.

Den

Den siste värde talaren har förmenat, att, derest Utskottets hemställan afslöges, deri skulle ligga en påtryckning på Regeringen att framlägga förslag till lag, enligt hvilken en obotligt sjuk tjänsteman skulle kunna afskedas mot erhållande af vanlig pension. En dylik lag lär dock svårligen låta tillämpa sig på sinnessvaga, ty såsom en hvar vet, är denna sjukdom af sådan beskaffenhet, att ingen läkare lär vilja taga på sin ed att patienten är obotlig, och, om den sjuke blir återställd, är han ju ovilkorligen berättigad att åter inträda i sin tjänst. Chefen för Landt-försvars-departementet har tydligt visat, att här icke är i fråga att bevisa någon gunst mot Öfverstelöjtnanten Barck. Denne vinner intet på antagande af Utskottets förslag, men det blir staten sjelf, som får sitta emellan om det förkastas. Jag påminner mig härvid en bekant fransysk teaterpjäs, i hvilken framställes en person, som för att vara rätt hushållsaktig gör den ena indragningen efter den andra, hvilka dock alla långt ifrån att förbättra hans ställning blifva honom sjelf till skada. Så torde äfven här blifva förhållandet. Om man af sparsamhet skulle låta ifrågasvara öfverstelöjtnantsplats år från år upptagas af en sjukrapporterad person, samt således nödgas kommendera en ryttmästare t. ex. från Engelholm att jemte sin der förlagda squadron sköta majorsexpeditionen till Malmö, så skulle ett sådant abnormt förhållande säkerligen tillskynda regementet och således äfven staten en skada, många gånger uppvägende värdet af det pensionsbelopp, hvarom här tvistats. Detta synes mig böra vara klart för hvar och en, som något tänker sig in i saken, jag kan således icke annat än gilla bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Posse: På sätt den ärade Krigsministern upplyst, förhåller det sig så, att här icke är fråga om att tillägga Öfverstelöjtnanten Barck någon fördel alls, ty han kommer under alla omständigheter att, så länge han lever, bibehålla sin nuvarande löneinkomst. Det är således icke behöfligt att lemna någon upplysning med afseende å det framställda tvifvelsmålet, huruvida Öfverstelöjtnanten Barck har familj. Han har för öfrigt både hustru och barn; men här är icke fråga om hans ekonomiska förhållanden, utan endast derom, huruvida hans tjänst må kunna besättas med en duglig person. Om Riksdagen anser tjänsten vara af beskaffenhet att böra upprätthållas, är klart, att man måste underkasta sig nödvändigheten att handla på samma sätt, som Riksdagen förut i likartade fall gjort. Senast för två riksdagar sedan förevar precis samma fråga, då rörande en major vid lifregementets husarer, och Riksdagen beviljade fulla lönebeloppet såsom pension. Jag hemställer alltså om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med derunder framställda meningar, gaf Herr Talmannen propositioner på bifall dels till Utskottets hemställan och dels till det af Herr O. B. Olsson gjorda yrkande, samt förklarade sig anse ja vara öfvervägande för den senare meningen. Då emellertid votering blef begärd, skedde i anledning deraf, och med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 8:de punkten af dess utlåtande N:o 21 a,

röstar ja;

Den, det ej vill

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren beviljat den ifrågasatta pensionen till nedsatt belopp af 2,250 kronor.

Omröstningen försiggick; och befanns vid röstsedlarnes sammanräkning att 58 ledamöter röstat ja mot 79, som röstat nej; hvadan Kammaren fattat beslut enligt nej-propositionen.

Beträffande 9:de punkten yttrade

Herr O. B. Olsson: Äfven i denna punkt får jag yrka afslag å Utskottets hemställan icke allenast af principiela skäl utan äfven på andra grunder. Af det Kongl. Maj:ts proposition bilagda statsråds-protokollet utvisas, att enligt bouppteckningen efter Lektor Tham i sterbhuset funnits en behållning af 2,473 R:dr 79 öre. Jag vill dessutom upplysa Kammaren om, hvad Utskottets utlåtande icke gör, att Thams enka från allmänna Enke- och Pupill-kassan erhåller årlig pension af 200 R:dr. Jag tror ej, att man kan säga, att en enka, som redan åtnjuter pension af 200 R:dr och har en liten förmögenhet efter sin man, befinner sig uti egentligen betryckta omständigheter; och jag får därför yrka afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Posse: Jag ber att på de skäl, Utskottet anfört, få yrka bifall till dess hemställan.

Vidare anfördes icke. Sedan propositioner framställts så väl på bifall som på afslag, bifölls Utskottets hemställan.

10:de punkten.

Blef jemväl bifallen.

11:te punkten.

Herr O. B. Olsson anförde: Ehuru jag icke har reserverat mig emot detta Utskottets beslut, torde mina kamrater inom Utskottet dock erkänna, att jag vid frågans behandling opponerade mig emot beviljandet af en så hög pension åt Regementskommisarien Liljenroth. Förhållandet är nemligen, att, så vidt jag känner, denne man är uti mycket goda ekonomiska omständigheter. Det, som dock egentligen tyckes mig obilligt, är att den föreslagna pensionen är lika stor som hans lön. Går man ut

derifrån, att uppehållet af en tjänst är förenadt med mycket besvär och kostnader, så kan det ju icke förnekas att, då han blir befriad från dessa kostnader, han skall behöfva en mindre summa för sitt lifsuppehälle. Jag vill visserligen icke i detta fall förneka tilldelandet af en pension, men jag anser den af Kongl. Maj:t föreslagna summan vara för högt tilltagen och yrkar därför att pensionen måtte bestämmas att utgå med 500 kronor.

Grefve Posse: Den nedsättning, som af den siste talaren blifvit föreslagen, synes mig i detta fall vara helt enkelt en smakfråga, ty den grundar sig icke på något annat än ett tycke. Jag tror därför, att man gör rättast, om man bifaller hvad Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet Herr Statsrådet Weidenhielm: Då här nyss blifvit yttradt att bestämmandet af detta pensionsbelopp är ett slags smakfråga. så vill jag blott, innan beslut fattas, fästa Kammarens uppmärksamhet på, att den man, som här föreslagits till erhållande af en pension utaf 1,000 kronor, är öfver 74 år gammal och under 54 år på ett utmärkt sätt tjenat staten samt nu ligger träffad af ett slaganfall fullkomligt lam. Häruti finnas enligt min tanke goda skäl för bestämmandet af hans pension till de 1,000 kronor Kongl. Maj:t föreslagit och som jag hoppas att Kammaren måtte bifalla.

Herr C. A. Larsson: Sedan nu Herr Krigsministern upplyst oss om, att den ifrågavarande mannen, för hvilken pension blifvit begärd, är 74 år gammal och uti 54 års tid varit i statens tjänst anställd, anser jag något skäl här ej förefinnas att frångå den allmänna princip, att under sådana förhållanden hela lönen lemnas såsom pension.

Jag hemställer därför till Herr Ola Bosson Olsson, att han åtminstone för denna gång måtte låta sin anmärkning falla, och yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de gjorda yrkandena och, i enlighet dermed framställda propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till Herr O. B. Olssons ändringsförslag, förklarade Herr Talmannen ja vara öfvervägande för den förra meningen; och hade alltså Utskottets hemställan blifvit i oförändradt skick af Kammaren bifallen.

12:te och 15:de punkterna.

Biföllos.

16:de punkten.

Ordet begärdes af

Herr Hedin, som yttrade: Herr Talman! Det är under förhoppning att efter den uppfriskande hvila, som Kammaren nu åtnjutit, Kammarens

lynne i dag måtte vara lika blidt som vårvädret, som jag vördsamt vägar hemställa om afslag å Stats-Utskottets förslag i denna punkt och bifall till den af mig väckta motion.

Utskottet utgår från en grundsats, hvars allmänna riktighet jag också i min motion uttryckligen erkänt, nemligen att pensioner för i statens tjänst anställda personer eller deras enkor icke annorledes än uppå Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning böra af Riksdagen beviljas. Naturligtvis motiveras denna grundsats derigenom, att den för bedömande af förekommande frågor nödiga utredning bäst och fullständigast kan af Kongl. Maj:t åstadkommas, men i så fall gäller också detsamma om hvilket annat anslag som helst, som underställes Riksdagens pröfning, ty det är ju gifvet, att lika väl som pensionsfrågor hvarje annan fråga af större eller mindre vikt, som förekommer till behandling hos Riksdagen, måste kunna bättre utredas af Kongl. Maj:t än af den enskilde riksdagsmannen; sålunda är den uppställda grundsatsen i precis samma grad giltig i fråga om det ena, som om det andra slaget. Emellertid vill jag gerna medgifva, att denna regel, att anslag icke må beviljas på framställning af enskild person, må vara riktig, men längre än till en *regel* kan man i intetdera fallet komma, och vare sig att det gäller pensioner eller andra anslag, så måste undantag från fastställda regler kunna förekomma. Frågan är då, om här verkligen föreligger ett undantagsfall, och att så är förhållandet har jag, så godt jag förmått, sökt att uti motionen påpeka. Jag har påpekat, att Lindeström visserligen blott under en kortare tid, nemligen 12 år, tjenat det allmänna, men att den oförvållade anledningen dertill att hans verksamhet i statens tjänst så tidigt afbröts, var ett slaganfall, som gjorde honom lam, så att han till följe deraf måste af sitt befäl afskedas. Det sätt, hvarpå han skött sina pligter uti tjänsten, ådagaläggas uti korpsbefälhafvarens Victor von Vegesacks memorial af den 10 November 1873, der det heter, "att han, under hela sin tjänstetid, med utmärkt duglighet, flit och pålitlighet förrättat de honom lemnade uppdrag samt i och utom tjänsten städe ådagalagt ett berömvärdt uppförande, så att Chefsemetet med afsaknad ser hans oförvållade bortgång från korpsen."

Hvad hans närvarande belägenhet angår och utsigterna för honom att kunna sig sjelf försörja, så ber jag att få åberopa ett läkarebetyg, utgifvet af underläkaren vid Allmänna Garnisonssjukhuset härstädes, hvilken deruti säger, att Lindeström kommer att för framtiden lida ett sådant men af sin lamhet i högra armen och benet, "att han efter all sannolikhet får den *största* svårighet och bekymmer att med anuan sysselsättning sig försörja".

Jag har i min motion tillåtit mig att göra en helt kort betraktelse, som jag ber att nu få för Kammararen uppläsa, då jag icke torde kunna påräkna att Kammararens ledamöter haft tillfälle läsa motionen. Jag yttrar der:

"För vanliga fall gäller reglernas stränghet, men för undantagsfall — och ett sådant föreligger här — måste de lämpas efter billighetshänsyn, att ej formernas högsta rätt måtte varda den högsta orätt i sak. Mången, hvilkens nit och skicklighet aldrig hunnit upp ens till medelmåttans höjd, skriker makligt fram till den gräns, der efter en tjänstgöring af vederbörlig tidslängd pension antingen kommer af sig sjelf, såsom en

ostridig rättighet, eller ock, efter derom särskildt gjord framställning, anses icke kunna förvägras. Måne det då ej låter sig väl försvaras enligt en högre lag, än de vanliga reglernas och det vedertagna brukets, att lemna ett understöd åt den, som under en kortare tjänstetid genom nit och skicklighet af ovanligt slag både omedelbart bättre tjänat det allmänna och medelbart, inom sin, låt vara ringa verkningskrets, gagnat såsom en föresyn af pligttröhet och duglighet? Och måne man ej förvandlar sak till form och form till formalitet, derest det blifver frågan om *fullmakt* och *lön* eller *förordnande* och *arvode*, hvaraf skall bero, huruvida en statens f. d. tjänare i den mest beklagansvärda belägenhet skall aktas värdig en ringa hjälp eller ej?"

Ett annat skäl förefinnes här och det är den ifrågavarande nödstälde mannens redbara och energiska sträfvande att hjälpa sig själf. Hans fordna förmän, hvilka omfatta honom med en sympati och en tillgifvenhet, som för honom innebära ett bättre vitsord än något annat, hafva väl visat honom mycken godhet, men han har ej velat för mycket anlita deras hjälp, utan har för att skaffa sig någon inkomst nu under sin sorgliga belägenhet kommit derhän att han lärt sig rita med venstra handen. Naturligtvis kan han härmed endast i ringa mån bidraga till sitt lifsuppehälle, men det visar likväl den redbarhet, som utmärker honom, att ej vilja falla andra till last. Jag frågar då: skall man gifva honom det hårda svaret, att han måste anlita den allmänna välgörenheten? Hvad vore det väl annat än att rent af slå ihjäl den moraliska kraft, som uti hans bedröfliga ställning hittills hållit honom uppe?

Jag har, Herr Talman, ett särskildt skäl för det yrkande, som jag nu framställer. Den summa, som jag för detta ändamål begärt, utgör omkring 1¹/₃ eller, tror jag noga räknadt 1⁷/₂₃ procent af det belopp, 11,500 R:dr, hvarmed Kammaren förlidet år nedsatte det så kallade "extra utgiftsanslaget" å 7:de hufvudtiteln, hvilket, såsom väl bekant, sedan 1840 varit uppfördt med ett särdeles stor belopp, för att äfven användas till pensioner och nådegåfvor.

Motivet till denna nedsättning var, såsom vi minnas att Riksdagen ansåg mindre lämpligt, att ett belopp ställdes till Kongl. Maj:ts disposition för att efter godfinnande utdelas till nådegåfvor, som i sjelfva verket förvandlades till fasta pensioner. När jag nu erinrar Kammaren om, att i detta fall från Riksdagens sida och utan någon Kongl. Maj:ts inblandning skedde en nedsättning å ett ordinarie anslag och att vi således få öka listan på de exempel, som härom dagen, under debatten om de ordinarie anslagen, anfördes af den ärade representanten från Westerås, så förmodar jag att denna erinran skall glädja Kammaren och göra den välvilligt stämd för min begäran.

Utän att göra mig skyldig till någon högre grad af sjelfkärlek, torde jag ock kunna säga, att min envishet såsom statsrevisor och här uti Kammaren haft någon del uti att denna nedsättning kommit till stånd. Jag frågar då, om Kammaren verkligen kan hafva hjerta till att vägra mig hvad jag nu begär, eller 1¹/₃ procent på dessa 11,500 R:dr?

Jag medgifver, såsom jag i början af mitt anförande yttrade, att det är Utskottets sak att strängt hålla på den uppställda grundsatsen, men det är Kammarens sak att vid undantagsfall låta nåd gå för rätt.

Det är Utskottets sak att vid behandlingen af slika frågor, om möjligt, hafva trefald koppar omkring hjertat, men det är Kammarens sak att lyssna till barmhertighetens ingifvelse.

Ja, Herr Talman, hvad skall kunna säga mera om denna sak? Jag skall sluta med en bön till Kammaren att bevilja denna obetydliga summa och derigenom sprida en smula ljus och glädje uti ett mörkt och glädjefattigt hem, der sorg och bekymmer äro dagliga gäster.

Herr Danielsson: Jag har icke någon gång förut yttrat mig uti en sådan fråga som denna. då jag alltid tyckt, att man uti sådana saker bör så mycket som möjligt hålla tillbaka och ej vara alltför frikostig i att utdela pensioner, men för den nu ifrågavarande personen, hvilken jag väl känner, måste jag göra ett undantag. Jag vet, att han under lång tid stridit emot fattigdom och bekymmersamma omständigheter, innan han lyckades komma till en någorlunda god bergning samt att just då han uppnått detta mål ödet drabbade honom och han i följd af ett slag-anfall blef urståndsatt att bibehålla sin tjeust. Då man vet detta och då vid förlidet års riksdag man äfven tvänne gånger frångick den allmänna principen, att icke tilldela pensioner annat än på Kongl. Maj:ts framställning, så hoppas jag att man nu ej af formskäl vägrar den lilla summa, som här begäres, eller 150 kronor.

Jag yrkar således afslag å Utskottets förslag uti denna punkt och bifall till det af motionären framställda yrkande.

Friherre von Schulzenheim: Af en händelse kom jag att vid ett besök uti provinsen Småland närvara, då den händelse inträffade, som legat till grund för Herr Hedins motion, d. v. s. den olycka, hvarigenom den ifrågavarande mannen gjordes otjenstbar och till följe hvaraf han måst afskedas. Det var vid en mötesplats uti sitt tält och således under tjenstgöring, som han sjuknade. Oaktadt jag blott sett mannen en gång, fattade jag ett särskildt intresse för honom och af samtal med flere personer uti de socknar i Småland, der jag har egendomar, erfor jag, att han var allmänt känd såsom en ovanligt duglig och skicklig topograf, att han ansträngt sig öfverdrifvet uti tjensten, hvilket orsakat det slaganfall, som träffade honom, samt att hans tillgångar voro särdeles ringa. Jag erkänner, att jag derföre vid genomläsning af den Kongl. propositionen och sedermera af Herr Hedins motion fann det något besynnerligt, att någon framställning om pension åt denne man ej skett från Kongl. Maj:t, utan att pension åt honom skulle behöfva begäras på enskild väg. Händelsen har gjort, att jag äfven här uti Stockholm fått reda på mannen och kan jag derföre helt och hållet attestera Herr Hedins uppgifter. När nu det blott är fråga om en så liten summa som 150 kronor, under det att hyran här i Stockholm för ett någorlunda ordentligt rum är minst 150 kronor, så tycker jag sannerligen, att Riksdagen måtte kunna bestå honom rum, om icke mat och kläder. Om Riksdagen beviljar honom denna lilla summa, så gör den derigenom för honom lättare att med venstra handen skaffa sig föda. Jag yrkar derföre bifall till Herr Hedins motion.

Herr Uhr: Då det nyss gällde beviljande af pension åt Öfverstelöjt-

neuten Grefve Barck, tänkte jag framställa den frågan, huru man förhåller sig, då en simpel karl blir af någon orsak tjenstbar och måste afskedas, om han då får behålla hela sin lön såsom pension eller icke. Här har man tillfälle att erhålla svar på den frågan. Den person, som här föreslagits till pension, är visserligen icke någon nummerkarl utan en fanjunkare, som i lön åtnjutit under sin tjenst 750 R:dr årligen, och för honom begäres nu den lilla summan af 150 R:dr. Då man har kunnat kosta på tusentals R:dr i pension åt en högre officer för att han måtte taga afsked, så att man får en bättre karl i hans ställe, tycker jag att man väl kan kosta på 150 R:dr för att hjälpa denne stackare, som oförvålladt råkat uti nöd.

Jag kan således ej underlåta att rösta för bifall till motionärens förslag och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Med afseende å hvad den siste ärade talar-
ren yttrade beträffande förfarandet med mindre bemedlade personer när de råka i förlägenhet ber jag också få yttra några ord. Herrarne känna väl, hurusom för några år sedan ett antal timmermän, som voro anställda vid flottans depot i Göteborg, blefvo afskedade, emedan de icke längre voro för flottan behöfliga. Dessa timmermän ingingo då till Kongl. Maj:t med anhållan om understöd, då de icke längre fingo tjensgöra, men deras ansökningar afslogos. En af dem hade dock tjenstgjort i 34 år, en annan 25, en tredje 21, en fjerde 18 o. s. v. Om en enskild person haft en aman i sin tjenst i 34 år, så undrar jag om den förre skulle ansett sig kunna skicka denne tjenare till fattigstugan, såsom det blef desse arme timmermäns öde.

I betraktande af sådana omständigheter och då det här gäller allenast en ringa pension åt en man, som gjort sig väl förtjent af fäderneslandet och utan eget förvållande blifvet urståndsatt att lifnära sig, vill jag för min del icke hålla på Utskottets hemställan utan yrkar bifall till motionen.

Herr Liss Olof Larsson: Då ingen tyckes ha lust att uppträda till försvar för Utskottets hemställan, får jag väl lof att göra det.

Då det nyss var fråga om Öfverstelöjtnant Barck och Kamreraren Dumrath, så anfördes det såsom skäl till beviljande af pension för dem att, derest pension icke beviljades, de skulle, såsom varande af sjukdom förhindrade att tjensgöra, sitta qvar vid sina tjenester till döddagar och åtnjuta full lön; men jag frågar: är icke förhållandet enahanda med denne?

Hvad som emellertid utgjort hufvudskälet för mig att icke biträda denna motion är just det, som finnes angifvet i Utskottets betänkande, nemligen att förslaget om denna pension icke blifvit framställt af regeringen. Nu säger man visserligen, att den omständigheten, att förslaget icke framkommit från Regeringen, icke utgör hinder för Riksdagen att bevilja pensionen. Detta vill med andra ord säga, att Riksdagen skall påpeka för Regeringen att hon icke föreslår tillräckligt många pensioner. Jag kan icke finna annat än att det är en ganska vådlig väg man slår in på genom att på detta sätt bevilja pensioner åt än den ene än den

andre, som af enskild motionär dertill utkommenderas. Det är en väg som åtminstone jag icke vill beträda och yrkar jag därför bifall till Utskottets betänkande.

Grefve Björnstjerna: Jag har endast begärt ordet i anledning af den förfrågan, som framställdes af den siste talaren, den nemligen, huru det kan komma sig att, då man ansett den ene tjänstemannen Grefve Barck icke kunna utan eget medgifvande afskedas, man deremot utan vidare afskedat en annan tjänsteman Fanjunkar Lindeström. Jo, det kommer sig af den enkla orsaken, att Grefve Barck åtnjuter lön på stat, då deremot fanjunkar Lindeström aldrig varit annat än tillförordnad. På Topografikåren finnes nemligen ingen Fanjunkare med lön på stat, endast tillförordnade. Följaktligen både kunde och måste denne man afskedas, då han icke längre var i stånd att förrätta sin tjänst.

Jag har endast velat lemna denna upplysning och röstar för öfrigt för Herr Hedins förslag.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, gäfvos af Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som på yrkandet att, med afslag å berörda hemställan, motionärens förslag måtte bifallas, och förklarade Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd. Med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, skedde alltså nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i *sextonde* punkten af dess utlåtande N:o 21 a),

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beviljat f. d. Fanjunkaren vid Topografiska korpsen N. F. G. Lindeström en årlig pension af 150 kronor, på sätt i afgifven motion föreslagits.

Omröstningen företogs i grundlagsenlig ordning och utföll med 54 ja mot 86 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

17:de—25:te punkterna.

Biföllos.

I anledning af hvad Utskottet hemställt i 26:te punkten anförde

Herr Clairfelt: Vi stå i denna fråga åter inför den stora principen, huruvida pensioner böra beviljas endast på regeringens initiativ eller jemväl på förslag af enskilda motionärer.

För principen i sin helhet kan jag icke annat än böja mig — den är fullkomligt riktig; men vi ha nyss hört en aktad talare på Stockholmsbänken anförda och utvecklade de skäl, som tala för att man under stundom både kan och bör frångå denna princip, då tillämpningen af densamma för särskilda fall kunde komma att innebära den största orättvisa. Jag instämmer till alla delar i hvad han i detta afseende yttrat och tror att här just föreligger ett sådant fall, der man har skäl att göra undantag från den allmänna regeln. Telegrafkommisarijen Jönsson har, efter hvad de motionen bilagde handlingar utvisa, i 19 år varit i Telegrafverkets tjänst och enligt Telegrafstyrelsens utlåtande, i denna tjänst ådälagadt en "förtjenstfull och själfuppoffrande verksamhet". Han har icke upplefvat den tid, då han kunnat komma i åtnjutande af pension från Telegrafverket, hans lön har varit så ringa, att han derå icke kunnat göra några besparingar och boets behållning vid hans död var enligt bouppteckningen icke mer än 921 R:dr 86 öre. Enkan och barnen sitta nu i fattiga och behöfvande omständigheter, och då härtill kommer att den ifrågavarande mannen kostnadsfritt meddelat undervisning i telegrafteknik åt ej mindre än 70 elever samt derjemte i sitt fack gjort uppfinningar, som varit telegrafverket till ej oansenlig nytta, så torde väl tillräckligt talande skäl förefinnas till beviljande af den ifrågavarande framställningen. Kammararen har nyss skipat rättvisa i ett med detta likartadt fall, och vågar jag hoppas att så äfven nu skall ske. Jag anhåller därför, att Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, bifaller Herr Rydins ifrågavarande motion.

Häruti instående Herr *Malmberg*,

Herr A. Staaff: Lika med flera af Kammararens ledamöter, som i dag förut yttrat sig, godkänner äfven jag för min del den allmänna grundsatsen som fastställt att icke tilldelas pensioner annat än efter regeringens förslag. Men å andra sidan tror jag mig icke missförstå saken, om jag påstår, att denna princip är riktig just därför, att till grund för densamma ligger det skäl, att sådana frågor, som dessa, icke i allmänhet kunna anses tillräckligt utredda, innan de genomgått regeringens pröfning. Om det därför någon gång visar sig, att en fråga af denna art redan på förhand, utan att hafva passerat regeringens skärskådan, är klar och tydlig, synes det mig icke innebära någon fara att för ett sådant särskildt fall frångå den allmänna principen; ty ett strängt fasthållande af denna princip skulle eljest leda derhän, att Riksdagen beröfvades sin rätt och pligt att erkänna och belöna den menliga förtjensten, vore det ock på den mest obemärkta plats. För min del får jag bekänna, att det för mig har ett särskildt behag, då jag någon gång får tillfälle att framhålla förtjensten på de mindre bemärkta platserna i samhället, hvilka annars så ofta få tråda i skuggan för de högre samhällsställningarne.

Här är föreslaget på, såsom mig synes, mycket goda och talande skäl, att bevilja en liten pension åt familjen efter en särdeles skicklig och förtjenstfull telegraf-tjensteman. Att han var sådan, derom vittnar det hedrande vitsord Telegraf-styrelsen lemnat honom. Han har icke blott släfviskt egnat sig åt fyllandet af sitt kall enligt instruktionen, utan har derjemte utan särskild ersättning meddelat undervisning åt 70 telegraf-elever. Han har vidare varmt ifrat för åvägabringande af en pensionsinrättning inom telegrafverket samt på sina lediga stunder utarbetat förslag till en sådan inrättning. Då omsider en löneförbättring inträffade för telegraf-tjenstemännen, var han redan död, och hans familj har följaktligen icke fått någon fördel af denna förbättring.

Under sådana förhållanden och på grund af de skäl, motionären framdragit, vågar jag på det varmaste understödja hans motion. Det bör bemärkas, att ifrågavarande tjensteman i nära tjugo år arbetat i statens tjenst, att han efterlemnar enka och två minderåriga döttrar samt att hans qvarlätenskap utgör allenast omkring 920 R:dr, och oaktadt jag icke älskar att i frågor sådana som denna vädja till känslan eller sådana omständigheter, som äro egnade att uppröra denna, kan jag dock icke underlåta att omnämna, att denne stackars man, då han närmade sig sitt slut, i sitt bekymmer för sin familjs utkomst sjelf lugnade sig med den förhoppningen, att Riksdagen skulle på något sätt se familjen till godo, och att han derföre vid sin bortgång i detta afseende kände sig lugnad. Jag ber att få på Kammarens hjerta lägga denna familjs väl, och instämmer på det varmaste med motionären.

Herr Key: Då denna fråga förevar i Utskottet deltog jag, såsom ledamot af detsamma, i det beslut, hvartill Utskottet kommit, emedan jag ansåg att *Utskottet* borde hålla på den autagna principen att icke tillstyrka dylika pensioner utan efter regeringens förslag. Men jag tillkännagaf på samma gång att, ehuru jag sålunda ansåg mig fullgöra en pligt såsom utskottsledamot, jag dock förbehöll mig frihet att i Kammarén få göra ett helt annat yrkande, emedan Kammarén både *kan* och *bör* låta särdeles ömmande omständigheter föranleda till undantag från den allmänna regeln.

Den ifrågavarande enkans man var icke bland dem, hvilkas namn genljudit vida omkring i landet, men han var mer än mången verksam i det tysta och trogen i det lilla. Han bidrog i icke ringa mån genom lyckliga uppfinningar att åstadkomma förbättringar och besparingar i telegrafstationers inredning, särdeles den i Upsala; han gaf under den tid, hans helsa var obruten, kostnadsfri undervisning i telegrafering åt ej mindre än 70 elever och bidrog derigenom ganska mycket till det nyskapade telegrafverkets hastigare utveckling.

Jag vågar anhålla om Kammaréns bifall till motionen. Det finnes ännu ett skäl härför. Den ifrågavarande mannen har nemligen inlagt en icke obetydlig förtjenst och ett icke ringa arbete för åstadkommande af en pensionsinrättning åt telegraf-tjenstemännen, allt utan ersättning af staten, och utan att ett enda ögonblick för detta arbete åsidosätta sina egna tjänsteåligganden; han medhann nätt och jemt att fullborda en del af detta arbete innan han borttrycktes af döden. Derigenom blef hans enka

beröfvad allt tillfälle att få någon nytta af en inrättning, på hvars åstadkommande han så ifrigt arbetat. Jag tror verkligen att här förefinnas ganska ömmande omständigheter, och då man mången gång gifvit anslag och pensioner åt kanske mindre verkligt framstående men mera kända personer, så tror jag icke att Kammaren begår någon stor inkonsekvens utan tvärtom skipar verklig rättvisa, om Kammaren för sin del skulle en gång gifva erkännande åt och belöna ett så ovanligt troget, ett så träge, så oegennyttigt arbete i det lilla, som här var fallet. Jag vill ytterligare tillägga, att mannen under sin långa tjänstetid af 19 år har haft ledighet allenast i sammanlagdt fem månader, och detta på grund af sjukdom. Jag anhåller om bifall till motionen.

Herr Jöns Andersson: Jag hör visserligen till dem, som önska all sparsamhet med statens medel, men i detta fall anser jag att man bör låta deltagandet tala och yrkar därför afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr Thomasson: Jag skall icke onödigtvis upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att på grund af hvad jag känner om den ifrågavarande mannens framstående duglighet och pligttröhet på det varmaste förorda bifall till motionen. Hans lifts gerning var väl icke stor och lysande, men han hade under lång tid så hängifvet, så oegennyttigt egnat sig åt statens tjänst, att Riksdagen icke bör låta denna hans ädla, själfuppförande verksamhet för det allmänna resultera med armod för hans närmaste. Det vore efter min tanke icke mera än ett rättvist erkännande åt hans sällsporda skicklighet, om Riksdagen ville genom denna pensions beviljande söka lindra de bekymmer, hvori hans enka och barn nu råkat, så mycket heldre som, om hennes man blott lefvat något litet längre, hon skulle blifvit till en sådan pension lagligen berättigad. Jag anhåller därför att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte bifalla motionen.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven vid denna punkt nödgas jag yrka bifall till Utskottets hemställan, oaktadt alla de vackra tal som hållits. Här talas om principer, men så snart det gäller att tillämpa dem, är hvar enda en färdig att kasta principen öfver bord, bara någon uppstår och håller ett loftal om den saken gäller; eller har man icke nu haft flere tillfällen att erinra huru principerna tillämpas här i Kammaren? I tredje punkten var det fråga om pension åt enka efter en mycket förtjenstfull man, men hon hade inga vänner i Kammaren som talade för henne, och pensionen afslogs. Så gick man öfver till fjerde punkten. Der var det också fråga om en enka efter en förtjent man; hon fick pension, ty hon hade vänner i Kammaren. På samma sätt gick det vid nionde punkten. Men så kom man till 22:dra punkten, der det också gällde en enka efter en i statens tjänst verksam man; ingen talade här för bifall och hon fick icke heller någon pension. Så stod Herr Hedin upp vid 16:de punkten och höll vackra och rörande tal till förmån för Fanjunkar Lindeström och därför fick han också pension, ehuru han innehaft sin tjänst endast i 12 år; men i 23:dje punkten åter var det ingen, som talade för

saken, och så föll den frågan. Nu står man återigen vid en punkt, som synes hafva många vänner i Kammaren och det tyckes som om Kammaren vore på väg att bifalla pensionen. Jag tror mig icke om att kunna hålla några granna tal — och det är icke heller lätt, när man talar för afslag, ty man kan då ej anslå på känslorna — men jag vill endast säga att, ehuru jag lika mycket som någon annan tycker om att hjälpa der det kan ske, jag dock för principens skull måste yrka afslag. Ty hvart skall det väl bära hin, om man på detta sätt ger pensioner till höger och venster på enskilda motionärens framställningar? Nog skulle jag också kunna räkna upp en hel mängd personer i min hembygd som behöfde understöd och mina kommitenter skulle visst vara mig tacksamme om jag lyckades utverka sådant å dem, till lättnad i fattigvårdstungan. men jag tror att detta skall falla sig ganska dyrbart på längden, om den ene efter den andre stode upp och begärde pension för sina vänner och bekanta; alltid är det någon man vill blifva af med.

Jag kan icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Åke Andersson: Då jag sist hade ordet, yrkade jag afslag på en hemställan om pension, men der särskilda omständigheter finnas, som tala för bifall för en sådan framställning, bör man på dem göra afseende, och då jag funnit sådana i denna fråga, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens framställning.

Herr Gumælius: Den ärade utskottsledamoten från Kopparbergs län ansåg, att vid denna och dylika frågors behandling här i Kammaren vänskapen hade den afgörande rösten och att deras lyckliga utgång berodde på, om några goda vänner toge saken om hand. Af öfverläggningen i nu förevarande och förut behandlade pensionsfrågor framgår dock tydligt, att andra skäl här sökt göra sig gällande. På grund af personlig kännedom kan jag vitsorda nära nog allt hvad här yttrats till förmån för Telegrafkommissarien Jönssons enka, och då jag voterar bifall till motionen, sker det ej endast på den grund, som talaren ansåg bestämmande. Det har förut af talaren sjelf blifvit ådagalagdt, att Kammaren icke låtit binda sig af alldeles fullständig konsekvens, der hänsyn måst tagas till ömmande omständigheter och förtjenster, och då talaren yttrade sig om personer med få eller inga vänner, hänvisade han märkligt nog just på ett par personer, hvilka icke erhållit bifall till föreslagen pension, ehuru de i följd af sin samhällsställning och börd borde kunna antagas ha tillräckligt många vänner, och om man skall fästa sig endast vid namnen, troligen hafva flera försänkningar i riksförsamlingen än den fattiga enkan efter Telegrafkommissarien Jönsson. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Olof Andersson: I likhet med Herr Liss Olof Larsson anser jag, att man icke allenast bör låta känslan tala, utan äfven lyssna till förnuftets röst, men för bifall till motionärens framställning i förevarande tråga talar både känslan och förståndet. Jag tror, att man bör göra skillnad emellan sådana personer, som endast egnat så stor del af sin tid åt statens tjänst, som erfordras för ett nätt och jemnt uppfyllande af sin

skyldighet och sådana, som åt staten offrat alla sina krafter och hela sin tid under tjenstetiden, och detta är just, hvad aflidne Telegrafkommissarien Jönsson gjort. Jag kände något till honom och hans verksamhet, och min mening är visst nu icke, att hålla ett loftal öfver honom efter hans död, utan endast att vitsorda att han, under det han lefde, utöfvade en oegennyttig och för fosterlandet gagnande verksamhet. Jag vill icke upprepa hvad som redan med afseende å denna verksamhet blifvit yttradt, utan inskränka mig att yrka bifall till motionärens framställning.

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan och dels att, med afslag å samma hemställan, den pension måtte beviljas, som i Herr H. L. Rydins inom Första Kammararen afgifna motion blifvit föreslagen. Herr Talmannen gaf propositioner enligt dessa yrkanden och fann det senare hafva flertalets mening för sig, hvadan Kammararen afslagit Utskottets hemställan och, i öfverensstämmelse med nyssberörda motion, beviljat en årlig pension af 300 kronor åt Telegrafkommissarien Rudolf Theodor Jönssons enka, Louise Lindell.

27:de punkten.

Bifölls.

28:de punkten.

Härvid anförde

Herr Jöns Rundbäck: Jag har under form af en reservation vid Utskottets nu föredragna hemställan satt ett frågtecken, emedan jag tänkt till Kammararen ställa en fråga, på hvilken jag hoppas erhålla ett tillfredsställande svar. På en enskild motionärs framställning om pension åt Otto Lindblads enka, har Utskottet svarat nej, men då jag vet att Utskottet svarat på detta sätt, icke derföre, att Utskottet ansett framställningen oberättigad, utan af principiela skäl, hoppas jag, att Kammararen nu skall lemna ett annat svar. Det enda skäl, som Utskottet anfört för sitt afstyrkande af motionen, är att frågan icke varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, men hvad är det då, som Kongl. Maj:t skulle hafva pröfvat? Först och främst behöfligheten af den ifrågasatta pensionen, men för detta fall kunde Kongl. Maj:t ej haft andra handlingar till ledning för sitt omdöme, än Utskottet haft. Utskottet har haft tillgång till så väl bouppteckningen efter Otto Lindblad, som visade en behållning af endast 700 R:dr, som prestbevis och läkarebetyg, hvaraf framgick att enkan, hvilken hittills genom musiklektioner beredt sig en nödortfölg utkomst, numera i följd af kronisk lunginflammation ej kunde försörja sig med sitt arbete. Behovet synes således vara till fullo ådagalagdt och sedan återstår att pröfva, huruvida enkan kan vara förtjent af pension, då mannen icke varit i statens tjenst anställd. För min del skulle jag

hafva önskat, att Kongl. Maj:t kommit i tillfälle att pröfva denna fråga. ty jag är fullt öfvertygad, att vår konstälskande konung icke skulle hafva pröfvat den så, att ej Otto Lindblads enka skulle ansetts förtjent af pension. Man kan väl säga, att Lindblad icke varit i statens tjänst, men han har dock utan lön på ett gagnande och hedrande sätt tjenat sitt fosterland, och ehuru hans verksamhet i detta afseende torde vara allmänt känd, skall jag dock tillåta mig att i korthet framhålla den för Kammarrens minne.

Otto Lindblad kan väl icke sägas vara skapare af den svenska sången, men han har utbildat och förädlad den, och få äro de, som icke känna till, huruledes han, såsom anförare för den så kallade Lunda-
kvartetten, uppeldat och lifvat sinnena inom vårt fädernesland för sångens sköna konst, och derigenom utträttat mera för sång, musik och konst än någon annan person i landet. Han bildade Lunds studentsångförening, den första i norden, och från denna hafva sedan utgått nya och större sångföreningar, men Lindblad tillkommer dock äran att först hafva höjt sångens fana. Såsom anförare för Lunds studentsångförening, har Lindblad mer än någon annan bidragit till den skandinaviska idéens utveckling, ty innan sången genomträngde det kaos, som i första början omgaf denna idé, herrskade mörker rundtomkring, men då Lindblad i spetsen för sina sångare anlände till Danmarks hufvudstad, skingrade tonerna mörkret, och den skandinaviska enhetstanken framstod för alla i sitt klara och sköna ljus.

Äfven i senare tider, sedan Lindblad lemnat sin plats såsom sånganförare i Lund, ledde han dock ibland vid högtidliga tillfällen student-sången. Så anmodades han att i egenskap af sånganförare följa med på den fjerde sångarfärden till Upsala. Då under denna färd vid studenternas uppvaktning hos Konung Oskar på Drottningholm, anförarstafven lemnades till direktören för Köpenhamns sångförening, gaf denne stafven åt Lindblad under yttrande: "Der Otto Lindblad är närvarande, bör ingen annan anföras den nordiska sången".

Äfven såsom kompositör har Lindblad utmärkt sig och efterlemnad fosterländska sånger af högt musikaliskt värde. Inom vårt land finnes icke något bildadt hus och knappast någon folkskola, der ej Lindblads sånger sjungas, och väl är det, ty af alla bildningsmedel är sången det förnämsta. Det folk, som sjunger, är lyckligt och gladt, men ett sorset och förtryckt folk hänger sina harpor på pilträdet.

Lindblad blef student 1829 och aflade filosofie kandidatexamen 1844. Mellan dessa båda årtal ligger således en rundlig tid, som någon väl kan tycka hafva blifvit illa använd, men under denna tid utbildade Lindblad den svenska sången, och tiden förspilldes således icke för fäderneslandet. Äfven om den förrann utan ekonomiskt gagn för honom själf. Efter af-lagd akademisk examen erhöll Lindblad anställning såsom klockare i Mellby, men äfven på denna obemärkta plats fortför han att verka för den fosterländska sången. I listtiden erhöll han icke några yttre utmärkelser, men dagen innan han dog lär det, efter hvad jag låtit mig berättas, beslut fattats att välja honom till medlem af musikaliska akademien.

Hvad den efterlemnade enkan beträffar, så är jag förvissad om att hon gjort sig förtjent af den ringa pension, som här är i fråga. Hon

var sin make huld och tillgifven, och under de sista 14 månaderna af hans lefnad vakade hon ensam troget vid hans sjukbädd.

Jag skulle väl kunna uppgifva ännu många skäl, som tala för beviljande af pension åt Otto Lindblads enka, men jag är öfvertygad, att denna Kammare, utan vidare uppmaning, skall göra hvad Första Kammaren redan gjort och enhälligt bifalla motionärens framställning, emedan här icke är i fråga att frångå någon princip, ty Lindblad har icke varit i statens tjänst, men ändock gjort sitt land stort gagn. Må man gerna göra framställningar om understöd åt behöfvande efterlevande efter utmärkte män, som gagnat sitt land, och jag hoppas, att Riksdagen skall bifalla dem alla, ty det land, som icke vill på detta sätt ära sina förtjente män, ärar icke sig sjelf. Säkert är, att Otto Lindblads verksamhet skall lefva bland vårt folk, när våra så kallade storverk längesedan hunnit att glömmas. Jag hoppas att Kammaren bifaller motionen, och jag slutar med att anföra några rader ur en sång, som en af Sveriges skaldar sjöng vid den fest, som kort efter Lindblads död här i Stockholm firades till hans minne:

“Domen öfver hvad vi varit med vårt lif och med vår sång,
Skall, liksom hans toner, gå “Ur svenska hjertans djup en gång!”

Herr Sven Nilsson i Österslöv: Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid med att förorda mitt förslag. Jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att här är tillfälle för Kammaren att lemna sitt erkännande åt ett af Sveriges framstående minnen. Det skulle vara besynnerligt och beklagligt, om Kammaren ej skulle anse, att Lindblads verksamhet varit sådan, att Kammaren borde lägga en liten gård af erkänsla på hans graf, och så förtjenstfull, att landet icke borde låta enkan efter en visserligen ej stor, men inom sitt fack utmärkt man kämpa med ekonomiska bekymmer. Jag talar till känslan, hvares röst man icke alltid bör döfva, då jag nu hemställer om bifall till min motion.

Herr A. Rundbäck: Då jag varit icke blott akademi- och nationskamrat utan äfven personlig vän med Otto Lindblad, tillåter jag mig lägga in några ord till förmån för hans enka. Jag behöfver icke vara mångordig, ty Lindblads sånger utgöra en bättre rekommendation än något tal, och denna Kammare har aldrig visat sig ohjälpsam, då det varit fråga om att gifva erkännande åt stråfvanden, som gått ut på att lyfta det fosterländska sinnet. Bland dem, som verkat för detta mål, intar Otto Lindblad ett framstående rum, och få af vårt lands tonkonstnärer, kanske blott en enda, den største sångaren, som Norden bar, ha'va såsom Lindblad frejdat den svenska sången. Ur svenska hjertans djup tog han alla sina toner och framförallt den sköna sång, som i så enkla toner tolkar den trofasthet, som svenska folket hyser mot sin konung, och hvilken lefver på hela folkets läppar och sjunges i hvarje skolhus. Till en man, som förstått att så träffa den nationela känslan och så värma det svenska sinnet, står landet i stor förbindelse, och Kammaren har nu tillfälle, icke att afbördas, men att erkänna denna tacksamhetsskuld, och jag hoppas att detta skall ske på ett sätt som är för Kammaren hedrande. Jag yrkar derföre bifall till motionärens framställning.

Chefen för Kongl. Ecklesiastik-departementet Herr Statsrådet Wennerberg: Jag anhåller att i korthet få repetera några ord, som jag nyss yttrat i Första Kammaran i denna fråga. För något öfver ett år sedan kom Otto Lindblads enka till mig och beklagade, att hennes helse icke tillät henne att i samma mån som förut försörja sig med musiklektioner och handarbeten. Hon öfverlemnade dervid åtskilliga handlingar, innehållande dels bevis att hon sökte hederligt försörja sig med arbete och vore besvärad af fattigdom, dels läkarebetyg, som styrkte hennes sjuklighet. Jag erbjöd mig genast att på privat väg skaffa henne det nödvändigaste, men hon undanbad sig detta, och då jag förklarade mig villig att hos Kongl. Maj:t tillstyrka, att något understöd af allmänna medel måtte henne beviljas, helst jag hoppades att icke erhålla nekande svar på en sådan framställning, afböjde hon äfven detta, derföre att hon ansåg sin arbetsförmåga ännu kunna räcka till. Hon anhöll endast, att, då nöden blefve alltför stor få inställa sig och återfå sina intyg. Hon har emellertid icke infunnit sig, och någon inläga rörande henne har icke heller till Kongl. Maj:t blifvit ingifven.

Då nu en enskild motionär gjort framställning om pension åt Otto Lindblads enka, kan jag icke finna annat, än att härigenom det lämpligaste tillfälle lemnats Riksdagen, väl icke att gifva en "nationalbelöning", men att visa sin erkänsla genom beviljandet af ett understöd åt enkans efter en man, som visserligen icke var någon stor konstnär, hvilkens verk säkerligen icke heller skola lefva längre än de flestes inom samma fack, men som i en lycklig stund skänkte just åt sitt folk sin ädlaste och bästa tanke, och gaf det hvad det förut icke egt, utan måst låna utifrån, *en folksång*, som nu lefver på både ungas och gamlas läppar.

Jag anser mig icke träda förståndets fordringar för nära, då jag i denna fråga talar främst till känslan; ty det är en hög och ädel känsla, som jag berör, nemligen nationalkänslan, och den kan ej vägra Otto Lindblads enka en liten gåfva till gengäld för den stora, som han skänkt det svenska folket.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på det nu gjorda yrkandet att, med afslag å berörda hemställan, den i ämnet väckta motionen måtte bifallas; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaran alltså, i öfverensstämmelse med nyssförmälda motion, beviljat Kompositören Otto Lindblads enka, Emma Andersson, en årlig pension af 500 kronor.

29:de—34:de punkterna.

Biföllos.

De vid utlåtandet fogade *tabeller* godkändes, med de förändringar deri, som föranleddes af de nu fattade besluten.

§ 5.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 31. i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets utlåtande N:o 31. i hvad det angår ifrågasatt upphörande af manufakturdiskontverkets lånerörelse.

Ordet lemnades på begäran till

Friherre von Schulzenheim, som yttrade: Då jag anser Utskottets nu föredragna hemställan vara alldeles inkonstitutionel, anhåller jag att Kamraren behagade, med förkastande af Utskottets förslag, återremittera frågan till Utskottet för grundlagsenlig behandling. Utskottet har icke, på sätt § 63 § Riksdags-ordningen föreskrifver, sökt sammanjemka de olika meningarna, utan helt enkelt föreslagit att inför tronen framlägga Första och Andra Kamraren beslut i förening till alternativt antagande af Regeringen, som, i händelse den ifrågasatta skrifvelsen skulle komma till stånd, blifver försatt i en ganska obehaglig ställning, såsom tvungen att välja emellan båda Kamrarnes nästan konträrt motsatta beslut. En skrifvelse, sådau som den ifrågasatta, kan icke kallas en Riksdagens gemensamma skrifvelse, ty den innehåller båda Kamrarnes motsatta beslut, sammankopplade med hvarandra jemte en anhållan, att Kongl. Maj:t behagade välja mellan båda. Från hvilken sida man än ser saken, har Utskottet handlat oriktigt genom att framlägga ett förslag i denna form. Utskottet hade antingen bort förklara, att Kamrarnes beslut gått i så motsatt riktning, att de icke kunnat sammanjemkas och att frågan således förfallit, eller ock försökt att sammansmälta dem, för att derigenom erhålla ett tredje förslag, som utgjort en sammanjemkning af båda. Nu har Utskottet i stället endast fullständigt återgifvit båda Kamrarnes beslut och föreslagit att i detta outredda skick framlägga hela affären för Kongl. Maj:t. Då saken är så klar och då jag är öfvertygad, att Kamraren vill hålla grundlagen i helgd och icke försätta Kongl. Maj:t i ett obehagligt nödtvång att välja emellan Kamrarnes olika beslut, hoppas jag, att Kamraren instämmer med mig och återremitterar frågan till Utskottet.

Herr Säaf: Då denna fråga förra gången förevar hos Kamraren, ansåg jag mig icke böra öka deras antal, som då deltog i diskussionen, men anhåller att nu med några ord få yttra mig derom. Utskottets nu föreliggande förslag skulle utgöra ett försök till sammanjemkning af båda Kamrarnes olika beslut angående en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvari Riksdagen ansett sig böra uttrycka en åsigt om huru det skall förfaras med den fond, som efter diskontrollens upphörande i manufakturdiskonten blifver disponibel till förlagslån. Då ifrågavarande fond är ställd till Kongl. Maj:ts disposition för att befrånja den inhemska fabriksindustrien, skulle väl afsigten med den ifrågasatta skrifvelsen vara, att gifva Kongl. Maj:t en ledning, huru med fonden bör förfaras, sedan statsrevisorerna föreslagit, att *all* utlåning derifrån skall upphöra; men jag hemställer, om den skrifvelse, som Stats-Utskottet nu föreslagit, kan lemnas Regeringen den ringaste ledning i detta afsænde. I skrifvelse-

förslaget finnes ju ej ens någon Riksdagens bestämda åsigt i frågan uttryckt, utan det uppstår helt enkelt båda Kamrarnes, hvar för sig fattade beslut, och då dessa i *hufvudsak* äro alldeles motsatta, blir ju den föreslagna åtgärden utan all betydelse.

Då jag icke yttrade mig förra gången detta ärende behandlades i Kammaren, torde det tillåtas mig att nu i korthet uttala min öfvertygelse, att den svenska förädlingsindustrien och i synnerhet de delar deraf, som ännu icke slagit nog djupa rötter i landet, fortfarande kan hafva, likasom den hittills enligt min erfarenhet haft, ett synnerligt godt stöd af de förlagslån, som af ifrågavarande fond kunna lemnas, hvilket blir af ännu större vikt, när, sedan diskonteringen upphört, hela fonden kan användas till förlagslån åt nya eller väsentligen förbättrade fabriksanläggningar. Samma åsigt uttrycktes af flere talare under förra öfverläggningen i frågan, hvilka visade nyttan af denna fonds fortsatta verksamhet och skälen mot dess indragning. Alla dessa yttrade sig med stöd af egen erfarenhet, dels såsom själfve industriidkare och affärsmän, dels såsom embetsmän, genom deras nära förhållande till det industriela näringslivet. Dessa på sakkunskap och erfarenhet grundade yttranden hade dock föga att betyda mot de insigter i affärer och den industris behof, hvarom här är fråga, hvilka ådagalades af andra sidans talare, och följden deraf blef, att Kammaren beslöt att Kongl. Maj:t skulle anmodas inställa *all utlåning* af manufakturifonden. Men, mine Herrar, såsom jag redan antydte, kan ett sådant beslut svårligen förenas med det, som i Första Kammaren då fattades i denna fråga. Första Kammaren förutsätter nemligen, att ifrågavarande förlagslånefond fortfarande skall användas såsom hittills; rörande *förvaltningen* antogs möjligheten af en förändring, hvarigenom *denna* skulle kunna blifva enklare och billigare.

Sistnämnda beslut är således alldeles motsatsen af det som Andra Kammarens i hufvudsak åsyftar, eller hela fondens indragning.

Af de yttranden, som chefen för Civil-departementet afgaf vid frågans behandling såväl i denna som i Första Kammaren, framgår, att han önskade höra Riksdagens mening i denna fråga sedan den af statsrevisorerna blifvit väckt. Jag betvivlar ingalunda att han, då han i Riksdagens åsichter vill söka en ledning för de beslut han, såsom Konungens rådgifvare i detta fall, bör tillstyrka, skall veta att bland de inom Kamrarne uttalade olika meningarne urskilja dem, som förtjena beaktas, från dem, som sakiöst kunna förbises eller med andra ord, att till deras rätta värde uppskatta de åsichter, som ega stöd af sakkunskap och erfarenhet, framför dem som äro i saknad deraf. Allt detta kan sålunda inhemtas utan den nu ifrågasatta skrifvelsen, hvars obehöflighet ytterligare styrkes af Herr Civilministerns yttrande i Första Kammaren, att han helst önskat, "att Stats-Utskottet inskränkt sitt förslag till ett enkelt förklarande, huruvida Utskottet ansåge fonden böra indragas eller icke, och att Riksdagen derefter uttalat sin åsigt, huruvida den gillade det ena eller det andra af dessa alternativ". Herr Civilministern yttrade vidare i sitt nämnda anförande: "Riksdagen innehåller ju landets bästa män, utgångne från olika orter, med kännedom om dessas skiftande industriela förhållanden, hvarför jag trodde mig af *de vid Riksdagen uttalade åsichter* skola få en ledning för hvad jag framdeles i detta ärende skulle komma att inför Hans

Maj:ts Regering föreslå. I slutet upprepar han hvad han nämnde i början af sitt anförande, att han helst skulle hafva sett, att man stannat vid att uttala sin mening, om fonden borde bibehållas eller afskaffas. Af detta förklarande framgår tydligen, att Regeringen äfven utan en sådan skrifvelse, som den ifrågakämda, skulle taga Riksdagens åsigt i betraktande, då tiden för en förändring vore inne i ett eller annat afseende med fonden. Någon sådan förändring synes mig för närvarande icke vara af behovet påkallad. Sjelfva förvaltningen deraf kan svärligen blifva hvarken enklare eller billigare så länge Kommers-kollegium existerar med sina tjänstemän, som hafva lön på stat i och för denna förvaltning. Att genom en skrifvelse söka erhålla förändrade bestämmelser för utlåningen, är väl ej heller lämpligt, då de nu gällande äro högst enkla, och de som önska fondens bibehållande icke kunna hafva för afsigt att inskränka Kongl. Maj:ts rätt att förfoga öfver fondens medel, endast de, såsom hitintills skett, begagnas till försträckningar åt fabriksanläggningar, hvaregenom industrien i vårt land allt framgent kan vinna den tillväxt och utveckling, hvaraf den visat sig mäktig.

Ehuru, såsom jag tror, Första Kammaren redan lärt antagit Utskottets förslag, har jag dock velat fästa Kammarens uppmärksamhet på, att alls intet vinnes med den ifrågakämda skrifvelsen. Den skulle endast underrätta Kongl. Maj:t om befintligheten inom Riksdagen af två olika meningar angående ifrågavarande fond, hvaraf då skulle följa, att Kongl. Maj:t egde att derom bestämma på sätt honom syntes lämpligast. Men att i en särskild skrifvelse göra ett sådant meddelande kan väl med skäl sägas vara att i otid använda ett medel, som just derigenom slutligen måste förlora sin vikt. Den föregående talaren visade äfven beskaffenheten af Utskottets förslag. Ett sammanjemkningsförslag, som ingenting sammanjemkar, utan endast ordagrannat återgifver båda Kamrarnes i hufvudsak motsatta beslut, hvilka ej sammanfalla i annat än en obetydlighet, beträffande en framtida öfverflyttning af fonden från ett verk till ett annat, anser jag böra förkastas, och den ifrågasatta skrifvelsen således förfalla. Att Kommers-kollegii indragning icke, såsom man velat antyda, kan befrämjas af en sådan skrifvelse, behöfver väl icke visas.

På de skäl och omständigheter, jag nu tagit mig friheten anföra, hemställer jag, att Kammaren måtte afslå Utskottets förslag. En återremiss kan icke tjena till något, hvarföre jag önskar rent afslag å det af Utskottet framlagda skrifvelseförslaget.

Herr Jöns Rundbäck: Då denna fråga vid ett föregående tillfälle så grundligt blifvit genomdiskuterad i denna Kammare, torde det icke vara behöfligt att gendriva den föregående talaren, helst han syntes endast hafva för afsigt att omintetgöra Kammarens redan fattade beslut i frågan, och om något är grundlagsstridigt, så är det ett sådant uppträdande. Utskottet har deremot ingalunda handlat emot grundlagen, ty denna föreskrifver, att Utskottet skall i ett sådant fall, som det förvarande, söka sammanjemka Kamrarnes olika meningar, och det är just detta, som Utskottet nu gjort. Kamrarne stannade i olika meningar rörande den ifrågavarande fonden, i det Andra Kammaren ansåg, att den helt och hållet borde indragas, men Första Kammaren deremot, att den

med vissa förändringar borde bibehållas. Nu har Utskottet föreslagit att till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemna, hvilketdera förslaget skulle vara det bästa, och en sådan åtgärd bör synas fullt tillfredsställande äfven för dem, som önska fondens bibehållande. Att en sammanjemkning verkligen egt rum, är säkert, men att de föregående ärade talarne icke blifvit med densamma belåtna, det rår hvarken jag eller Utskottet för. Jag yrkar derfor bifall till Utskottets förslag, emedan man derigenom endast begär, att Kongl. Maj:t ville utreda frågan, hvarefter Riksdagen sedan får tillfälle att närmare besluta i densamma. Ett sådant jemkningsförslag låter väl försvara sig och är fullt grundlagsenligt.

Friherre von Schulzenheim: Då jag under diskussionen icke vunnit understöd för mitt yrkande om återremiss, men jag föreställer mig, att Kammaren vill konsekvent vidhålla sitt en gång i frågan fattade beslut och således icke kan antaga en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som innehåller raka motsatsen, så afstår jag från mitt yrkande om återremiss och anhåller om afslag å Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit gjorda dels på bifall och dels på afslag, gaf Herr Talmannen propositioner i enlighet med nämnda yrkanden samt förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för afslag. Emellertid blef votering begärd, i anledning hvaraf, och med upptagande af bifall till Utskottets hemställan såsom ja-proposition, nu uppsattes justerades och anslogs en omröstningsproposition af denna lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess memorial N:o 51,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej:

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan af Kammaren afslagen.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 77 ja mot 39 nej; och hade således Utskottets hemställan bifallits.

§ 6.

Skedde föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, i anledning af väckta förslag att gällande föreskrifter angående villkoren för försäljning af bränvin måtte göras tillämpliga på försäljning af vin och maltdrycker.

Sedan Utskottets hemställanden under såväl litt. a) som litt. b) blifvit upplästa, anförde

Herr C. Ekman: Utan att ingå i granskning af de motiv, som föranledt Utskottets beslut, vågar jag likväl anhålla, att Kammaren ville besluta att ifrågavarande motioner, så väl den jag haft äran framställa, som ock den af Herr Liss Olof Larsson m. fl. väckta, måtte remitteras till Lag-Utskottet, på det att motionärens förslag må kunna prövas i sammanhang med Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition.

Herr Liss Olof Larsson: Icke heller jag har begärt ordet i ändamål att tala för bifall till min motion, utan för att göra samma yrkande, som Herr Ekman nyss framställde. Det förefaller mig ganska egendomligt att Bevillnings-Utskottet redan företagit till slutlig behandling ifrågavarande motioner, då det icke kan vara Utskottet obekant, att ett regeringsförslag i samma ämne blifvit till Riksdagen aflemnadt och för närvarande ligger under behandling i Lag-Utskottet. Jag hade ingenting haft att anmärka, om Bevillnings-Utskottet, så snart nämnda proposition till Riksdagen öfverlemnades och remitterades till Lag-Utskottet, genast hade skickat motionerna tillbaka med hemställan, att de måtte gå till Lag-Utskottet, för att i sammanhang med regeringsförslaget behandlas. Så har skett i andra fall; så i skogsfrågan. Åtskilliga enskilda motioner voro i ämnet inlemnade och remitterade till vederbörligt Utskott, men då ett särskildt Utskott för skogsfrågor tillsattes, återskickades alla de förut remitterade förslagen med hemställan, att de måtte öfverlemnas till det särskilda Utskottet. Så gjorde också ett af våra tillfälliga Utskott, som fått till sig remitterade 2:ne motioner om öl- och vinförsäljning. Endast Bevillnings-Utskottet har gjort undantag och behandlat motioner, som afse precis samma sak, som utgör föremål för en till Lag-Utskottet remitterad proposition. Hvad beträffar det beslut, Kammaren bör fatta med anledning af föreliggande betänkande, kan jag icke finna annat än att ett bifall till Utskottets förslag, nemligen att icke fästa något afseende vid motionerna, tillika utgör första steget till affärdandet af Kongl. Maj:ts proposition, ty om Kammaren med afseende å motionerna bifaller Utskottets hemställan, att desamma icke böra "till någon Riksdagens åtgärd föranleda", kan Riksdagen sedan svårligen bifalla ett regeringsförslag, som afhandlar precis samma sak, så tillvida att äfven Kongl. Maj:ts proposition går derpå ut att förlåna kommunen större makt att bestämma, huruvida och i hvilken utsträckning försäljning af vin och maltdrycker må ega rum. Derföre yrkar jag för min del, att ifrågavarande motioner måtte remitteras till Lag-Utskottet, för att i sammanhang med Kongl. Maj:ts proposition behandlas.

Herr Sven Nilsson i Efveröd. I likhet med föregående talare finner jag att Kammaren icke nu bör slutbehandla föreliggande motioner, utan åtminstone på samma gång hålla vägen öppen för det Kongl. förslag i ämnet, hvilket för närvarande ligger under behandling i Lag-Utskottet. Bifaller Kammaren nu Utskottets förslag, d. v. s. afslår motioner af ungefär samma innehåll som bemälda regeringsförslag, så har Kammaren på samma gång uttalat sin åsigt i frågan, och således i ett visst afseende afklippt all möjlighet till framgång för detta senare, ty Första Kammaren har

redan bifallit Utskottets förslag, och frågan beror således uteslutande på denna Kammarer.

För min del anser jag det oklart, huruvida Kammarer kan vara grundlagsenligt berättigad att hänskjuta dessa motioner till Lag-Utskottet, sedan de en gång blifvit remitterade till och behandlade af Bevillnings-Utskottet, och jag är därför tveksam, huruvida Herr Talmannen vill framställa proposition i sådan riktning. Att deremot återremittera ärendet i afsigt att vinna uppskof med det slutliga afgörandet, hvilket någon gång i andra frågor förut inträffat, och då i detta fall det lär vara af vigt att hålla frågan öppen, så tager jag mig friheten att yrka återremiss till Bevillnings-Utskottet. Då man kan vinna alldeles detsamma som om motionerna, på sätt yrkats — hänskjutas till Lag-Utskottet.

Friherre Fock. Den i ämnet af Herr C. Ekman väckt motionen innehåller förslag derom, att handel med vin skall hänföras under rubriken: "*försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker*" och den af Herr Liss (Olof Larsson m. fl. framställda motionen innehåller förslag derom, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:st anhålla att de bestämmelser, som äro gällande i afseende å sättet för erhållande af *rättighet till utskänkning och utminuterung af spirituösa drycker*, äfven måtte tillämpas i afseende å förvärfvandet af rättighet att, till förtäring på stället, emot betahing hålla allmänheten tillhanda öl, deicka, porter eller andra maldrycker, samt i afseende å all handel med vin. Frågan gäller således att gifva en vidsträcktare tillämpning åt förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin, och går jag till denna förordning, så innehåller den bestämmelser, att brännvinsförsäljningen sker antingen såsom minuthandel eller såsom utskänkning. I båda fallen är handeln belagd med särskilda afgifter efter kannetal: 25 öre vid minuthandel och 40 öre vid utskänkning. Det är detta förslag, att belägga försäljningen af maldrycker och vin med enahanda afgifter, som äro påförda brännvinsförsäljningen, hvaröfver Bevillnings-Utskottet afgifvit yttrande, och motionerna hafva öfverlemnats till nämnda Utskott derföre att dylika afgifter äro af bevillnings natur. Utgående från denna synpunkt har Utskottet tagit saken i öfvervägande och dervid enhälligt beslutat att icke tillstyrka bifall till motionärernes förslag om särskilda afgifter för ifrågavarande handel. Någoting annat har Utskottet icke föreslagit.

Bevillnings-Utskottet hade visserligen kunnat låta motionerna hvilas för att behandla dem i sammanhang med brännvinsbetänkandet i öfrigt, men då det måste vara af största vigt både för Bevillnings- och Lag-Utskottet att så fort som möjligt få afgjort, huruvida Riksdagen vill belägga handeln med maldrycker och vin med särskilda afgifter, så ansåg sig Bevillnings-Utskottet ovilkorligen förpligtigadt att behandla frågan derom uti ett särskildt tidigare afgifvet betänkande.

Att — såsom flere talare påyrkat — remittera ärendet till Lag-Utskottet, tjänar till ingenting. Vore vi vid början af riksdagen, skulle säkerligen Lag-Utskottet i sådant fall återlemna motionerna, endast under uttalande att, enär motionerna innefatta förslag om viss slags handels beläggande med särskilda afgifter, behandlingen af desamma tillhör Bevill-

nings-Utskottet. Är det Kammarens åsigt att afgifter skola påföras, så lära motionerna få bifallas, och den vidare handläggningen af frågan tillkommer då Bevillnings-Utskottet. Under Lag-Utskottet kan frågan icke komma annat än i händelse Bevillnings-Utskottet anser nödigt, att delegerade från båda Utskotten sammanträda. Men om Kammaren ogillar förslaget om dylika afgifter och derföre bifaller Utskottets hemställan — hvad blir då följden? Enligt min uppfattning kan resultatet icke blifva annat, än att Kammaren derigenom afslagit förevarande motioner, för så vidt de afse införandet af särskilda afgifter för handel med vin och maldrycker, ty föreliggande betänkaende utgör endast ett förslag till lösning af denna fråga och ingenting annat. Jag tror derföre att den farhåga, som från några håll uttalats, nemligen att ett bifall till Utskottets förslag skulle binda händerna på Lag-Utskottet vid handläggningen af Kongl. Maj:ts proposition, är alldeles ogrundad. Lag-Utskottet kan pröfva de särskilda bestämmelserna uti den af Kongl. Maj:ts förelagda förordningen, utan att dermed sammanbinda frågan om de af motionärerne föreslagna afgifter; åtminstone var man inom Bevillnings-Utskottet ense derom, att ingen tvist i det hänseendet borde kunna uppstå.

Att åter lemna ärendet tillbaka åt Bevillnings-Utskottet, endast i ändamål att uppskjuta afgörandet till dess Lag-Utskottet inkommit med utlåtande i anledning af regeringens förslag i fråga om inskränkning i rättigheten att försälja vin- och maldrycker till förtäring på stället, anser jag endast vara en onödig omgång.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Lika med den föregående ärade talaren på stockholmsbänken, anser jag att bifall till föreliggande betänkaende icke utgör hinder för Lag-Utskottet att fritt pröfva Kongl. Maj:ts proposition om inskränkning i rättigheten att till förtäring på stället försälja vin och maldrycker, men då tvekan i detta afseende tilläfskynt kan hos en eller annan uppstå, så anser jag lämpligast, att ärendet återremitteras till Bevillnings-Utskottet, och skall Lag-Utskottet, som i morgon företager Kongl. Maj:ts proposition till behandling, troligen hienna inkomma med utlåtande deröfver så tidigt, att detsamma kan föredragas i Kamrarne innan Bevillnings-Utskottet återlemnar detta ärende.

Att remittera ifrågavarande motioner till Lag-Utskottet låter sig numera svårligen göra, sedan desamma en gång blifvit remitterade till Bevillnings-Utskottet och icke derifrån i grundlagsenlig ordning återlemnats. Om således Kammaren hyser någon tvekan i fråga om motionernas innehåll — och jag medgifver, att, åtminstone såsom förslagen här äro citerade, tveksamhet kan ega rum — så är det enligt mitt förmenande lämpligast att återremittera ärendet till Bevillnings-Utskottet för att derstädes hvilat, till dess Kongl. Maj:ts proposition i ämnet blifvit behandlad och afgjord.

Herr Edström: Erfarenheten visar ett trängande behof af förändring i nu gällande lagstiftning för utminuterung och utskänkning af vin och maldrycker. Af farhåga att bifall till föreliggande betänkaende möjligen skulle kunna motverka framgången af den proposition, Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtit, så vill jag förena mig med Herr Liss Olof Larsson uti

hans yrkande, att motionerna måtte öfverlemnas till Lag-Utskottet för att i sammanhang med det Kongl. förslaget handläggas.

Herr Biesert: Jag skall inskränka mig till att i största korthet instämna med dem som yrkat återremiss till Lag-Utskottet.

Herr Karl Aron Jönsson: Det kan i sjelfva verket vara likgiltigt huru Kammaren fattar beslut i frågan, ty Första Kammaren har redan bifallit Utskottets förslag, och om denna Kammare beslutar, vare sig återremiss, bifall eller afslag, är ändå frågan fallen. Till återremiss kan jag, afseendt detta, icke finna den ringaste anledning, ty resultatet skulle endast kunna blifva en hemställan till Kammaren att fatta beslut. Med afseende å sjelfva frågan hafva motionärerne och i främsta hand Herr Ekman, föreslagit, att försäljning af och handel med vin, äfvensom maltdrycker, skall hänföras under bränvinsförsäljnings-förordningen. Således skulle bränvinsförsäljningsskatten äfven påläggas all dylik handel, men jag tror verkligen att ingen finnes i denna Kammare, som vill lägga samma utminuterings- och utskänkningsskatt på öl, dricka, porter och vin, som för närvarande är lagd på bränvin. Jag vågar hoppas att Kammaren i den saken är ense.

Herr Liss Olof Larsson är rädd att frågan skall falla, men hvad begär han då i sin motion? Jo — en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Jag undrar storligen hvad svar Bevillnings-Utskottet skulle fått från Kammaren, om Utskottet hade föreslagit en skrifvelse, då Utskottet visste att en Kongl. proposition i ämnet efter motionens afgifvande ankommit och för närvarande ligger under behandling i Lag-Utskottet. Jag tror verkligen icke att Bevillnings-Utskottet i så fall ens blifvit väl bemött.

Ehuru Bevillnings-Utskottet afstyrkt motionerna, såvidt de afse ifrågavarande slags handels beläggande med särskilda afgifter, gör Utskottet likväl full rättvisa åt ämnets vikt. För min del anser jag frågan vara af en ganska maktpåliggande beskaffenhet, hvilket synes redan af den mängd petitioner, som banat sig väg till Konungen. Att döma af dessa skildringar måtte vissa trakter af vårt land vara — så att säga — genomdränkta af öl och vin, men häri torde ligga en icke så liten öfverdrift, och ställningen är i alla fall icke så kritisk att statsmakterna behöfva tillgripa en så våldsam åtgärd, som att lägga på handeln med maltdrycker och vin den dryga bränvinsförsäljningsskatten.

Jag yrkar bifall till Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag.

Häruti förenade sig Herr *Sandstedt*.

Herr Rylander: Jag vill ytterligare framhålla hvad en annan ledamot af Utskottet redan påpekat, nemligen att motionärerne — först och främst Herr Ekman — påyrkat, att all handel med och utminutering af maltdrycker och vin skall beläggas med samma afgifter, som för närvarande belasta bränvinshandeln. Det är denna fråga Bevillnings-Utskottet egt att handlägga, och Utskottet har äfven så gjort, men enhälligt ansett, att dylika dryga afgifter på försäljningen af öl, dricka och porter äfvensom

vin äro alldeles olämpliga. Jag behöfver emellertid icke uppehålla mig med att citera Utskottets skäl i denna del, ty frågan är fullkomligt utredd och besvarad i betänkandet.

Herr Larsson har föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, men nu har efter motionens afgifvande en Kongl. proposition i precis samma sak inkommit. Att under sådana omständigheter föreslå en skrifvelse, har varit Utskottet omöjligt, då motionärens önskan redan vunnit efterföljd.

Skulle mot förmodan Kammaren vilja belägga ifrågavarande handel med en särskild skatt, då föreligger naturligtvis anledning att återremittera ärendet till Bevillnings-Utskottet för att få ett förslag i den riktningen, men i annat fall ser jag icke, hvartill en återremiss skulle tjena, ty om någon skrifvelse till Kongl. Maj:t kan det icke blifva fråga. Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag kan icke förstå hvarföre de två sista talarne särskildt framhållit, att jag begärt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, ty de borde väl veta, att skrifvelsen skulle innehålla någouting, och det var ju om innehållet vi skulle besluta. Något yrkande derom har jag numera, sedan en Kongl. proposition i ämnet tillkommit, icke framställt. Men jag undrade, hvarföre Bevillnings-Utskottet *särskildt* behandlat dessa motioner, och jag ansåg att Utskottet, då regeringsförslaget anlände, bort skicka motionerna åter till Kammaren för att derefter öfverlemnas till det Utskott, dit propositionen remitterats. Sådant var mitt förra uttalande, och jag har funnit ytterligare stöd för min åsigt deri, att en talare — tillika ledamot i Bevillnings-Utskottet — sagt att "Kammaren må besluta hvad som helst, så är frågan likväl fallen". Nu handlar min motion om precis samma ämne, som utgör föremål för Kongl. Maj:ts proposition, och kan man med afseende å min motion säga att frågan är fallen, så måste ovilkorligen äfven med afseende å Kongl. Maj:ts proposition frågan vara fallen. Det är just denna olägenhet, som jag vill förekomma, och den omständigheten, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, är ett ytterligare skäl för denna Kammare att hålla frågan om dessa motioner vid lif för att behandlas i sammanhang med det Kongl. förslaget.

En annan ledamot af Bevillnings-Utskottet yttrade sig på sådant sätt, att jag verkligen börjar draga i betänkande, huruvida det hufvudsakliga innehållet af min motion förevarit till behandling inom Utskottet. Han yttrade nemligen, att föreliggande motioner blifvit till Utskottet remitterade, därför att frågan gällde att belägga handeln med maltdrycker och vin med en *särskild afgift* af bevillnings natur, samt att det var just *den* frågan och ingenting annat, som Utskottet behandlat. Men hvarför har då Utskottet öfverhoppat sjelfva hufvudsaken och behandlat något som ej finnes i motionen. Hufvudsaken var förlänande åt kommunen af samma rättighet med afseende å försäljningen af maltdrycker och vin, som kommunen redan har med afseende å försäljning af brännvin. Jag tror att jag tydligen i motionen uttalat, att jag först och främst vill åt kommunen förvärfva rättighet *att säga nej* till all dylik försäljning inom dess om-

råde. Nu vet hvar och en, att då någon önskar egna sig åt minuthandel med eller utskänkning af spirituösa drycker, den första åtgärden icke är beräkning af skattens belopp, utan man måste först *begära tillstånd* att få idka dylik rörelse. Både kommunalnämnden, kommunalstämman och Konungeus Befallningshafvande skola deröfver yttra sig, och först sedan den saken är afgjord, kommer frågan om *skattebeloppet*. Således är *tillståndet* att idka dylik försäljning sjelfva hufvudsaken, och den har Bevillnings-Utskottet hoppat öfver. Min afsigt har — såsom hvar och en lätteligen torde inse — varit att åt kommunen förvärfva veto vid sådan försäljning, och då Kongl. Maj:ts proposition innehåller att kommunen skulle få denna rätt, så kan jag icke förstå, huruledes man anser sig kunna säga: "intet hinder möter att bifalla det Kongl. förslaget, ehuru vi afslå enskilda motionärens förslag i precis samma riktning".

En föregående talare har till och med ifrågasatt Kammarens grundlagsenliga rätt att återremittera ärendet till Lag-Utskottet, sedan det förut behandlats i Bevillnings-Utskottet. Kan det väl ifrågasättas att Utskottet icke varit i sin goda rätt om, vid tiden för det Kongl. förslagens ankomst, Utskottet återskickat motionerna med hemställan om remiss till Lag-Utskottet, på det att motionerna och det Kongl. förslaget, hvilka alla afse samma ämne, måtte i sammanhang behandlas. En sådan rätt har Utskottet många gånger förut utöfvat, och om man medgifver att Bevillnings-Utskottet äfven i detta fall kunnat iakttaga enahanda förfarings-sätt, så förefaller det högst egendomligt, om icke Kammaren skulle hafva grundlagsenlig rätt att säga, att då Utskottet icke gjort den framställning, hvartill omständigheterna bort föranleda, så vill Kammaren, med vidhållande af den uppfattning, som alltid förut i dylika fall gjort sig gällande, öfverlemna ärendet till Lag-Utskottet, der ett regeringsförslag i samma ämne för närvarande handlägges. Jag kan således omöjligen vidgå att något hinder för mitt yrkande skulle förefinnas uti grundlagens bud, och jag anhåller fortfarande om proposition på mitt förut framställda yrkande om att föreliggande motioner måtte till Lag-Utskottet remitteras för att behandlas i sammanhang med den Kongl. propositionen.

Herr Fredricson: Jag har visst ingenting emot att — såsom föregående ärade talare påyrkat — öfverlemna motionerna till Lag-Utskottet för att behandlas i sammanhang med Kongl. Maj:ts proposition, men då man klandrat Bevillnings-Utskottet för dess åtgörande i saken, så vill jag yterligare påpeka, att motionärerne begärt en särskild skatt på minuthandeln med och utskänkingen af maldrycker och vin. Denna fråga är af bevillnings natur, har blifvit behandlad i Utskottet och slutligen föranledt det nu föredragna betänkandet, hvori Utskottet på anförda skäl enhälligt tillstyrker Riksdagen att icke besluta dylika afgifter. Är nu Kammarens mening att en sådan ny skatt skall införas, så må Kammaren återremittera ärendet till Bevillnings-Utskottet, dit det ovilkorligen hör. Emellertid har redan så mycket talats i saken, att jag icke längre vill uppehålla Kammaren, utan i korthet tillkännagifver, att jag icke motsätter mig återremiss, men anser Bevillnings-Utskottets förslag välgrundadt och därför yrkar bifall till detsamma.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det synes mig obestriddigt, att om Kammaren bifaller föreliggande betänkande, d. v. s. afslår de i ämnet väckta motioner. Kammaren i och med detsamma på förhand uttalar sin mening om den i samma sak till Riksdagen aflemnade Kongl. propositionen. Hvad särskildt beträffar Herr Liss Olof Larssons motion, hvori föreslås, att de bestämmelser, som äro gällande i afseende å sättet för erhållande af rättighet till utskänkning och utminutering af spirituösa drycker, äfven måtte tillämpas vid förvärfvandet af rättighet att försälja vin och maldrycker, afses deri tydligen bestämmelser icke blott om afgifter på handeln med maldrycker och vin, på sätt en talare fästat uppmärksamhet, utan äfven om *sättet* för erhållande af tillstånd att idka dylik rörelse. Nu sammanhänka visserligen dessa båda saker på så sätt, att afgift skall erläggas af den som *fått* tillstånd att i minut försälja eiler utskänka brännvin och andra spirituösa drycker, men då kommunalstyrelsen erhållit veto vid sjelfva tillståndspröfningen och naturligtvis måste begagna sig af denna rätt, då inga åtgärder behöfva vidtagas med afseende å afgiftens bestämmande, faller af sig sjelf, att meddelandet af tillstånd till benämda rörelse, och den sjelfbestänningsrätt, som dervid bör kommunen tillkomma, är en helt och hållet oberoende fråga och således utslutande berör *sättet* för erhållande af ifrågavarande rättigheter. Nu har emellertid Kongl. Maj:t uti den i ämnet afgifna propositionen föreslagit alldeles detsamma som motionären framställt såsom önskligt med afseende å *sättet* för meddelandet af dylikt tillstånd, och om Kammaren nu afslår motionärens yrkande jemväl i denna del, måste detta tolkas såsom ett på förhand gifvet afslag äfven å Regeringens förslag i detta afseende.

Flere ledamöter af Bevillnings-Utskottet hafva motsatt sig en återremiss, men då denna, enligt min mening, skulle ske icke för omarbetning af Utskottets förslag, utan endast för att bereda ett uppskof med det slutliga afgörandet deraf, till dess Lag-Utskottet afgifvit utlåtande öfver den Kongl. propositionen, så torde det icke möta någon svårighet för Utskottet att formulera det nya betänkandet. Då Första Kammaren bifallit Utskottets förslag, så blir Bevillnings-Utskottets enda åtgärd, i händelse af återremiss, att anmoda Andra Kammaren att fatta beslut. Derigenom har likväl den stora fördelen vunnits, att frågan hålles öppen, den enda utväg, som nu återstår för oss i detta afseende, såvida Kammaren ej vill bifalla motionärernes förslag — och jag vidhåller därför fortfarande min mening om återremiss till Bevillnings-Utskottet.

Herr Westerdal: Enligt min uppfattning förefinnes en ganska väsentlig skillnad emellan ifrågavarande, af Herr Liss Olof Larsson med flere väckt motion och den i Utskottets betänkande omnämnda Kongl. propositionen. Denna sednare afser nemligen vissa inskränkingar i rättigheten att till förtäring på stället försälja vin och maldrycker, då deremot motionen afser inrymma åt kommunen af större pröfningsrätt öfver sjelfva ansökningen om tillstånd till dylik rörelse, men ingalunda, på sätt Utskottet jemväl förmenar, densammas beläggande med enahanda afgifter, som nu äro gällande för utskänkning och utminutering af spirituösa drycker. Då Utskottet i sitt föreliggande betänkande såle-

des underlåtit yttra sig öfver hufvudsyftet med ofvan nämnda motion, så förenar jag mig med dem, som påyrka återremiss.

Herr Wijk: Herr Talman! Mine Herrar. Under denna öfverläggning hafva, utom för godkännande af Bevillnings-Utskottets förslag, framstälts tvänne särskilda yrkanden, afseende det ena öfverlemnande af ifrågasvarande motioner till Lag-Utskottet, och det andra återförvisning till Bevillnings-Utskottet af betänkandet.

Hvad angår det förra förslaget, förekommer det anmärkningsvärdt hvarföre, derest ett beslut i sådan syftning nu skall anses lämpligt att iatta, Kammaren icke så förfarit, när berörda motioner första gången skulle hänvisas till ständigt Utskott. I öfrigt har af föregående talare blifvit klart ådagalagdt, att motionerna i verkligheten icke äro af beskaffenhet att falla under Lag-Utskottets behandling.

I båda motionerna framhållas visserligen resonementsvis några åtgärder, hvilka till en del stämma öfverens med dem, som flertalet af denna Kammare troligen önskar tillämpade, och den i ämnet aflättna närdiga propositionen äfven åsyftar. Vid handläggning af en motion har dock Bevillnings-Utskottet icke att fästa sig vid motiveringen, utan måste hålla sig till den så kallade klämman, eller hvad motionären verkligen föreslår. Nu hafva i föreliggande tvänne motioner motionärerne föreslagit, att försäljningen af vin och maldrycker borde hänföras under bränvinsförsäljningslagen. Ett sådant hänförande till denna författning och dess bestämmelser kan emellertid icke ske, utan att skatt erlägges jemväl för försäljningen af nämnda drycker, ty vare sig att rättighet till sådan försäljning skall förvärfvas genom dess inropande på auktion eller genom utgörande af en viss, fastställd minimiafgift, blifver följden dock alltid en beskattning, och frågan skall alltså af Bevillnings-Utskottet behandlas. Af sådan anledning har detta Utskott äfven handlagt ärendet och — såsom Herrarne finna — afstyrkt motionärens förslag.

Beträffande åter det senare yrkandet om betänkandets återförvisning till Bevillnings-Utskottet, erkänner jag, att för ett dylikt beslut något hinder i formelt hänseende icke möter, men jag tillåter mig att härvid påpeka — hvad flere talare ock förut erinrat — att samma betänkande redan blifvit af Första Kammaren godkänt. Vid sådant förhållande skulle en återremiss endast kunna föranleda till en hemställan från Bevillnings-Utskottets sida, att Andra Kammaren måtte i ämnet fatta beslut. Kammaren är dervid naturligtvis oförhindrad att förena sig med Första Kammaren eller ock att instämma i motionärernes förslag. I senare fallet måste frågan blifva föremål för gemensam omröstning, enär, på sätt jag med flere talare antydt, sagda förslag åsyftar att belägga försäljningen af vin och maldrycker med särskild beskattning. Om således Kammarens åsichter luta åt detta håll, förmår jag icke inse, hvarföre Kammaren icke skall kunna genast fatta ett så beskaffadt beslut i stället för att göra detsamma beroende af den fullkomligt onödiga omgång, som skulle vållas af en återremiss.

Jag kan följaktligen icke finna annat, än att betänkandet bör kunna nu afgöras i den ena eller den andra riktningen; och då jag anser, att åläggandet för denna försäljning af samma beskattning, som gäller för

bränvinsförsäljningen, icke är af behof påkalladt; att vidare den inkomst, som sålunda skulle uppkomma, icke är nödvändig att på denna väg anskaffa för kommunerna eller för staten; samt att slutligen de med dessa åtgärder afsedda ändamål, en förbättrad reglering af försäljningen af vin och maltdrycker, torde lättare åstadkommas, om densamma icke underkastas en beskattning, hvilken i åtskilliga fall skulle blifva oskäligt hög och möjligen äfven ledande till större svårighet för kommunerna, sedan de en gång kommit i åtnjutande af den derigenom uppstående inkomst, att densamma afstå eller förminska, yrkar jag, för min del, bifall till Bevillnings-Utskottets förslag.

Friherre Fock: Herr Talman! Mine Herrar! Af diskussionen framgår klart, att inom Kammaren ingen meningsskiljaktighet råder i sak, utan endast i fråga om bästa sättet för ärendets formella behandling. Ingen i Kammaren lika litet som Bevillnings-Utskottet vill genom ett i förtid fattadt beslut binda Kammarens händer. Jag har också begärt ordet ånyo endast med anledning af några yttranden, hvilka, sedan jag nys uppträdde, afgifvits beträffande Bevillnings-Utskottets förfarande i denna sak.

Man har sålunda uttalat någon förundran deröfver, att Bevillnings-Utskottet icke återlemnadt dessa motioner för att tillställas Lag-Utskottet, och man har sagt att Kammaren för sin del nu borde göra det, alldenstund motionerna skulle vara af natur att falla under Lag-Utskottets behandling. Jag tror mig dock hafva förut ådagalagt, att dessa motioner innehålla yrkanden, som angå bevillningen och att de följaktligen tillkommit Bevillnings-Utskottets handläggning. Dermed vill jag dock ej hafva yttrat mig om huruvida Kammaren må hafva rätt eller ej att hänvisa motionen till Lag-Utskottet.

Man har vidare med mycket eftertryck framhållit vådan att godkänna Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag, enär derigenom skulle — förmenar man — afklippas möjligheten att, om man så önskar, antaga den i samma ämne afåtna nådiga propositionen. Hvad hafva emellertid motionärerne föreslagit? Jo, att sättet för förvärfvande af rätt till försäljning af vin och maltdrycker skulle subsumeras under gällande föreskrifter i bränvinsförsäljningslagen. Men nu är för erhållande af sådan rättighet i fråga om bränvinshandeln intet annat sätt medgifvet än rättighetens inropande på auktion. Derjemte förekommer visserligen att bestänna, hvilka personer må anförtros handhafvandet af dylik försäljning, att bestämma deras kvalifikation äfvensom ansvarsföljder för missbruk med rättighetens utöfning, men allt detta har icke något att göra med *sättet att erhålla denna rätt*, ty något annat sådant sätt finnes icke, då jag undantager de gamla utskänkningsrättigheterna, grundade på burskap, än medelst inrop på auktion. Vål vet jag, att på kommunalstämma går så till, att den, som önskar erhålla utskänkningsrätt, till stämman ordförande derom inlemnar anmälan, men *sökande* till denna rätt blifver han dock först när klubban faller vid auktionen. Tillämpningen af ett dylikt förfarande i afseende å försäljning af vin och maltdrycker har Bevillnings-Utskottet afstyrkt och kommer — derom är jag öfvertygad — att afstyrka fortfarande. Lag-Utskottets högtärade ordförande

har förklarar, att behandlingen af den Kongl. propositionen antagligen kommer ganska snart att blifva af Utskottet afslutad, men jag föreställer mig ändock att, derest under ärendets handläggning fråga skulle uppstå, huruvida någon särskild afgift verkligen bör påföras denna försäljning eller icke, Lag-Utskottet skall finnas benäget att för öfverläggning och beslut i sådant hänseende sammanträda med Bevillnings-Utskottet. Jag kan derföre icke inse, att en återförvisning af betänkandet till Bevillnings-Utskottet skall kunna medföra något verkligt gagn för sjelfva ärendets slutliga pröfning och afgörande, enär, enligt mitt förmenande, den vederbörliga behandlingen af den Kongl. propositionen på intet sätt förhindras genom ett antagande af Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag. Jag vidhåller för den skull mitt yrkande.

Herr Rylander: Herr Liss Olof Larsson har emot Bevillnings-Utskottet riktat en förebräelse, derföre att Utskottet icke till Kamrarna inkommit med begäran, att ifrågavarande motioner måtte öfverlemnas till Lag-Utskottet. Med anledning häraf ber jag att få fästa uppmärksamheten deruppå, att den ene motionären, Herr Ekman, uttryckligen föreslagit, att försäljningen af vin skulle underkastas enahanda beskattning, som för brännvinsförsäljning är gällande. Har vid sådant förhållande Bevillnings-Utskottet varit berättigadt att skjuta ifrån sig handläggningen af ett ärende, hvilket uppenbarligen rör bevillingen? För visso icke. Detta torde Herr Liss Olof Larsson äfven böra inse och erkänna, likasom han väl svårligen läser kunna förneka, att i hans motion framträder samma yrkande, ehuru der omklädt under formen af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jemväl *hans* förslag har Bevillnings-Utskottet alltså ålegat att behandla. Nu säger han visserligen, att hufvudsyftet af hans motion varit förvärfvande åt kommunerna af större bestämmelserätt med hänsyn till tillåtelsen att utöfva dylik försäljning, men så lyder dock icke klämman i motionen eller sammanfattningen af hans yrkande. — Jag är för öfrigt öfvertygad, att intet hinder möter för Lag-Utskottet, att vid dess handläggning af den Kongl. propositionen i samma ämne taga motionerna i beaktande, äfven om de icke blifva till Utskottet öfverlemnade genom förmlig remiss. Då alltså jag anser det vara uppenbart, att Bevillnings-Utskottet rätt förfarit, då det *icke* återlemnar motionerna samt jag vidare icke kan förstå, hvartill en återremiss skulle tjena, sedan Första Kamraren godkänt betänkandet, yrkar jag fortfarande bifall till Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har begärt ordet egentligen med anledning af det förhållandet, att man under denna öfverläggning verkligen tyckes hafva framställt yrkandet om öfverlemnande af ifrågavarande motioner till Lag-Utskottet på fullaste allvar. Ty jag må bekänna, att jag till en början och innan jag fick höra samma yrkande upprepas från flera håll, ansåg förslaget snarare såsom ett godt skämt än allvarligt menadt. Under sådana omständigheter vill jag åtminstone till protokollet nedlägga min protest mot en så beskaffad behandling af ärendet, i händelse proposition äskas å ett dylikt förslag. Jag kan icke finna det vara i grundlagen medgifvet, att, sedan en motion blifvit hänvisad till ett Utskott och

der behandlad samt Utskottets utlåtande i ämnet till Kammarern inkommit, Kammarern skall kunna besluta att öfverlemna ärendet till ett annat Utskott att handläggas och pröfvas på nytt. Och äfven om ett dylikt förfaringsätt icke vore mot grundlagen stridande, hvilket jag påstår vara förhållandet, lärer detsamma böra erkännas vara förkastligt ensamt af den anledningen, att dess tillämpning är egnad att öfver höfvan och onödigtvis förveckla och fördröja ärendenas utredning och dermed äfven möjligheten af Riksdagens afslutande inom möjligen kortaste tid. Detta är hvad jag egentligen velat yttra.

Medan jag har ordet, vill jag likväl erinra, att alla expektioner öfver hvad Bevillnings-Utskottet kunde hafva gjort eller bort göra numera tjena till föga och att frågan *nu* gäller, hvad som *kan* göras och göras *bäst*. Äfven jag anser visserligen, att Bevillnings-Utskottet haft anledning att begära sammanträde med Lag-Utskottet för gemensam behandling af frågan, men detta har icke skett. Första Kammarern har också redan godkänt Bevillnings-Utskottets afstyrkande förslag. Följaktligen kan i frågans närvarande skick en återremiss af betänkandet från Andra Kammarern icke föranleda till någon hemställan från Bevillnings-Utskottets sida om sammanträde med Lag-Utskottet. Det gäller således blott att afgöra huruvida en återförvisning till Bevillnings-Utskottet skall beslutas, i ändamål att motionärernes förslag må förblifva hvilande, till dess Lag-Utskottet medhunnit handläggningen af den Kongl. propositionen i samma ämne och Utskottets utlåtande föreligger till slutlig pröfning. Jag kan dock icke finna, att en återremiss skall vara behöflig för att hålla frågan öppen, i all synnerhet som, om äfven Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag godkännes, jag på intet sätt tror, att Kammarern afländer sig rättigheten att fritt pröfva den Kongl. propositionen efteråt. Men jag medgifver, att Utskottets hemställanden äro affattade i ordalag, som kunna ingifva någon tveksamhet, då Utskottet blott afstyrkt motionärernes förslag. Jag hemställer därför, att Kammarern ville fatta ett så lydande beslut:

att Herrar Ekmans, Liss Olof Larssons och Bengt Olofssons förevarande motioner icke må till någon Riksdagens särskilda åtgärd föranleda.

Dermed har man endast förklarad, att motionärernes yrkanden icke anses föranleda någon åtgärd, men man har icke sagt, att *innehållet* af motionerna ej kunnat komma under ompröfning vid granskningen af den Kongl. propositionen. Jag tror således, att man genom ett dylikt beslut vunnit just det ändamål, som man åsyftar, men man har besparat sig besväret att dels återremittera frågan och dels att erhålla ett memorial i samma sak till förnyad behandling för att taga Kammarerns tid i anspråk kanske en half dag.

Herr Ola Andersson: Herr Talman! Omöjligt synes det mig vara att en fråga, hvilken, såsom fallet är med de förslag, som innehållas i förevarande båda motioner, blifvit till ett Utskott hänvisad, der behandlad och hvaröfver utlåtande från Utskottet inkommit, sedermera skall kunna af Kammarern hänvisas till ett annat Utskott, då det första Utskottet icke inom den i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen i 7 § fastställda tid återlemnade motionerna med antydan, att de anses tillhöra ett annat Utskotts befattning. Således torde frågan om ett dylikt hänvisande till ett annat Utskott numera vara förfallen.

Återstår alltså endast frågan om återförvisning af betänkandet till Bevillnings-Utskottet i ändamål att få ärendet hvilande, till dess den Kongl. propositionen i samma ämne hunnit blifva af Lag-Utskottet behandlad och afgjord af Kammaren, hvarefter Bevillnings-Utskottet endast hade att afgifva hemställan derom, att motionärernes förslag icke skulle till någon åtgärd föranleda. Härvid förekommer dock, att dessa förslag till följd af det sätt, hvarpå de äsyfta att lösa frågan, äro af sådan beskaffenhet, att de böra handläggas af Bevillnings-Utskottet. Den Kongl. propositionen, hvilken föreslår ett annat sätt för frågans lösning, är åter af karakter att tillkomma Lag-Utskottets behandling. Om nu frågan i hela dess vidd återförvisas till Bevillnings-Utskottet, vet ej Lag-Utskottet, om Riksdagen vill, att frågan skall lösas i enlighet med motionärernes förslag eller icke, hvaremot, om Bevillnings-Utskottets förevarande betänkande godkännes, Lag-Utskottet beredes kännedom derom, att, i händelse någon lösning skall ske, denna icke bör åstadkommas på annat sätt, än i den riktning, som den Kongl. propositionen gifver vid handen. Jag medgifver dock, att Herr Liss Olof Larssons motion kan sägas i någon mån stämma öfverens med innehållet af den Kongl. propositionen. Derföre blir mitt yrkande, att proposition må af Herr Talmannen framställas på de båda punkterna i betänkandet hvar för sig. Herr Ekmans motion afser allenast, att försäljning af vin skulle hänföras under bestämmelserna i bräuvinsförsäljningslagen, och då jag icke tror, att Kammaren vill *så* lösa frågan, torde i det hänseendet Bevillnings-Utskottets förslag kunna bifallas. Vidkommande derefter Herr Liss Olof Larssons motion, hvarom Utskottet yttrat sig i andra punkten af betänkandet, kan den ju, om Kammaren så vill, återförvisas till Bevillnings-Utskottet för att öfverlemnas till den "hvila", som man omtalat. För min egen del anser jag mig likväl oförhindrad att yrka bifall till Bevillnings-Utskottets hemställan jemväl med afseende å sistberörda motion, enär jag icke tror, att det förslag, som deri innehålles, utgör det rätta sättet för frågans lösning. Hvilket detta, enligt min åsigt, må vara, derom blifver jag framdeles i tillfälle att yttra min mening.

Herr Jonas Andersson: Jag medgifver, att motiveringen af Herr Ekmans motion möjligen kan gifvas en sådan tydning, som skulle motionären hafva afsett, att på försäljning af vin borde tillämpas samma föreskrifter, som gälla angående försäljning af bränvin. Men hvad beträffar den andra motionen, har jag icke kunnat finna, att motionärerne egentligen äsyftat, att försäljningen af vin och maltdrycker skulle underkastas dylik beskattning, utan hafva de förnämligast framhållit angelägenheten deraf, i ordningens och sedlighetens intresse, att åt kommunerna lemnades större berättigande att efter sig företeende omständigheter medgifva eller förhindra sådan handel, som bedrifves i så kallade ölstugor och vinförsäljningsställen på landet. Detta utgör hufvudmotivet för deras framställning och det hufvudsakliga innehållet af deras förslag. Vid sådant förhållande är jag af den åsigten, att Bevillnings-Utskottet bort begära sammanträde med Lag-Utskottet för behandling af dessa förslag i sammanhang med den Kongl. propositionen. Då emellertid Bevillnings-

Utskottet

Utskottet icke funnit sig föranlåtet att vidtaga en dylik åtgärd, innan Utskottet helt och hållet afstyrkte båda motionerna, men åtminstone den andra motionen i ordningen, eller den som afgifvits af Herrar Liss Olof Larsson och Biesert m. fl., ganska nära öfverensstämmer med de åsikter, som uttalas i den Kongl. propositionen, synes det mig ej vara riktigt, att Kammaren nu ogillar hvad Kammaren framdeles måhända kan finnas benägen att godkänna, hvarföre jag håller före, att ärendet bör i nu befätligt skick återförvisas till Bevillnings-Utskottet, då en hänvisning af motionerna till Lag-Utskottet, enligt mitt förmenande, icke kan grundlagsenligt medgifvas. Jag yrkar fördenskull återremiss af betänkandet, helst jag är öfvertygad, att ett dylikt beslut endast skall leda derhän, att ärendet kommer att hvila, till dess Lag-Utskottet medhunnit att handlägga den Kongl. propositionen samt deröfver afgifva yttrande.

Herr Sjöberg: Det lärer näppeligen kunna vara något tvifvel om att Kammaren var i sin fullkomligt goda rätt, då den fann för godt att öfverlemna dessa motioner till Bevillnings-Utskottet; men deremot skulle möjligen något tvifvel kunna uppstå, om icke Bevillnings-Utskottet, vid det förhållandet, att en Kongl. proposition i ämnet sedan dess mellankommit, med stöd af motionernas innehåll bort hafva funnit sig föranlåtet att begära sammanträde med det Utskott, till hvilket samma proposition blifvit remitterad, eller Lag-Utskottet, på det att den Kongl. propositionen och motionerna, såsom, så vidt jag kan finna, med hvarandra egnde sammanhang, måtte hafva kunnat till vissa delar behandlas af båda Utskotten gemensamt. Detta har emellertid icke skett. För närvarande synes mig således endast föreligga den frågan, hvilket sätt, som i sakens nuvarande skick kan för densammas lösning vara det lämpligaste. Jag medgifver, att förevarande fall är temligen ovanligt — åtminstone kan jag icke från min ringa riksdagserfarenhet erinra mig något dermed jemförligt; men det synes mig, att man här, liksom i andra likartade fall, bör hufvudsakligen låta vägleda sig af det sunda förnuftet, så vida icke detta strider emot en tydlig och klar bestämning i grundlagen. För mig uppstår då den frågan: finnes det någon bestämning i grundlagen, som förbjuder Kammaren att affatta sitt beslut så, att nu ifrågavarande motioner öfverlemnas till Lag-Utskottet? För min del kan jag icke i grundlagen finna någon sådan bestämning. Ett dylikt beslut strider visserligen mot den gamla uppfattningen, att ett i anledning af en motion afgifvet utskottsutlåtande antingen skall bifallas eller afslås eller återremitteras; men första stycket af § 63 i Riksdags-ordningen talar helt enkelt om följande tre alternativ, nemligen, att Kammaren kan antingen bifalla ett Utskotts utlåtande, eller fatta sitt beslut utan afseende å hvad Utskott föreslagit eller, om ett ärende anses icke vara tillräckligt utredt, återförvisa det till samma Utskott, från hvilket det kommit; och här är just fråga om ett af dessa tre alternativ, eller att, utan afseende å hvad Utskottet föreslagit, fatta beslut i enlighet med motionärernes yrkande, att deras motioner må behandlas och tagas i öfvervägande i sammanhang med den Kongl. propositionen. Yrkandet är visserligen ovanligt; men jag kan icke inse, att det strider mot grundlagen. Att

det icke strider mot sunda förnuftet, torde vara gifvet; hvilket annat beslut som helst blefve åtminstone olämpligt.

Den nästföregående talaren yttrade sig, i likhet med några andra talare, för återremiss. Första Kammaren har emellertid, som bekant, redan bifallit betänkandet. Vid sådant förhållande, och så vida icke Bevillnings-Utskottet, i händelse af återremiss, skulle i strid med vaulig praxis vidtaga någon åtgärd, hvarigenom motionerna komme under Lag-Utskottets förberedande behandling. lärer väl, derest Kammaren återremitterar utlåtandet, Bevillnings-Utskottet, efter hvad vanligt är, endast komma att hemställa till denna Kammare, att den måtte fatta beslut i ämnet. Återremiss kan ju således ej leda till något resultat.

Hvad angår Herr Carl Ifvarssons förslag, så får jag bekänna, att detsamma föreföll mig till den grad fint, att jag icke rätt kan förklara, hvad man genom ett bifall till detsamma i sjelfva verket skulle hafva beslutit. Möjligen innebar det ett förtäckt afslag å motionerna, och genom dess antagande skulle man således hafva, såsom det heter, bundit sina händer, då frågan i sin helhet i anledning af den Kongl. propositionen förekommer.

Enligt min åsigt finnes det således ej något hinder för att bifalla den framställning, en af motionärerne gjort, nemligen, att Kammaren må besluta, att samtliga de ifrågavarande, i denna Kammare väckta, motionerna må öfverlemnas till Lag-Utskottet. Jag föreställer mig, att ett beslut härom skulle kunna lyda ungefär sålunda: att Kammaren, utan att ingå i pröfning af de särskilda motionernas innehåll, besluter, att de skola öfverlemnas till Lag-Utskottet för att behandlas i sammanhang med den Kongl. propositionen i ämnet.

Herr Philipsson: Med den siste ärade talaren är jag ense derom, att det icke strider mot sunda förnuftet att skicka de ifrågavarande motionerna till Lag-Utskottet, men deremot är jag icke ense med honom derom, att ett sådant förfarande icke strider mot grundlagens uttryckliga bestämmelser i § 63 Riksdags-ordningen. Dessa bestämmelser äro, efter min åsigt, så klara och tydliga, att det verkligen förundrat mig, att någon skulle kunna tyda dem så, som innefattade de flera än de derstädes uppgifna trenne alternativen, det första, godkännandet af betänkandet och således i nu förevarande fall afslag å motionerna; det andra, afslag å betänkandet och bifall till motionerna, med eller utan förändring; det tredje, frågans återförvisning "till Utskottet", d. v. s. samma Utskott, som från början handlagt henne. Något fjerde alternativ kan jag för min del icke upptäcka. Allraminst kan jag, då Första Kammaren redan fattat beslut i frågan, inse, huru, om också grundlagen icke förbjöde remiss till Lag-Utskottet, en sådan remiss vore möjlig, eller hvartill den skulle leda, ty det är ju tydligt, att Lag-Utskottet vid sådant förhållande ej kan vidtaga någon åtgärd med motionerna, sedan dessa redan blifvit af den ena Kammaren afgjorda. Ett beslut i den syftningen skulle således ej leda till något resultat. En återremiss till Bevillnings-Utskottet skulle visserligen ej heller leda till något resultat; men deremot har jag för min del dock ingenting att invända. Beslutet derom är grundlagsenligt; vill man begagna sig af den utvägen att låta frågan blifva oaf-

gjord, till dess den Kongl. propositionen i ämnet återkommer från Lag-Utskottet, så anser jag Kammaren fullkomligt berättigad dertill.

Hvad jag egentligen ärnade yttra mig om var, att jag icke ansåg bifall till Utskottets utlåtande i andra punkten innefatta ogillande af de åsichter, som uttalats i den af Herr Liss Olof Larssons m. fl. ingifna motion. Beträffande Herr Ekmans motion, att försäljningen af vin och malt-drycker skall inbegripas i nu gällande stadganden för försäljning af bränvin m. m., anser jag, i likhet med flere föregående talare, någon tvist ej kunna uppstå; Bevillnings-Utskottets uppfattning af den motionen är alldeles klar och tydlig. Att Kammaren åter genom att godkänna Utskottets förslag i fråga om Liss Olof Larssons motion skulle binda sina händer i afseende på den Kongl. propositionen i ämnet, kan jag icke inse. Man må tolka ordet "sättet" i Utskottets motivering, huru man vill, resultatet blifver ändå detsamma. Tolkar man det, såsom Bevillnings-Utskottet gjort, och hvilket jag för min del anser riktigt, att nemligen bränvinsförsäljningslagen skulle komma att ega tillämpning på försäljningen af malt-drycker och vin — och eljest hade motionen ej bort remitteras till Bevillnings-Utskottet — så afser ju motionen *andra* bestämmelser än de, som åsyftas i Kongl. Maj:ts proposition. Tolkar man det åter, såsom motionären och de med honom lika tänkande göra, att dermed icke åsyftas inrop på auktion efter kanneval, utan blott behandling i öfrigt efter bränvinsförsäljningsförfattningen, så finner man att Kongl. Maj:ts proposition i det hänseendet innehåller ungefärligen detsamma som motionen. Något hinder för behandlingen af den Kongl. propositionen är således icke lagdt genom att godkänna Bevillnings-Utskottets hemställan, hvareuti just denna omständighet åberopas till stöd för Utskottets afstyrkande. Den enda olikheten mellan motionärernes förslag och Kongl. Maj:ts är, att Kongl. Maj:ts skilt emellan rättigheten till utskänkning vid måltid och utan måltid. Det är egentligen mot den senare rättigheten som motionärerne riktat sin framställning. I fråga om den förra rättigheten åsyftar den Kongl. propositionen följande bestämmelse: "att den, som vill erhålla rättighet att vid måltider emot betalning tillhandahålla spisande gäster vin och malt-drycker, skall ingifva ansökning derom på landet till kommunalnämnden i orten och i stad till magistrat eller annan vederbörande myndighet, med bifogande af betyg om god frejd samt uppgift å det ställe, der försäljningen skall ega rum, hvarefter tillståndets beviljande, på sätt här nedan omförmäles, kommer att bero af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning". Rörande rättigheten till försäljning till förtäring på stället vid andra tillfällen skulle deremot stadgas: "att, i fråga åter om rättighet att annorledes än vid måltider till spisande gäster tillhandahålla allmänheten vin och malt-drycker till förtäring på stället, kommunalstämma å landet samt i stad stadsfullmäktige eller allmän rådstuga ega icke allenast besluta, huruvida dylik rättighet må inom kommunens område utöfas, utan ock, derest sådant för en tid af högst tre år hvarje gång medgifves, bestämma antalet af försäljningsställena och utsätta de trakter, hvarinom dessa försäljningsställena må finnas; samt att ansökning om erhållande af rätt att utöfva sålunda medgifven försäljning derefter bör, åtföljd af betyg om god frejd, ingifvas å landet till kommunalnämnd och i stad till magistrat eller annan vederbörande myn-

dighet“. Gemensamma föreskrifter för båda rättigheternas utöfvande äro: „att alia inkomna ansökningar om erhållande af rätt att till förtäring på stället tillhandahålla allruänheten vin och maldrycker skola af kommunalnämnd eller vederbörande myndighet i stad öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med utlåtande, huruvida sökandena gjort sig kände för sedlighet och ordentlighet samt i öfrigt, och med hänsyn jemväl till rörelsens omfattning, kunna anses lämplige att försäljningen förestå; hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelar sitt beslut, om ansökningarne bifallas eller icke; skolande dervid iakttagas, att tillstånds-bref icke meddelas flera personer, än som motsvara antalet af de utaf kommunen medgifna försäljningsställen“. Villkoren för erhållande af rätt till försäljning af vin och maldrycker annorledes än vid måltider äro således, enligt Kongl. Maj:ts förslag, desamma, som äro föreskrifna för utskänkningsrätt af brännvin, endast med den skilnad, att under det den som vill förvärfva den sistnämnda rättigheten skall inropa den på offentlig auktion, så beror meddelandet af den förstnämnda rättigheten på Konungens Befallningshafvandes pröfning. Huruvida detta är lämpligt, lemnar jag derhän, men så mycket måtte åtminstone vara klart, att om man frånskiljer den finansiela delen af motionen, den återstående delen i det närmaste sammanfaller med Kongl. Maj:ts proposition. Vidhåller man återigen, att i ordet „sätt“ ingår äfven en finansiell del, så är det klart, att Bevillnings-Utskottet rätteligen behandlat motionen, och det återstår då intet annat att göra än att antingen godkänna Utskottets framställning eller bifalla motionen. Något yrkande i sistnämnda riktning har visserligen icke blifvit gjort; men Kammaren är i sin goda rätt att fatta ett sådant beslut oberoende deraf, att motionen blifvit af Första Kammaren afslagen. Tvisten måste då slitas genom gemensam votering. Jag förordar icke en dylik åtgärd; hvad jag velat framhålla är endast, att Bevillnings-Utskottet måste behandla motionen, och att frågan för öfrigt i afseende på „sättet“ till väsendtlig del sammanfaller med den Kongl. propositionen. Jag auser för min del icke att Kammaren bör göra annat än bifalla Utskottets hemställan, med förnyande af min förklaring, att jag bestämdt måste motsätta mig en remiss till Lag-Utskottet, såsom varande, enligt min öfvertygelse, grundlagsstridig.

Herr Peter Olsson: Det vill nästan synas mig, som hade man väl mycket sökt inveckla denna fråga. Mig förefaller hon dock ganska enkel. Orsaken till att man å ena sidan vill återremittera henne till Bevillnings-Utskottet, å den andra hänvisa henne till Lag-Utskottet är, såvidt jag kan förstå, ingen annan än den, att man derigenom vill förbehålla sig rätt att behandla den Kongl. propositionen i ämnet på ett sådant sätt, som denna viktiga fråga kräfer. Att det finnes någon anledning till att hänvisa frågan till Lag-Utskottet — ett beslut som jag för öfrigt med min ringa förmåga att uppfatta grundlagen icke tror vara med samma lag öfverensstämmande — kan jag icke förstå; men deremot kan jag icke inse att något hinder eller någon olägenhet skulle uppstå derigenom, att man återremitterade henne till Bevillnings-Utskottet. Man har derigenom icke bundit sig genom något beslut i afseende på sådana punkter, som innefattas i den Kongl. propositionen, och när frågan återkommer från Be-

villnings-Utskottet, så tror jag att propositionen skall hafva blifvit behandlad af Lag-Utskottet och Kammaren således hafva haft tillfälle att egna propositionen all den uppmärksamhet, hon förtjänar. Saken ställer sig således för mig mycket enkelt: antingen bör betänkandet i dess helhet återremitteras till Bevillnings-Utskottet eller ock endast den sista punkten — hvilketdera Kammaren beslutar, är för mig alldeles likgiltigt, endast Kammaren icke genom det beslut han nu fattar binder sig i afseende på den Kongl. propositionens behandling. Af dessa anförda skäl motsätter jag mig remiss till Lag-Utskottet, ett beslut, hvars grundlagsenlighet jag dessutom, som nämndt, betvivlar, och yrkar bifall till förslaget om betänkandets återremitterande till Bevillnings-Utskottet.

Herr Ola Andersson: I afseende på det grundlagsenliga eller icke-grundlagsenliga uti att hänvisa frågan till Lag-Utskottet, är jag förekommen af herr Philipsson och vill endast tillägga, att denna min uppfattning stödjer sig på stadgandet i 59 § Riksdags-ordningen, att när en fråga tredje gången förekommer, skall den till afgörande företagas. samt på innehållet af första punkten af 63 § i samma grundlag, som föreskrifver att när en fråga till *afgörande* förekommer, skall beslut *i saken* fattas på ett eller annat sätt eller ock frågan återförvisas till samma Utskott, som sig öfver densamma utlätit. Något annat sätt att behandla en fråga, som blifvit af Utskott handlad, känner grundlagen ej. Det mest praktiska sättet att lösa den nu föreliggande frågan är, att, såsom jag nyss yrkade, afgöra den första punkten — Kammaren har då fattat ett verkligt beslut, efter hvilket Lag-Utskottet har att rätta sig — och sedan låta tvisten gälla bifall eller återremiss af den andra punkten. Detta är, vågar jag tro, det mest praktiska.

Herr Lyttkens: Jag hade icke ämnat begära ordet i denna fråga, ehuru jag icke vill förneka, att det var med en viss förvåning som jag hörde några talare påstå att hon borde remitteras till Lag-Utskottet; men då en så aktad och i konstitutionela saker erfaren talare som Herr Sjöberg uppträdde för att understödja denna åsigt, fann jag mig föranlåten att yttra mig. Herr Sjöberg citerade första punkten af 63 § Riksdags-ordningen; men denna punkt i sin helhet lyder sålunda: "När fråga, hvaröfver Utskott sig utlätit, till afgörande förekommer, eger Kammaren att antingen genast, med bifall till Utlåtandet eller utan afseende å hvad Utskottet föreslagit, fatta sitt beslut, eller, om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till Utskottet återförvisa." Grundlagen skall, enligt hvad den sjelf föreskrifver, tolkas efter ordalydelsen. Målet får således ej återförvisas till något annat Utskott, än till det, från hvilket det kommit. Beträffande påståendet, att det motsatta förfarandet skulle vara enligt med sunnda förståndet, vill jag icke yttra mig; men följderna af ett sådant tillvägagående skulle åtminstone blifva ganska egen. Man tänke sig t. ex. att motioner i samma ämne blefve hänvisade, af den ena Kammaren till Lag-Utskottet, af den andra till Bevillnings-Utskottet. Hvilket Utskott skall då inkomma med utredningen af frågan, månne båda Utskotten, eller skall Konstitutions-Utskottet slita tvisten? För min del kan jag verkligen ej förstå, huru någon kan tyda nyssnämnda grundlagsstad-

gande så, att ett utskottsbetänkande skulle kunna återremitteras till ett annat Utskott, än det som afgifvit betänkandet, då frågan skall slutligen afgöras. Hade ett sådant yrkande framställts vid riksdagens början, då det icke är något sällsynt att motioner återlemnas af Utskott på den grund, att Utskottet icke anser sig behörigt, att handlägga dem, så hade förhållandet varit helt annat; men att nu, sedan Bevillnings-Utskottet behandlat motionerna och öfver dem afgifvit utlåtande, med stöd af 63 § Riksdags-ordningen vilja söka bevisa, att det är med grundlagen öfverensstämmande att skicka samma motioner till ett nytt Utskott, Lag-Utskottet, var saunerligen en temligen ovanlig grundlagstolkning. För min del bestrider jag således all remiss till Lag-Utskottet.

Hvad åter angår påståendet att man genom bifall till Bevillnings-Utskottets förslag skulle afklippa möjligheten att antaga Kongl. Maj:ts proposition, så tror jag att denna fara undvikes genom Herr Carl Ifvarssons förslag, att motionerna icke skulle föranleda till någon åtgärd. Här är nemligen icke taladt om de i motionerna framställda förslagen, såsom förhållandet är i Utskottets hemställan, utan endast om sjelfva motionerna. Distinktionen må visserligen, som Herr Sjöberg yttrade, vara fin; men den skillnaden förefinnes dock mellan Herr Carl Ifvarssons förslag och Utskottets, att man genom bifall till det förra icke afslagit förslagen i motionerna, utan endast förklarar att motionerna icke böra till någon åtgärd föranleda, emedan en Kongl. proposition i ämnet blifvit remitterad till Lag-Utskottet och der behandlas, under det Bevillnings-Utskottets hemställan går ut på ett ogillande af sjelfva förslagen. Jag instämmer således i Herr Carl Ifvarssons förslag,

Herr Sjöberg: Jag skall endast tillägga några få ord till hvad jag förut yttrat. Jag upprepar, att jag i stadgandet i första punkten af § 63 Riksdags-ordningen ej kan finna något hinder för fattandet af ett sådant beslut, som Herr Liss Olof Larsson påyrkat. Tillämpningen af grundlagens stadganden — jag ber att få erinra Herrarne derom — måste under tidernas lopp komma att gå i mångahanda riktningar, ej förut afsedda eller öfverensstämmande med gammal och vanlig praxis. Det torde tillåtas mig att, såsom bevis härpå, fästa uppmärksamheten på ett särdeles framstående exempel. Denna Kammare har i sin arbetsordning inlagit ett stadgande derom, att spörsmål kunna ställas till Konungens rådgifvare. I grundlagen finnes emellertid ej ett enda ord, som antyder tillvaron af någon sådan rättighet för representationen, och det är ej att betvifla, att det hvarken hos 1809—10 årens eller senare tiders grundlagsstiftare funnits någon tanke på, att så kallade interpellationer skulle med laglig rätt kunna framställas, på sätt som sker i denna Kammare och äfven i den Första Kammaren, oaktadt icke ens i den sistnämnde Kammarens arbetsordning något stadgande i sådan syftning förekommer. Det synes således otvifvelaktigt, att från hvad man plägar kalla praxis eller slentrian kan, utan hinder af grundlagen, afvikelse ske i många riktningar på sidan af det tydligt skrifna ordet. Men man har icke derföre rättighet att förneka giltigheten af en sådan uppfattning, då hon icke uppenbart strider mot grundlagens innehåll. Jag vidblifver således den mening, att Kammaren kan i sakens välförstådda intresse öfver-

lemna de ifrågavarande motionerna till Lag-Utskottet. Ett sådant yrkande skulle icke vara grundadt, derest någon af dessa motioner hade blifvit väckt inom Första Kammaren; men så är icke förhållandet, enär de alla väckts inom denna Kammare, som således öfver dem eger en dispositionsrätt, hvilken Första kammaren icke lärer vilja bestrida. På samma grund Bevillnings-Utskottet, efter mitt förmenande, hade kunnat hemställa om motionernas öfverlemnande till Lag-Utskottet — hvartill, som jag förmodar, Kammaren icke skulle hafva nekat sitt bifall — på samma grund anlager jag, att denna Kammare är lagligen berättigad att nu öfverlemnna dessa motioner till Lag-Utskottet.

Herr Nils Larson: I likhet med åtskillige andre talare, kan jag icke instämma i den mening, som uttryckts af den senaste talaren på stockholmsbanken, att man skulle kunna, utan att bryta mot grundlagen, remittera de nu ifrågavarande motionerna till Lag-Utskottet. Då den åberopade ö3 § Riksdags-ordningen talar om att Kammaren efter fördragning af ett ärende eger fatta sitt beslut, så torde det af denna grundlagens uppställning synas temligen klart, att grundlagen menar ett beslut i själfva saken och att man icke kan komma till något sådant beslut som det föreslagna, eller att man, utan att ingå i pröfning af ärendet, helt enkelt skulle taga sig för att ånyo remittera motioner, som förut varit remitterade till Utskott och der blifvit vederbörligen utredda. Jag tror för min del, att man ibland de paragrafer i Riksdags-ordningen, som handla om ärendenas beredning inom Kamrarna, skall kunna uppleta stadganden, som temligen tydligt förbjuda ett sådant förfarande. Jag kan således icke med min röst bidra till den utgång af denna öfverläggning, att motionerna skulle skickas till Lag-Utskottet. Att deremot återremittera dem jemte betänkandet till Bevillnings-Utskottet, deremot förefinnes icke något hinder i grundlagen, men deremot ligger ett hinder därför i sunda förnuftet, ty då man nu inhemtat underrättelse, att Första Kamraren redan bifallit betänkandet, så inser ju hvar och en, att en sådan återremiss skulle tjena till rakt ingenting. Jag kan således icke biträda deras mening, som anse att en återremiss till Bevillnings-Utskottet bör ega rum, men jag kan icke heller finna, hvarföre någondera af de föreslagna åtgärderna skulle vara behöflig eller önskvärd. Yrkandet derom har framställts under den förutsättning, att ett bifall till betänkandet skulle lägga hinder i vägen för Kammaren att fritt fatta sitt beslut öfver det betänkande, som på grund af den Kongl. propositionen är att förvänta från Lag-Utskottet, men enligt mitt förmenande lägges genom ett bifall till förevarande betänkande alldeles icke något sådant hinder i vägen. Hvad beträffar Herr Ekmans motion, hvilken blifvit besvarad i mom a af Utskottets betänkande, så har jag icke hört under den diskussion, som förelupit, någon betänklighet yttras mot att bifalla Utskottets afstyrkande utlåtande i denna del. Det är deremot i atseende på punkten b som berörda farhågor framställt sig, men dervid ber jag att få anmärka, att Herr Liss Olof Larsson och de, hvilka instämt i hans motion, hafva yrkat, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse i ämnet. Det kan väl icke någon säga, att detta yrkande är detsamma som framställningen i Kongl. propositionen, om också syftet

i viss del har likhet. Sedan nu den Kongl. propositionen för längesedan ankommit, lärer väl ingen vidare vilja påstå, att det skulle kunna komma ens i fråga att nu vid denna riksdag aflåta en underdånig skrifvelse med begäran om just det som Kongl. Maj:t sjelf förklarar vara sin egen tanke. Om man således nu beslutar att icke vidtaga någon åtgärd i anledning af Herr Liss Olof Larssons med fleres begäran om underdånig skrifvelse, så har man alldeles icke lagt något hinder i vägen för sig att fritt besluta i anledning af den Kongl. propositionen. Detta förefaller mig så mycket mera klart, som Utskottet, såsom ett bland motiven till sitt förslag att icke nu göra något i anledning af motionerna, anført den omständigheten att Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtit proposition i ämnet, hvilken blifvit till vederbörligt Utskott hänvisad. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr P. Staaff: Jag hade visst icke ämnat att taga till ortet i denna fråga, men då jag från Stockholms-bänken hört satsar i afseende på grundlagens tolkning uttalas, som jag anser vådliga för ett jemnat riksdagsarbete, så kan jag icke underlåta att nedlägga min protest mot nämnda åsichter; jag lofvar dock att vara kort, ty någon vidlyftighet erfordras icke för att visa olämpligheten af det utaf Herr Sjöberg föreslagna förfaringsätt. 59 § i Riksdags-ordningen säger, att då ett utskotts-betänkande tredje gången i Kammaren förekommer skall det till afgörande företagas. 63 § Riksdags-ordningen stadgar: "När fråga, hvaröfver Utskott sig utlåtit till afgörande förekommer, eger Kammaren att antingen genast med bifall till utlåtet eller utan afseende å hvad Utskottet föreslagit, fatta sitt beslut, eller, om ämnet anses fordra yterligare utredning, målet till Utskottet återförvisa"; d. v. s. till samma Utskott, som förut handlagt frågan. Någon den ringaste häntydan på, att frågan skulle kunna förvisas till nytt eller annat Utskott förekommer deremot icke, ty i sådant fall skulle icke hafva begagnats ordet "återförvisa", som tydligt ådagalägger, att ett hänvisande till ett annat Utskott icke är medgifvet. Således finnes icke i den upplästa paragrafen något stöd för den tolkning deraf, Herr Sjöberg gjort. Jag anser således, i likhet med flere andra talare att ett förvisande af förevarande ärende till Lag-Utskottet strider mot grundlagens uttryckliga föreskrift. Herr Sjöberg har visserligen åberopat såsom stöd för sin åsigt Kammarens arbetsordning och den deri intagna bestämmelsen om interpellationsrätten, hvarom icke förekommer något i grundlagen. I 78 § Riksdags-ordningen stadgas emellertid följande: "De reglementariska föreskrifter, som för riksdags-göromålen och ordningen hos Kamrarna och Utskotten anses till iakttagande jemte grundlagarne nödige, eger Riksdagen, eller i ämne, som angår Kammare enskildt, denna Kamrarna att fastställa. Ej må något deri införas som mot grundlag eller annan gällande lag strider". Men nu strider det mot grundlagen, på sätt jag redan visat, att hänskjuta irrågavarande ärende till annat Utskott än det som dermed förut tagit befattning, och således torde det vara klart att man på grund af 78 § Riksdags-ordningen icke har någon befogenhet att i Kammarens arbets-ordning, i strid mot grundlagen, upptaga ett stadgande i det syfte Herr Sjöberg andtydt. Vid sådant förhållande kan jag icke annat än på det högsta motsätta mig, att förevarande betänkande förvisas till Lag-Utskottet. I öfrigt

kan det qvitta mig lika, om det återförvisas till Bevillings-Utskottet eller bifalles, men när jag icke anser ringaste men eller skada för frågans slutliga behandling och dess bringande till en lycklig utgång ligga deri, att förevarande utlåtande bifalles, destomindre som Utskottet sjelft häntyder att en bland orsakerna, hvarföre det icke fästas afseende vid motionerna, legat i den Kongl. propositionen och hvad deri föreslagits, så yrkar jag bifall till Bevillings-Utskottets utlåtande.

Herr C. Ifvarsson: Då jag först framkastade den tanken, att frågans remitterande till Lag-Utskottet i det skick, den nu föreligger, skulle vara stridande mot grundlagen, kunde jag icke tro, att frågan i detta hänseende skulle få en så allvarsam karakter, som den nu fått, och det var just talaren på stockholmsbänken, hvilken i följd af den omständigheten, att han innehåft en vigtig plats inom ett af de fordnas riksstånden, gaf frågan denna betydelse, genom att förfakta en mening motsatt den jag och flere andra uttalat. Jag skulle hafva sökt att med grundlagen i hand vederlägga honom, om jag icke deri blifvit förekommen af andre talare, hvilka, lika förfarne i grundlagen som han, synas mig mer än grundligt hafva vederlagt honom. För öfrigt synes det mig nästan som om han sjelf blifvit öfvertygad om sitt misstag, enär han, sista gången han hade ordet, nämde, att man icke behöfde vara så noga om det sätt, hvarpå man tolkade grundlagen och att man kunde gå förbi den emellanåt. Deri synes ligga ett medvetande om det begångna misstaget, men han ville icke öppet erkänna detta, utan vidhöll sitt förra yrkande. Jag vill endast mot detta hans yttrande, att man icke behöfver så noga respektera grundlagen, nedlägga min allvarliga protest, ty lemna vi grundlagen åsido och handla godtyckligt inom representationen, så voro detta det olyckligaste som kunde ske. Om statsmakterna icke respektera lagarne, hvad rätt har man då att vänta, att de skola respekteras inom landet och vid dess domstolar. Jag tror således, att det är högst angeläget, att vi, så godt vi förstå, söka tolka grundlagen och efterleva dess föreskrifter. Jag vill icke med samma ärade talare inlåta mig i bedömande, hvilkendera uppfattningen i detta ämne innehåller det mesta sunda förnuftet, detta afgörande lemna jag åt andra. Hvad beträffar mitt förslag om redaktionsförändring i Utskottets betänkande, så framställde jag detsamma endast för att försöka undanröjda de farhågor som uttalats, att ett bifall till Utskottets betänkande oförändradt skulle lägga hinder i vägen för behandlingen af Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition. och oakadt jag icke tror, att några sådana hinder skulle uppstå genom att bifalla betänkandet, har jag dock den uppfattning att genom ett bifall till mitt förslag de farhågor, som i nämnda afseende här försports, skulle helt och hållet försvinna, hvarför jag anser mig böra vidhålla hvad jag förut i detta ämne yrkat.

Herr Uhr: Skall då icke detta en gång taga en ända? Hvad tjenar det till att här längre reflektera och variera i detta ämne? Äro vi icke eniga om litet hvar, att om detta betänkande bifalles, så utgör detta icke något hinder för att fritt handlägga den Kongl. propositionen? Afslå vi betänkandet, så har det fallit; emedan Första Kammaren redan bi-

fallit detsamma. Göra vi det icke utan bifalla betänkandet, så utgör ett sådant beslut, enligt hvad här blifvit tillräckligt ådagalagdt, icke heller något hinder för den Kongl. propositionens behandling. Att det icke går an att förvisa frågan till Lag-Utskottet, derom äro vi ju alla ense, med undantag af några få, som äro nog förmättna att tro, att vi kunna göra huru vi behaga. Slutligen återstår utvägen att återförvisa ärendet till Bevillnings-Utskottet, men då blir följden endast den, att Utskottet hemställer, det Andra Kammaren måtte fatta beslut. Det är dock gifvet, att Utskottets ledamöter, när de afhört denna diskussion, skulle kunna utverka, att, Utskottet fördröjde aflåtandet af en sådan hemställan så länge, att Lag-Utskottet hunne framlägga sitt betänkande om den Kongl. propositionen, då möjligen någon jemkning i beslutet om förevarande motioner skulle kunna ske. Det är emellertid temligen likgiltigt huru vi besluta i denna sak, men för min del yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Det är mycket ledsamt att jag till någon del varit orsaken till denna långvariga diskussion, men afsigten med mitt uppträdande förra gången ådagalade jag då tydligt. Jag har nu endast begärt ordet för att återtaga mitt förra yrkande och förena mig i det yrkande som Herr P. Olsson framställt om ärendets återremitterande till Bevillnings-Utskottet. Jag gör detta icke därför att jag anser frågans hänvisande till Lag-Utskottet vara i någon mån stridande mot grundlagen, utan endast för att förena de olika meningarne. Om jag i likhet med flera föregående talare vore öfvertygad om att ett bifall till betänkandet, sådant det här föreligger, icke skulle utgöra något hinder för att bifalla den Kongl. propositionen, så skulle jag icke hafva yttrat ett ord, men jag har hört en annan talare, på hvars ord man brukar fästa mycket afseende. säga, att om man från min motion frånskilde den finansiela delen, så sammanfaller denna motion helt och hållet med den Kongl. propositionen. Nu trotsar jag emellertid hvem som helst att kunna upptäcka någon finansiell del i min motion, och således föreligger här ett betänkande, deri föreslås, att man skall afslå precis detsamma som den Kongl. propositionen innehåller, och deri finner jag ett stöd för min åsigt om det mindre kloka i att bifalla Utskottets betänkande. Jag vill icke ingå i den tvist, som här uppstått, om det mer eller mindre förnuftiga i de framställda förslagen, men deremot vill jag säga ett par ord i afseende på den mycket omtalade grundlagstolkningen. Man har talat om 63 § Riksdags-ordningen, deri det säges, att då en sak till afgörande förekommer, eger Kammaren fatta sitt beslut och att dermed menas att fatta beslut i sjelfva saken. Huru har då Kammaren förfarit förut, när den skulle fatta beslut i sjelfva saken? Vid riksdagens början återskickade Stats-Utskottet några dit hänvisade motioner, emedan de ansågos böra behandlas af det tillsatta Särskilda Utskottet. Stats-Utskottets derom gjorda hemställan bordlades två gånger, och tredje gången den förekom blef den bifallen och motionerna hänvisades till det Särskilda Utskottet. Jag frågar blott, var detta att fatta beslut i sjelfva saken? Nej! man remitterade motionerna till annat Utskott. Jag vill anföra ett exempel på, hvarthän en sådan grundlagstolkning, som den man här gjort, skulle kunna leda. Jag antager, att vid

början af en riksdag väckas några viktiga motioner i försvarsfrågan. De hänvisas delvis till Stats-Utskottet delvis till Tillfälligt Utskott. Sedermera ankommer en Kongl. proposition i samma ämne, som anses af sådan vikt, att för densammas behandling tillsättes ett särskildt Utskott. Motionerna behandlas sedermera af de Utskott, som fått deras handläggning sig uppdragen, utan afseende på den Kongl. propositionen, och betänkanden komma in, som företagas till afgörande innan det särskilda Utskottet blir färdigt med sitt arbete. Då blir följden naturligtvis den, att man slipper alldeles ifrån den Kongl. propositionen, ty den kommer aldrig under pröfning, enär Riksdagen redan beslutat i det ämne, den afhandlar, och ett en gång fattadt beslut icke kan upprivas. Detta ville jag säga om grundlagstolkningen. För öfrigt instämmer jag, såsom jag redan yttrat, i det yrkande Herr P. Olsson framsällt.

Herr Philipsson: Jag skall icke länge upptaga tiden utan endast yttra ett par ord. Jag ber att få fästa uppmärksamhet på, att Herrar Liss Olof Larssons, Bengt Olofssons och Bieserts förslag går ut på att Riksdagen måtte i underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla om meddelande af förändrade föreskrifter i fråga om försäljning af vin och maltdrycker. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen ungefärligen detsamma som denna skrivelse skulle innehålla. Nu föreligger denna motionärernas hemställan om en skrivelse i nämnda syfte, och Utskottet föreslår, att denna hemställan icke måtte till någon åtgärd föranleda. Att en skrivelse till Kongl. Maj:t icke behöfves i ett ämne, deri Kongl. Maj:t direkte kommunicerat sig med Riksdagen, måste väl vara alldeles uppenbart; och det är följaktligen tydligt att Kammaren, genom bifall till Utskottets förslag, icke i ringaste mån bundit sig i fråga om behandlingen af det ämne, den Kongl. propositionen afser.

Herr Sjöberg: Då jag förnummit, att Herr Liss Olof Larsson återkallat sitt yrkande, är jag äfven benägen att för min del återkalla den framställning jag i ämnet gjort.

Herr Edström: Efter hvad som förekommit under öfverläggningen, sedan jag förra gången hade ordet, och deribland upplysning, att Första Kammaren bifallit Utskottets betänkande, ber jag att få återtaga mitt förut framställda yrkande om frågans remitterande till Lag-Utskottet.

Herr Biesert: Jag afstår från det yrkande jag förut framställt och förenar mig i den af Herr P. Olsson gjorda hemställan om betänkandets återmitterande till Bevillnings-Utskottet.

Herr Ekman: Äfven jag afstår från mitt förut framställda yrkande om frågans remitterande till Lag-Utskottet.

Öfverläggningen var slutad. Som alla de ledamöter, hvilka till en början yrkat ärendets hänvisning till Lag-Utskottet sedermera från detta yrkande afstått, upptog nu Herr Talmannen endast de tre öfriga meningar, som förekommit, och hvilka afsågo dels bifall till Utskottets hem-

ställanden, dels återremiss, dels ock att det af Herr Carl Ifvarsson framställda ändringsförslag måtte antagas; och afgaf Herr Talmannen, enligt derom under öfverläggningen gjord begäran, särskilda propositioner på dessa yrkanden rörande hvartdera af de under Litt. a och b framlagda förslag, hvarvid propositionerna på bifall beträffande såväl Litt. a som Litt. b blefvo med öfvervägande ja besvarade. Alltså hade Utskottets båda hemställanden af Kammaren bifallits.

§ 7.

Upplästes och lades till handlingarne ett så lydande sjukbetyg:

Att Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, Bruksegaren Herr Lars Andersson, hvilken för närvarande vistas i sitt hem, under hemresan ådragit sig en förkylning, hvarifrån han ännu icke är så återställd att han utan olägenhet kan företaga återresan till hufvudstaden, varder härmed attesteradt.

Nora den 8 April 1874.

Leon. Engström.
Provinc.-Läk.

§ 8.

Uppå derom uu anmäld begäran, erhöi Herr *W. Falk*, för vårdande af enskilda angelägenheter, ledighet från riksdagsgörömlen från och med den 11:te till och med den 19:de innevarande månad.

§ 9.

Herr Talmannen tillkännagaf, att han från Befälhafvaren vid Kongl. Flottans station i Stockholm fått mottaga nedan intagna skrifvelse, som nu för Kammaren upplästes:

Till Herr Talmannen i Riksdagens Andra Kammare.

Att uppvisning med Kongl. Flottans manskap i Exercisskolans rekryt- och korporals-afdelningar kommer att ega rum inför H. M:t Konungen Lördagen den 11 i denna månad kl. 9 förmiddagen i exercishuset å Skeppsholmen, får jag äran härmed meddela, för den händelse någon af Kammarens ledamöter skulle finna intresse i att denna uppvisning öfvervara.

Stockholm den 8 April 1874.

Jac. Lagercrantz.

C. A. Sundin.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $3\frac{3}{4}$ 3 e. m., men sammanträdde åter

Kl. 7 e. m.

§ 10.

Föredrogs Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2, i aledning af väckta motioner om förändrade straffbestämmelser i fråga om skogsåverkan.

Sedan uppläsning skett af det i detta utlåtande framlagda författningsförslag, beslöt Kammarén, uppå hemställan af Herr Talmannen, att förslaget samtliga §§ skulle gemensamt behandlas och efter öfverläggningens slut propositioner, om och i den mån förekommande yrkanden dertill gäfve anledning, framställas angående hvarje § särskildt; kommande, såvidt beslutet rörande sjelfva författningsförslaget dertill föranledde, rubrikens ordalydelse att slutligen göras till föremål för särskildt beslut.

Ordet begärdes af

Herr Åstrand, som anförde: Genom förbiseende vid redaktionen af det föreliggande lagförslaget har en nödig förändring i 16 § af 24 kap. strafflagen icke kommit att upptagas bland nu föreslagna förändringar. Jag får derföre hemställa, att slutet af sjelfva ingressen till dessa lagförändringar måtte erhålla följande förändrade lydelse: "dels ock att 2, 3, 4, 5, 6, 7, 15 och 16 §§ i nämnda kapitel skola erhålla" etc.; äfvensom att siffran 4 i 16 § måtte utbytas mot siffran 5.

Herr Östergren: Min mening i det ärende, som här föreligger till afgörande, öfverensstämmer hufvudsakligen med den åsigt, som finnes uttalad uti den betänkandet vidfogade reservationen, afgifven af Herrar Asplund, Hægström och De Maré. Jag är ense med dem om det olämpliga deruti, att Utskottet låtit värdet af det tillgripna afgöra, huruvida en och samma i 2 § af Utskottets förslag beskrifna gerning skall straffas eller anses, i ena fallet som åverkan och i andra fallet som stöld eller snatteri. Jemväl beträffande omfånget af den lagförändring, som må anses önskvärd, tänker jag lika med reservanterne. Jag anser nemligen, att hvarje olofligt tillgrepp af å annans mark växande träd bör göras till stöld eller snatteri och bestämmelse härom införas i 20 kap. strafflagen, men att öfriga bestämmelser rörande åverkan böra bibehållas utan annan jemkning i 24 kap. än den, som af en sådan förändring påkallas. Den allmänna rättskänslan läser enligt min tanke icke kräfva, att den som tillgriper vindfällén, torrt ris, grenar, ollon, nötter m. m. dyligt skall stämpas såsom en vanfrejdad brottsling. Hvad angår Utskottets lagredaktion och speciela bestämmelser, så kunde jag icke gilla dem, äfven om jag godkände sjelfva hufvudgrunden i denna lagförändring. Förslaget innehåller åtskilliga bestämmelser, som äro oklara eller mindre tydliga, och hvilka dessutom vid tillämpningen skulle leda till orimligheter, som icke låta sig förena med åtminstone de begrepp,

jag har om hvad rätt är. Förslaget står icke heller väl tillsammans med åtskilliga andra lagbestämmelser i kriminallagstiftningen.

Jag ber att med några ord få närmare utveckla dessa mina påståenden. I öfverskriften till 24 kap. har Utskottet föreslagit den förändring, att till orden: "*om åverkan*" skulle fogas orden: "*medelst tillgrepp eller annorledes*". Utskottet har icke i ringaste mån motiverat denna förändring, och jag har sålunda icke kunnat komma under fund med sjelfva anledningen till densamma. För mig betydde båda talesätten ett och samma, och den enda skillnaden dem emellan består deruti, att det nuvarande talesättet synes mig enklare och bestämdare än det föreslagna. Går jag vidare till lydelsen af 24 kap. 2 §. det vill säga den första i Utskottets förslag, så finner jag den vara otydlig. Jag kan nemligen icke af den föreslagna lagtexten rätt veta, om Utskottets mening är, att de i denna § beskrifna brott fortfarande skola anses som åverkan och så benämnas, ehuru de skulle komma att bestraffas enligt 20 kap., eller om meningen skulle vara, att de i paragrafen omhandlade förbrytelser skulle anses såsom stöld och snatteri och jemväl så benämnas. För den förra meningen talar den omständigheten, att dessa brott äro införda och beskrifna i det kapitel af strafflagen, hvars öfverskrift innebär, att det handlar om åverkan. En annan omständighet är, att Utskottet icke har föreslagit förändring vare sig i 10 kap. 6 § Byggningsbalken eller i 24 kap. 16 § Strafflagen, hvilken senare uraktlåtenhet, såsom jag nyss hörde, lär hafva tillkommit genom förbiseende. För den andra meningen, eller att ofvannämnda brott skulle rubriceras såsom stöld eller snatteri, talar det uttrycket "*straffas för stöld eller snatteri*", hvilket förekommer i Utskottets nyssnämnda §. Den fråga, som jag här uppkastat, är af synnerligen stor vikt för lagskiparen, då fråga är om iteration af brott. Är det så, att den som begått det i 2 § beskrifna brottet, kan sägas hafva begått stöld, så är det klart, att, om han sedermera upprepar samma förbrytelse, han för iteration skall straffas enligt 11 § 20 kap. Strafflagen. men var det begångna brottet åverkan, blefve sistnämnda lagrum icke tillämpligt. Jag sade äfven, att Utskottets förslag kan leda till orimlighet. Jag ber att få visa detta genom ett exempel. Jag antager, att två personer hvar för sig olofligt tillgripa skogsälster, den ene på fem särskilda ställen, nemligen för ett värde af 5 R:dr på hvarje ställe eller för ett sammanlagdt värde af 25 R:dr, den andre blott på ett ställe till ett värde af 16 R:dr. Enligt nu gällande lag liksom ock i det allmänna rättsmedvetandet stämplas den förre, som på fem särskilda ställen gjort tillgrepp, mera brottslig än den senare, och åverkansstraffet för den förre blir större än för den senare. Antoges nu Utskottets förslag, så skulle den som tillgripit skog på fem ställen till ett värde af 25 R:dr straffas för åverkan, men den som gjort tillgrepp blott å ett ställe till ett värde af endast 16 R:dr straffas för stöld. Detta synes mig icke vara rätt. I fråga om iteration af brott skulle kunna anföras ännu flera exempel på dylika orimligheter, hvilka skulle blifva en följd af bifall till Utskottets förslag.

Jag nämnde äfven, att detta förslag icke står väl tillsammans med vår kriminallagstiftning i öfrigt, och jag ber att härvid särskildt få fästa uppmärksamheten på att, äfven med den af Herr Åstrand nyss föreslagna förändring i 16 § af 24 kap., nu ifrågavarande bristfalligheten i Utskottets

förslag icke afhjelpes. 16 § lyder nemligen sålunda: "sätter i något af de fall, som i 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motvärn emot den, som egendomen eger, innehafver eller vårdar, eller emot dess folk, då någon af dem vill honom från gerningen hindra, eller af honom taga åter hvad han åtkommit, eller ock främtaga honom det, som till vedermåle af gerningen qvarhållas må; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år." Denna § hänvisar till de §§ som blifvit förändrade af Utskottet, och bland andra till den af Herr Åstrand omnämnda 4 §, uti hvilken senare dock icke talas om någon förbrytelse. Men den skulle äfven komma i kollision med ett annat lagrum, nemligen 21 kap. 4 §, hvilken lyder sålunda: "Begår någon stöld eller snatteri och, der han å bar gerning anträffas, sätter sig med våld eller sådant hot, som i § 1 nämndt är, till motvärn emot den som det tillgripna återtaga vill; dömes som för rån efter ty i 1, 2 eller 3 § för hvarje fall skils". Står nu 16 § qvar, så skulle sålunda komma att finnas stadgade två särskilda straff för den som bryter mot 2 § i Utskottets förslag och ställer sig till motvärn, då egaren öfverraskar honom.

På grund af de anmärkningar, jag nu framställt mot Utskottets förslag, anser jag mig böra yrka afslag å detsamma samt deremot bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr *P. Staaff* förenade sig med Herr Östergren.

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Jag hade icke väntat mig, att en så kort diskussion, som den som nu pågått, skulle föregå Herr Talmannens, derest jag ej nu begärt ordet, om förestående fråga, om öfverläggningen förklarar afslutad. Jag är sålunda icke beredd på annat än att förorda Utskottets förslag och i korthet till bemötande upptaga de invändningar, som jag nyss hört den siste talaren framställa. Jag erkänner, att frågan är af den vikt, icke blott för vår skogslagstiftning i dess helhet utan äfven för det syftemål, som jag antager Riksdagen hafva afsett med tillsättandet af ett särskildt Utskott, att det vore angämligt, om en uttömmande öfverläggning komme till stånd inom Kammarren, på det att denna fråga måtte närmare blifva utredd och Utskottet satt i tillfälle att afgifva svaromål på anmärkningar, som redan förut man och man emellan blifvit mot förslaget framställda. För närvarande har jag icke annat att göra än att vända mig mot den siste talaren, beklagande att jag icke varit i tillfälle åhöra hela hans fördrag, och söka mot den anmärkning jag hört försvara Utskottet. Det faller af sig sjelft, att den, som i detta ämne icke har särskilda förstudier, utsätter sig för att strida med olika vapen än dem som måhända stå hans juridiskt bildade motståndare till buds. Jag får emellertid finna mig uti att upptaga den olika striden, och ber till en början att få erinra, att den omständigheten, att, till följd af Utskottets förslag, sådant detsamma föreligger, angående 24 § Strafflagen, hittills gällande straffbestämmelser för den, som i vissa fall sätter sig till motvärn då han på bar gerning ertappas, komma att i 16 § orubbade qvarstå, förorsakar, såsom representanten på stockholmsbänken redan yttrat, den olägenheten, att äfven uti 21 kap.

4 § samna strafflag innehållas stadganden angående samma sak. Detta är möjligen en olägenhet, men den finnes äfven i den nuvarande strafflagen, och, såsom jag tror, har det särskilda Utskottet icke fått sig uppdraget att särskildt taga slika olägenheter i öfvervägande. Det förefaller mig dessutom, som om ingen i nuvarande fråga väntat något annat än en öfvergångslagstiftning, hvarföre ock Utskottet icke vågat taga steget fullt ut genom att alldeles borttaga alla så kallade överkansbrott, enär Utskottet föreställt sig, att en sådan åtgärd från Utskottets sida på flera håll skulle hafva mötts af många invändningar. Vid sådant förhållande har det förefallit mig, att 16 § af 24 kap. borde kvarstå lika orörd som nyssnämnda 4 § af 21 kap. Strafflagen, ty jag antager att jurister, icke då det är fråga om att såsom lagkuunige anmärka, utan då det är fråga om att som lagtolkare döma, nog skola veta att, med hänseende till det brott hvarom särskild fråga är, hitta den rätta paragrafen i det rätta kapitlet. Det är möjligt, att det kan visa sig att en sådan uppfattning grundar sig på ett misstag, men tillräckliga skäl härför hafva åtminstone ännu icke blifvit framlagda.

För öfrigt vill jag erinra, att Utskottet otvifvelaktigt gjort sig saker till ett förbiseende, i det Utskottet nemligen icke föreslagit utbyte af siffran 4 mot siffran 5 i de uti nummerföljd under § 16 uppräknade fall, då förbrytare sätter sig till motvärn, då han öfverraskas på bar gerning. Jag är derföre för min del beredd att föreslå den förändring uti 16 § 24 kap. Strafflagen, att siffran 4 utbytes mot siffran 5. Härmed förfaller, så vidt jag kan se, den enda grundade anmärkning man mot denna §: s oförändrade kvarstående framställt. Man har för öfrigt framhållit, huruvida det vore lämpligt att nu gå så långt som Utskottet föreslagit, samt förmenat att Utskottet icke bort för Riksdagen framkomma med redaktionsförslag till bestämda förändringar i strafflagen, utan att Riksdagen borde åtnöja sig med att lemna sitt bifall till den af Herrar Asp-lund med flere vid utskottsutlåtandet fogade reservation. Det är mig särdeles kärt att höra, det någon velat upptaga denna reservation. Då den afgafs inom Utskottet, hade jag icke tillfälle, enär öfverläggningen inom Utskottet redan var avslutad, att vända mig mot reservanternes resonement. Mig återstår sålunda endast detta tillfälle att nu i Kam-maren bemöta denna reservation, och jag hemställer derföre, huruvida det kan vara lämpligt att, på sätt reservanterne föreslagit, inskränka sin åtgärd i denna sak först och främst till en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, och för det andra till en skrifvelse i så sväfvande ordalag som i denna reservation förekommer, då nemligen derstädes anhålles, att Kongl. Maj:t måtte bestämma hvad som skall anses vara stödd, snatteri eller överkan af skogsalster. Det torde vara mycket svårt att noga definiera dessa trenne saker; åtminstone har reservanten, då han inom Utskottet uppmanades att formulera sitt förslag, blifvit en sådan definition skyldig. Deremot, om man vill gifva reservanterne rätt i deras resonement mot penningevärdets användande för straffets bestämmande, så måste man äfven medgifva, att deras skäl strida icke blott mot Utskottets förslag utan äfven mot nu gällande strafflagstiftning i dess helhet, enär denna just hvilar på detta sätt att bestämma skilnaden i detta fall efter penningevärdet,

penningevärdet, och jag vet icke, hvarföre vi då i afseende å skogsalster skola införa andra bestämmelser angående gränsen mellan brotten, än de som enligt strafflagen redan finnas. Det synes mig således, som om redan af detta skäl det vore olämpligt, att Riksdagen skulle tänka på att bifalla reservanternes eller något med deras likartadt förslag.

Härtill ber jag få lägga, att frågan tarfvar en snar lösning. Det lär icke kunna förnekas, att förhållandena i norra delarne af Sverige äro sådana, att de med stark röst ropa på statsmakternas mellankomst för att vinna rättelse, hjälp och skydd. Jag tror för min del, att det är af synnerlig vigt att nu handen räckes från representationen, redan medan den är samlad vid detta riksmöte; jag hoppas ock, att Kongl. Maj:t skall understödja ett sådant beslut, om det kommer från Riksdagen. Jag är öfvertygad om, att för den noggranna granskning af förslaget i dess detaljer, hvartill erfordras juridisk sakkänedom, vi hafva den lyckan att inom denna Kammare och ej minst på stockholmsbänken kunna påräkna förmågor, hvilkas medverkan dervid kan komma förslaget till godo. Låtom oss då icke förspilla Riksdagens initiativ; låtom oss, så framt icke allvarliga och grundliga anmärkningar kunna göras emot förslaget, blifva ense om att frågan är af den stora vigt, och att den praktiska sidan af saken talar så högt, att lösningen af densamma måste sökas ju förr dess hellre. Låtom oss derföre, intill dess bättre skäl än hittills blifvit anförda mot Utskottets förslag, ansluta oss till detsamma, men naturligtvis med den förändring, att den i 16 § förekommande siffran 4 utbytas mot 5, på det att ej något missförstånd skäligen må kunna ega rum.

Jag anhåller sålunda om bifali till Utskottets förslag med den förändring, som jag nyss omnämnt, och hvilken jag nu tillåter mig aflemna, skriftligen formulerad.

Herr A. P. Danielsson: Det är naturligt, att jag icke kan ega den sakkunskap, som erfordras för att kunna i detalj yttra mig i denna fråga; men då jag tillhör en ort, der en sådan lagförändring uti ifrågasvarande ämne, som här blifvit af Utskottet föreslagen, är af högsta behof påkallad, så kan äfven jag icke underlåta att yttra några ord i frågan.

Man har ju tid efter annan sett, huru åtskilliga personer ganska oförsynt tillegnat sig skog, som funnits på annan persons egor, och man har sett, huru dessa personer, utan att det ringaste akta nu gällande bestämmelser i ämnet, hafva tillgripit och förstört just sådan skog, som egaren velat framför annan skydda och befrämja. Jag känner flera dylika exempel, af hvilka jag vill anföra ett. För några år sedau instämde jag, jemte några andra, åtskilliga personer, som gjort överkan på vår mark och, bland annat, bortskurit unga telningar, med yrkande på ansvar å dem härför. Men huru gick det väl! Jo målet slutade så, att vi sjelfva, som väckt åtalet,ingo betala kalaset, medan de tilltalade, hvilka saknade tillgång att gälda så väl dem ådömda böter som rättegångskostnaden, ingo aftjena de förra med tre dagars fängelse vid vatten och bröd. Detta straff inverkade icke på dem; och de gå numera så öppet till väga, att vi sjelfva knappast förmå drifva dem bort från vår mark

och det är naturligt, att nu gällande stadganden skola medföra ett dåligt skydd för våra skogar. Hvarje egare af skogsdungar anser därför fördelaktigast för sig att hugga ned eller sälja sin skog, då han åtminstone får någon nytta af den; ty om han låter den stå kvar, så hugges den ned af andra. Så, mine Herrar, tillgår det i den ort jag tillhör, och i följd häraf har behofvet af förändrade lagstadganden i ämnet der gjort sig allmänt gällande. Såsom jag förut sagt, eger jag dock icke tillräcklig sakkännedom för att kunna ingå i frågans detaljer; hvadan jag nu inskränker mig till att i korthet yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Herr Talman, mine Herrar! Jag har med afsigt dröjt med att yttra mig i denna fråga, därför att jag dessförinnan önskade höra, huruvida i denna Kammarc någon enda röst skulle uppstå till försvar för den mening, som så ofta förut blifvit uttalad, och till en del jemväl återinnes i nu föredragna betänkandet, den mening nemligen, att det allmänna rättsmedvetandet ännu icke skulle tillåta, att skogstjuften verkligen stämplades såsom tjuf. Till min stora glädje har jag erfarit, att så icke skett, och i detta förhållande har jag funnit stöd för den uppfattning af rättsmedvetandet i detta fall, jag eger, eller att man nu är färdig att stämpla detta brott såsom olofligt tillgrepp. Det så kallade åverkansbrottet är också fullt ut så godt som tjufnad och kanske till och med litet värre. Om i forna tider, då Sverige var öfverbevuxet af skog, då skogen betraktades nästan såsom en fiende; om i dessa tider, säger jag, man betraktade tillgrepp af skog såsom ett obetydligt brott och på den grund stämplade den brottslige endast såsom åverkare, så må det väl icke i våra tider, då skogen stigit till ett så enormt värde, vara skäl i att bibehålla detta föreställningssätt i afseende på detta brotts natur. Om man än vidare fortfar att säga, att tillgrepp af några huggna vedträd i skog eller ute å mark är stöld, så kan det väl icke vidare vara rimligt att säga, att tillgrepp af ett dyrbart träd skulle vara mindre brottsligt; och skulle det oriktiga folkbegreppet ännu bibehålla denna fördom, hvilket det dock, enligt min öfvertygelse, icke gör, då är verkligen tiden inne för lagstiftningen att i sin mån försöka rätta eller borttaga denna villfarelse. Af Utskottets betänkande inhemtas också, att representationen redan för lång tid tillbaka yttrat sig i sådan syftning, och att Riksdagen för länge sedan ingått till Regeringen med tillkännagifvande af denna sin åsigt; men man har förgäfvets afbidat, att något steg från Regeringens sida i den sålunda antydda riktningen skulle tagas. Nu omsider tycktes tiden vara inne för en lagförändring i ämnet, men det Särskilda Utskottet har ändå icke vågat att taga steg fullt ut, utan i sitt förslag upptagit vissa distinktioner, i afseende på hvilkas ohållbarhet jag till alla delar instämmer med en föregående ärad talare. Det går icke an, mine Herrar, att i en lag införa sådana abnorma distinktioner, som Utskottet här föreslagit. Mellan olofligt tillgrepp gör lagen redan en väsendtlig skilnad, då den låter tillgreppet gälla för snatteri, så länge det tillgripnas värde ej öfverstiger 15 R:dr, och bestraffar detta brott med böter eller högst fängelse, men deremot, om värdet af det tillgripna går öfver nämnda belopp, bestraffas tillgreppet såsom stöld med straffarbete. Den gamla skilnaden mellan ignominösa

och icke ignominösa straff är numera borttagen, en följd af tidens civilisation, och om det numera är något, som är vanärande, så är det brottet, icke straffet. Det är det olofliga tillgreppet, som det allmänna rättsmedvetandet stämpelar såsom vanärande, men icke straffet, som derpå bör följa. Hvarföre skulle nu lagstiftningen dröja med att gifva åt här ifrågavarande brott sitt rätta namn? Jo, derföre att, ehuru våra skogar numera stigit till ett alldeles ofantligt värde och hvar och en nu är nästan mera rädd om sin skog än om annan sin egendom, vi ännu i slutet af det 19:de århundradet skola bibehålla en lagstiftning, som för några hundra år sedan, då landet var öfverfullt af skog, kunde försvaras. Den försigtiga öfvergång, som Herr vice Talmannen, såsom ordförande i det Särskilda Utskottet, försvarat, är endast en halfmesyr, hvilken icke skulle tjena till någonting annat än att förvirra begreppen och göra lagens tillämpning svårare, ja kanske omöjlig, samt ännu några tiotal af år fördröja denna väl behöfliga reform. Ty, mine Herrar, vi veta, att, sedan lagstiftningen tagit ett steg framåt, så afvisar man under några årtionden ytterligare förändringar i samma sak och säger, att man måste, innan man går längre, pröfva, hvad nytta det redan tagna steget kan medföra. Det nu af Utskottet framlagda förslaget till lag anser jag vara i så måtto skadligt; och långt ifrån att jag, i likhet med Utskottets ordförande, skulle vilja, oaktadt de brister, som sålunda vidlåda förslaget, förorda detsamma endast på den grund, att för tillfället *något* i ämnet måste göras, anser jag det vara vida bättre att dröja ännu ett år och då erhålla en lag i ämnet, som komme att tillfredsställa det allmänna rättsmedvetandet.

Om vi nu tänka oss, att lagen helt simpelt säger, att åverkans skall bestraffas såsom annat olofligt tillgrepp; hvad blefve följden deraf? Jo helt enkelt den, att den person, hvilken olofligen tillgrep skog till värde af 15 R:dr, straffades med böter eller högst fängelse. Och hvad annat straff skulle väl drabba honom efter Utskottets förslag, än böter eller högst fängelse? Har han föröfvat tillgreppet utan försvärande omständigheter eller har han tagit ett någorlunda dyrbart träd, som uppskattas till 14 R:dr, så får han det mildaste straff, lagen känner. Det enda man således är rädd för är blott och bart att gifva åt förbrytelsen dess rätta namn, nemligen olofligt tillgrepp, oaktadt det just är detta, hvilket det allmänna rättsmedvetandet fordrar. Ty så länge man icke med dess riktiga namn benämner detta brott, skall man förgäfvets söka blifva af med dessa åverkare, öfver hvilka nu klagas. Jag måste således för min del anse Utskottets förslag i detta afseende misslyckadt; och om icke Utskottet skulle våga att taga steget fullt ut och tillämpa nu gällande lagstadganden i fråga om stöld och snatteri äfven på tillgrepp af skog, det vill säga taga in åverkansbrottet under den rubrik, det förtjenar, så anser jag det vara klokare, att Riksdagen nöjer sig med det förslag, som blifvit af reservanterne framställt, eller att hos Kongl. Maj:t begära ett förslag till lag i ämnet. I främsta rummet skulle jag dock vilja förorda, att Utskottet gick den rätta vägen och i sådant syfte anhåller jag om återremiss.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Denna fråga är icke ny, och det synes verkligen, som om tiden nu skulle vara inne, då den.

hvilken tillegnar sig annans skog, bör stämplas såsom tjuf; och jag vill tro, att en sådan föreställning numera ingår i det allmänna folkbegreppet. Om vi vilja gå tillbaka till våra gamla provinslagar, så finna vi, att i den gamla skånska provinslagen stadgades, att, om någon körde igenom annans skog och hans vagn derunder gick sönder, han fick hugga af skogen så mycket, som erfordrades till skadans reparerande men icke derutöfver, i hvilket senare fall han ansågs som tjuf. Denna lag gällde för Skåne, ända till dess denna provins förenades med Sverige, men efter föreningen och införandet af 1734 års lag blef skogsåverkan der ansedd endast såsom snatteri. Äfven under ständsriksdagarne höjde sig många röster för den åsigten, att skogsåverkan skulle såsom tjufnad anses, ehuru denna åsigt då icke vann stor pluralitet för sig; men nu, såsom jag förut sagt, synes tiden vara inne, att man uttalar den grundsats, att den, som afverkar annans skog, blir ansedd såsom tjuf. Jag kan därför icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag, emedan Riksdagen genom ett sådant beslut på något sätt uttalat sig i frågan. Afslå vi åter Utskottets förslag och endast besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t, så skulle det väl gå nu såsom det förut gått med alla möjliga sådana skrivelser, nemligen att Regeringen, innan något af densamma åtgöres i saken, kommer att höra alla auktoriteter, som finnas från Haparanda till Ystad; hvaraf följden åter skulle blifva den, att Regeringen icke blefve färdig med något förslag till nästa Riksdag. Deremot tror jag, att, om Riksdagen nu antager Utskottets förslag, såsom innefattande dess grundsatser i frågan, vi på det sättet, ifall något fel detsamma vidlåder, eller om detsamma i detalj strider mot andra stadganden i ämnet, kunna få veta, hvarföre förslaget möjligen icke kunnat af Regeringen bifallas.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Hjelm: Den ovanliga återhållsamhet, som nu iakttages att begära ordet, ehuru, jag är derom förvissad, en mängd talare komma att begära det och orsaka en lång debatt, är för mig en erinran om, att Kammararens ledamöter anser frågan vara en af dem, som djupt ingripa i våra förhållanden. Och hvad denna nu föredragna speciellt vidkommer, så är den vigtig derföre, att den står i omedelbart samband med de nedre folklagrens åskådningssätt, traditioner och rättsbegrepp, hvilket gör, att man måste gå mycket försigtigt till väga och icke allt för brådstörtadt rusa fram på den väg, på hvilken mången i sin moderna liberalism vill ila fram med velocipedfart.

Jag är nästan förvissad om att befolkningen i södra och mellersta provinserna äro, om jag så får säga, mogna för hvad som nu är förslaget af Utskottet, ehuru jag tror, att Utskottet, pådrifvet af opinionsvinden, kommit i för stark fart. Hvad jag deremot vågar påstå, det är, att öfre Norrlands befolkning, hvilken ännu har många dygder kvar, som så högt aktades af de gamle, och väcka värnadt hos de nu lefvande, ännu icke hunnit få rättsbegreppet fullt klart, när det gäller eganderätten till växande träd. Den, som närmare lärt känna detta folks nationallynne med sin älskvärda prägel men äfven med sin fränsida, kan finna mycket, som förmildrar den antydda skefheten i rättsbegreppen. Ännu i den nu lefvande generationens tid, för blott ett eller annat årtionde sedan,

ansågo grammar och närboende skogen likasom vattnet för gemensam egen- dom, der hvar och en hade rätt att hugga hvar det passade, ja, ännu mera, den ene ansåg sig få en hjälp, om en annan borthögg skog i när- heten af hans bostad, der han skulle odla eller "rödsla". Samma upp- fattning, samma föreställningssätt förefinnes ännu inom nordliga, mer aflägsna skogsbygder, och att nu för sådant folk göra förslaget, sådant det föreligger, till lag, vore att gå för brådstördtadt till väga, vore att alltför mycket springa om det stadium, rättsbegreppet befinner sig på. Jag vågar alltså bestämdt påstå, att Utskottets förslag är för mycket till att vara blott, såsom vice ordföranden och Särskilda Utskottets ordförande yttrade, *ett öfvergångsstadgande*. Men ett sådant, deruti instämmer jag med denne talare, behöfs till rättsbegreppens klargörande.

Jag har framför mig den preussiska skogslagen. Deruti stadgas, att först tredje gången växande skog tillgripes, förbrytaren skall straffas så- som för tjufnad. Första och andra gången är det blott åverkan. Der- jemt söker denna lag genom särskilda stadganden förekomma tillgrepp af växande skog genom att den i 44 § föreskrifver, att den, som utom allmän farväg i annans skog träffas med yxa, såg eller annat redskap, hvarmed träd eller delar deraf kan fällas eller bortföras, är förfallen till böter. En sådan varnande lagbestämmelse skulle blifva helsobringande i vårt land och förekomma många brott.

Om tiden nu är inne att skärpa straffet för tillgrepp af skog, hvil- ket äfven jag vill förorda, så bör man taga någon hänsyn till folk- begreppen och äfven till andra staters lagstiftning. Om man nu icke vill hafva det så moderat, som den preussiska lagen är, så tror jag, att åt- minstone en varningsgrad bör gifvas den, som med skogshygge förbryter sig mot eganderättens helgd, och att sålunda första gången en person dömes för oföflig skogshuggning, det må blifva såsom *åverkare* och icke såsom *tjuv eller snattare*.

Jag har äfven en annan annärkning att göra mot förslaget. I första § talas om träds fällning och borttagande i sin helhet eller delar deraf, men äfven om *ris, bark* eller annat.

Att man nu, för att man tager ris, qvist, vindfällan eller sådant, som dödt är och ligger till hinder på marken för skogens återväxt, skall dömas till vanfrejdande brott, är att springa alltför mycket framför sin tid. Jag afråder därför från en sådan bestämmelses antagande. Man bör icke stifva en sådan lag, som rättsbegreppet förnekar, ty då demoraliserar man. Deremot är förslaget alltför beskedligt, när det afser barktägt. I tjärbrännande orter tages mycket granbark för tjärberednin- gens åstadkommande. Att afskala bark för 5 eller 15 R:dr, dertill for- dras att förstöra en stor mängd växande träd, som blifva kvarstående på roten, men strax borttorka och gifva näring i sina döende rötter åt oer- hörda massor af skalbaggar, hvilka äfven angripa de omkring stående friska träden, så att, för det att på 40 à 50 granar barken blifvit afrit- ven, man ett par år derefter finner hela "granhultet" aftorkadt. Att så- dan stor skadas orsakande icke skall bestraffas annat än efter den tagna barkens uppskattningsvärde i penningar, är alltför lindrigt. Jag finner dock att, enligt förslagets 2 §, sådant förstörande af skog kan beifras en- ligt 19 kap. 20 § strafflagen, der böter eller sex månaders fängelse

omförmålas. Bötesbestämmelserna äro, till belopp mellan 5 och 1,000 R:dr, öfverlemnade åt rättens bestämmande, eller rättare, efter vår oegentliga strafflags medgifvande, åt domarens subjektiva godttfinnande. Jag för min del vill icke vara med om att i nya lagbestämmelser vidare vidga de redan alltför stora latitudomfången, inom hvilka vår domarekorps eger röra sig för den enes lisaude och den andres fällande, hvarpå så många varnande, sorgliga exempel redan finnas såsom en parodi på grundlagens bestämmelse, att "alla skola vara lika inför lagen", utan jag anser nödigt att, i den nu föreslagna lagbestämmelsen för olofligt skogs-hyge, sjelfva lagen närmare, än nu är föreslaget, bestämmer straffet för den af mig antydda barktäkten.

Man gör större brott genom att olofligt taga nödig bark till en tjärudal än man gör med att taga ett lass af friska växande träd från annans skog.

Jag vill nu icke göra något yrkande, men då jag icke är alldeles utan kännedom om både vår befolknings åskådningssätt, rättsbegrepps skefhet och huru det går till vid åverkansbrottens utöfvande, har jag ansett mig böra, till den kraft och verkan det förmår, uttala hvad jag nu haft äran yttra.

Herr Åstrand: Att det är en vansklig sak för ett Utskott att försöka uppsätta ett lagförslag så, att detsamma vinner Kammararens bifall, är känt, och Lag-Utskottet sjelft har också af den orsaken, såsom man vet, mången gång slagit till reträtt och endast föreslagit underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t än i en än i en annan riktning; men att dylika skrivelser oftast ledt till flera års skrinläggning af åtskilliga frågor, hvilka påkallat en snar lösning, torde icke hafva fallit ur Kammararens minne.

Jag skall nu bedja få till besvarande upptaga de anmärkingar, hvilka af föregående talare blifvit framställda mot Utskottets förslag. Herr Östergren erinrade då till en början, att man vid genomläsningen af detta förslag till förändrad lydelse af 24 kap. strafflagen icke blef viss på, huruvida första momentet i här förekommande första § afhandlade stöld och snatteri eller åverkan, men att, då slutet af den föreslagna §:ns första moment lydde: "straffes för snatteri eller stöld, efter ty i 20 kapitlet skils", deri afhandlade brottet väl borde anses vara snatteri eller stöld. Jag för min del tror, att det sätt, hvarpå momentet slutar, eller med hänvisning till 20 kap. strafflagen, hvilket handlar om stöld och snatteri, utgör tillräcklig upplysning för den, som skall tillämpa lagen, derom, att här är fråga om nyssnämnda brott och icke om åverkan. Hvad åter andra momentet af samma § vidkommer, så är det en smaksak, huruvida tillgrepp af skog till värde af mindre belopp än 5 R:dr skall anses för snatteri eller åverkan. Men vill man, såsom Herr Grefve Sparre tycktes önska, på en gång förklara, att hvarje tillgrepp af skog skall stämpas såsom stöld eller snatteri, så är det gifvet, att, då många kontrakter om nyttjanderätt till större eller mindre jordrymd å landet samt andra civila aftal ofta innehålla tysta förbehåll, hvilka innebära ett medgifvande för den, som innehafver ett sådant kontrakt eller träffat ett dylikt aftal, att å jordegarens skog taga vedbrand utan att därför ställas till ansvar, man

skulle genom ett sådant förklarande förvandla en mängd personer till brottslingar, hvilket man kunde undgå, om man, på sätt Utskottet föreslagit, såsom en öfvergång stadgade, att tillgrepp af skog till mindre värde än 5 R:dr skulle anses såsom åverkan. Det är gifvet, att man här skulle kunna taga hvilken siffra som helst, men då nu gällande lag bestämmer, att vid ofofligt tillgrepp det stulna skall uppgå till öfver 15 R:dr, för att brottet skall blifva stöld, och att tillgrepp af gods till mindre värde än detta belopp skall anses för snatteri, så trodde Utskottet det vara lämpligt, just med hänsyn till nyssnämnda omständigheter, att uppställa värdesiffran 5 R:dr för att karakterisera brottet såsom åverkan. Herr Östergren anmärkte vidare, att den gamla rubriken till kapitlet är bättre än den nya föreslagna; men det är för mig klart, att denna rubrik måste förändras, när tillgrepp jemväl i kapitlet omtalas. Han frågade vidare, huruvida 21 kap. 4 § eller 24 kap. 16 § strafflagen skulle tillämpas i fråga om den, som vid tillgrepp af skog satte sig till motvärn mot egaren. Härei tror jag dock texten vara fullt tydlig och klar, ty då 24 kapitlets 16 §, i hvilken Utskottet till viss del föreslagit förändring, lyder: "Sätter i något af de fall, som i 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motvärn emot den, som egendomen eger, innehafver eller vårdar, eller emot dess folk, då någon af dem vill honom från gerningen hindra, eller af honom taga åter hvad han åtkommit, eller ock fråntaga honom det, som till vedermåle om gerningen kvarhållas må; dömes till fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 2 år", samt denna § står i samma kapitel, så måste den också ovilkorligen uti nämnda fall tillämpas. Således måste mildare påföljd i detta fall uppstå än som drabbar den, som vid vanliga tillgrepp sätter sig till motvärn. Och hvarföre det? Jo derföre att eganderätten till skog och mark ofta är omtvistad. Herr Grefve Sparre ansåg det vara olämpligt att hafva en sådan öfvergångslagstiftning, som jag åtminstone för min del anser detta förslag, ifall det af Regering och Riksdag antages, innebatta, när derigenom brottet icke får sin rätta karakter; och han sade vidare, att det icke var straffet utan den brottsliga handlingen, som stämplade brottet såsom vanärande. Jag tror dock, att pregeln af det straff, lagen bestämmer, äfven i viss grad stämplar brottet; och att uppfattningen härom är sådan i Sveriges nordligaste provinser, dertill kan jag säga ett bestämdt ja; så mycket hellre, som jag, under mina resor i denna del af Sverige, ofta har hört den satsen uttalas, att ett förklarande från lagstiftningens sida, att hvad nu anses såsom åverkan skulle hänföras till stöld eller snatteri, skulle vara den kraftigaste åtgärd att på en gång minska brottnes antal i denna riktning. Det är kanske icke många provinser, der tjufuadsbrottet förekommer så litet som der, just till följd deraf att det nesliga i detta brott är så djupt irotadt i folkets föreställningssätt; och det är från uråldriga tider, då skogen icke hade något värde, som man ännu har kvar den föreställningen, att tillgrepp af växande skog är ett brott af mindre farlig beskaffenhet. Visserligen får jag erkänna, att jag, såsom ledamot i skogskomitén, varit en af dem, som motsatt sig att åverkan betraktades som stöld, emedan jag fruktade, att man derigenom skulle förvirra begreppet af stöld; men sedan dess hafva

sådana underrättelser ankommit från norrländska provinserna, att min åsigt härom blifvit förbytt derhän, att jag nu anser tiden vara inne att taga steget fullt ut, dock med den förmildring, som innehålles uti 2 mom af Utskottets föreslagna § 2. Herr Grefve Sparre anmärkte vidare mot förslaget, att, enligt detsamma, den, som tillgrep skog för 14 R:dr, endast skulle straffas för snatteri. Ja, det är saunt, men äfven vid vanliga tillgrepp är ju förhållandet enahanda, så att, om det tillgripnas värde uppgår till endast 14 R:dr, förbrytaren straffas för snatteri. Värdet väger således bär lika mycket och lika litet som vid andra oloffiga tillgrepp.

Herr Hjelm yttrade vissa betänkligheter emot förslaget, emedan det, enligt hans tanke, gick något för långt. Jag är honom tacksam att han uttalat en sådan åsigt, emedan, då åtskilliga uttalanden i motsatt syfte förut skett, det vill synas, som skulle Utskottet med sitt förslag hafva beträdd en lycklig medelväg. Jag för min del hyser den åsigt, hvilken jemväl delats af pluraliteten inom Utskottet, att tiden nu är inne att vidtaga åtgärder att skydda eganderätten till skog lika väl som eganderätten till hvarje annan egendom; och jag tror att det vore mycket lyckligt, om man derföre antoge detta föreliggande förslag. Skulle detsamma vara behäftadt med så stora brister, att det icke kan oförändradt upphöjas till lag, så kunna Herrarne vara öfvertygade om, att Kongl. Maj:t, efter inhemtande af Högsta Domstolens yttrande, nog skall tillse att samma brister blifva rättade, och att förslaget kommer i harmoni med öfriga delar af lagen. Skulle Högsta Domstolen sakna tid till ett dylikt arbete, så måtte det väl kunna utföras af Lagberedningen, till hvilken institution denna Riksdag redan beviljat anslag. Men om åter Herrarne skulle, på sätt en talare yrkat, lemna sitt bifall till den mot Utskottets förslag afgifna reservationen samt i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga ett behörigen utarbetadt lagförslag i det uti reservationens kläm angifna syfte, så förbereder jag Herrarne på, att det kommer att erfordras godt fålamod att vänta. Tjuguet år hafva förgått, sedan Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll om en lagförändring i syfte, att skogsåverkan måtte betraktas såsom stöld, och ännu i dag stå vi det oaktadt på samma punkt som förut. Aflåta vi nu en ny skrifvelse, så kunna vi sannolikt få vänta minst tio år till, innan något blifver i saken vidgjordt. Men vi böra besinna, att medan vi sålunda förnöta tiden med att ventilera frågan, passera sådana oerhörda oloffiga tillgrepp af skogsegendom i de nordliga länen, att den som icke känner till förhållandena derstädes, kuappast kan göra sig en föreställning derom. I Spanien pågår för närvarande ett inbördes krig, som tilldrager sig hela verdens uppmärksamhet; men utrotningskriget emot skogarne i Norrland torde icke mindre vara förtjent af åtminstone vårt lands beaktande. En Kammarens ledamot, som representerar dessa nordliga trakter, Kapten Rutberg, kan upplysa att han under denna riksdags lopp fått underrättelse från sin hustru, att hon sett sig nödsakad sälja sin mans å utmarken befintliga skog, emedan den eljest skulle inom några få veckor vara fullständigt åverkad. Skogsåverkaren skyr icke det i lagen stadgade straff för hans brott, så mycket mer som man sällan eller aldrig kan öfverbevisa honom om mer än en obetydlig del af detsamma.

Sälunda ödeläggas dessa skogar i massor. Utländingar, såsom engelsmän, tyskar, finnar, till och med danskar, svärma omkring i dessa trakter och köpa upp de smäckraste träd, sådana som knappt hålla fyra tum genomskärning i topp 16 fot från marken. Och när det går så långt, att icke allenast den skog, som egaren upplåter till afverkning, nedhugges, utan äfven den, som dess egare ville spara, måste föryttras, så vida samme egare skall kunna få någon behållning af densamma, innan den blifver till fullo sköflad, då tycker jag att nödvändigheten bjuder, att Riksdagen uttalar en bestämd önskan, i hvad riktning lagstiftningen enligt dess tanke bör gå samt antager ett formuleradt lagförslag, hvarigenom det onda kan i tid förebyggas, hellre än att genom en anhållan hos Kongl. Maj:t om ett lagförslag i ämnet uppskjuta frågans afgörande till en oviss framtid.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Malmberg: Det skulle säkert icke förundra någon, om jag instämde i den emot Utskottets förslag afgifna reservation, då densamma närmast öfverensstämmer med det förslag, jag i min motion framlagt. Men det oaktadt vill jag påyrka bifall till Utskottets förslag, helst jag icke kan annat än med tacksamhet erkänna, att detsamma går ännu ett steg längre i den af mig angifna riktningen genom att stämpla allt slags olofligt tillagnande af skogsprodukter till betydligare värde som tjufnadsbrott. Sannolikt skulle man alltför mycket fördröja den viktiga frågans slutliga afgörande, om man, på sätt Herrar reservanter föreslagit, beslöte sig för en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Saken är alltför viktig för att tåla ett uppskof. De meddelanden från de norra orterna, som här på detta rum blifvit bekantgjorda, de många klagomål öfver den alltmär tilltagande skogssköfningen, som derifrån nästan dagligen förspörjas, de många exempel, som framdragas till bevis, huru föga eganderätten till skog i dessa trakter hålles i helgd — allt detta ådagalägger mer än nog nödvändigheten af att lagstiftningen träder emellan, och medelst skärpta straff för skogsåverkau bereder en möjlighet att stäffa det onda. Jag är lifligt öfvertygad om, att rättsmedvetandet numera är så pass utveckladt hos vårt folk, att man icke behöfver frukta att genom ett bifall till Utskottets förslag kränka den allmänna uppfattningen. Ett uppskof skulle leda derhän, att skogarne ännu en lång tid bortåt finge opåtaladt sköffas och ödeläggas, samt att den nya lagen, då den ändtligen blefve färdig, komme för sent. Det är just nu den bör framträda, om den skall kunna verka välgörande, och det vore derföre önskligt om Kammaren ville lemna sitt bifall till det föreliggande förslaget. Jag vågar icke inlåta mig i någon pröfning af dess särskilda paragrafer, men är förvissad, om, att då Kongl. Maj:t sanktionerar en lag i detta syfte, så skall han också veta att ställa dess olika stadganden i full öfverensstämmelse med lagstiftningens öfriga delar, så att man i det afseendet har ingenting att frukta. Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Herr Talman, mine Herrar! Det är icke endast i Norrland utan äfven inom öfriga delar af landet som olöflig skogsafverkning bedrifves i den oroväckande grad, att lagstiftningen måste med det

snaraste träda emellan. Och jag kan derföre icke förstå, huru den ärade talaren från Elfsborgs län, som nyss hade ordet, kunde påstå att det vore likgiltigt, om man ännu ett eller annat år uppsköte frågan om skärpta straffbestämmelser för skogsåverkan.

En talare från Norrland yttrade, att i hans hembygd finnes skogsåverkare, som ansåge sig göra skogsegare rent af en tjänst med att ofoligen afverka deras skogar. Ett sådant förhållande skulle verkligen, der det eger rum, utvisa en hög grad af demoralisation hos befolkningen. Jag vill för min del bifalla Utskottets förslag, öfvertygad som jag är, att derest detsamma icke skulle vara så fullgodt, som det borde. det dock skall komma att genomgå en sådan skärpseld inom Högsta Domstolen, att Kongl. Maj:t med ledning af såväl denna Domstols yttrande, som af det beslut Medkammaren i frågan fattar, skall kunna för nästa Riksdag framlägga ett lagförslag i ämnet, som skall befinnas tillfredsställande och antagligt. Jag ser sålunda ingen våda uti att genast antaga Utskottets förslag, sådant det nu föreligger, och yrkar fördenskull bifall till detsamma.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Jag har begärt ordet icke för att länge upptaga Kammarens tid utan endast för att äfven för min del söka lugna de farhågor, som af en ärad representant från Norrland blifvit framställda i anledning af Utskottets förevarande förslag. Jag tror och hoppas nemligen, att Utskottet genom att bibehålla ett lindrigare straff för åverkan å sådana skogsalster, hvilkas värde icke öfverstiger 5 R:dr, skall hafva tillräckligt tillmötesgått den åsigt, som önskar att befolkningen icke måtte genom den nya lagen alltför häftigt drabbas i sina vanor eller rättare ovanor. Om detta emellertid är den ena sidan af saken, så ber jag att å andra sidan, på samma gång jag uttrycker min tacksamhet för det en så gammal och erfaren lagstiftare som Lag-Utskottets ärade ordförande behagat uppträda i frågan, dock få till hans mogna bepröfvande och, hvad den juridiska delen af frågan angår, till hans synnerligen stora erfarenhet af det praktiska här i världen, hemställa, om det kan vara lämpligt att biträda ett sådant förslag, som framstälts i den afgifna reservationen, nemligen att Riksdagen skulle, med tillkännagifvande af sin åsigt att der någon å ansåns mark ofoligen faller *växande träd* i uppsåt att det sig tillegna, sådant bör anses och bestraffas såsom stöld eller snatteri, i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om ett lagförslag i nämnda syfte. Skulle således skillnaden emellan *växande träd* och af storm eller ålder *fäldt träd* eller *vindfålle* vara den enda gräns, som borde uppdragas vid bestämmandet af i fråga varande brott? Jag har redan för länge sedan, i likhet med Utskottets flesta öfriga ledamöter, öfvergifvit en sådan uppfattning på grund af det skäl, som är den ärade ordföranden i Lag-Utskottet bekant, nemligen att då, såsom ofta händer, på en enda trakt stora massor af reslig skog fällas af vinden, ett af vinningslystnad förorsakadt ofoligt tillgripande af dessa dyrbarare träd ovilkorligen måste anses såsom ett svårare brott än nedfällandet af en obetydlig martall eller pilbuske i afsigt att lägga den under kitteln, der kaffet kokas. Jag tror icke, att det är en praktisk lösning af frågan, som Herrar reservanter här föreslagit, och jag vill derföre, efter som Herr Grefve Sparre gjort

Utskottet den äran att uppträda i frågan, till honom hemställa, om han anser lämpligt att Riksdagen för sin del godkänner samma förslag och om han icke snarare anser att den i gällande strafflag redan angifna siffrå, som utgör gränslinie mellan de olika slagen af tjufnadsbrott, är den gifna grund, hvarpå Riksdagen bör ställa sig, om den vill göra något för frågans lösning. Jag vill icke längre upptaga Kammarrens tid, utan slutar med att förnya mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Philipsson: Herr Talman, mine Herrar! När man står i begrepp att vidtaga en lagstiftningsåtgärd, som afser att rubba det allmänna föreställningssättet hos ett helt folk, ett föreställningssätt, som varit herskande sedan århundraden tillbaka, då har man före sig ett arbete, som med skäl kan kallas svårt. Man får dock icke derföre rygga tillbaka, ty då omständigheterna nu en gång äro sådana, att de ovilkorligen påfordra lagstiftningens mellankomst, så måste man också söka att åstadkomma ett lagförslag af så fullgod beskaffenhet som möjligt, hvarigenom man kan vinna en bättring i de närvarande förhållandena. Jag vill gerna medgifva, att Utskottets föreliggande förslag ur lagstiftningens synpunkt betraktadt icke är fullt rationelt; men jag tror att i ett fall sådant som det förevarande det är nödvändigt att förfara efter omständigheterna, så att man å ena sidan icke alltför mycket kränker det föreställningssätt, som hittills varit allmänt rådande, men också å andra sidan icke saknar mod att taga steget i den rätta riktningen fullt ut. Det är ett sådant förfaringssätt, som Utskottet, enligt min tanke, vetat att iakttaga. Det kan icke förnekas, att den gränsskilnad vår lag i allmänhet uppdrager mellan snatteri- och stöld-brott är helt och hållet konventionel, grundad på uppfattningen af ett värdebelopp, hvars gränslinie, allteftersom den öfverskrides eller icke, kvalificerar handlingen till det ena eller andra brottet. Hvarföre skulle det icke då kunna lika väl försvaras, om man vid införande af förändrade straffbestämmelser i afseende på skogsåverkan, iakttaga en dylik kvalifikation? Hvarföre skulle man icke kunna lika gerna säga att oflofligt tillgrepp af skog skall fortfarande betraktas såsom åverkan, då det tillgripnas värde icke öfverskjuter 5 R:dr, men som snatteri eller stöld alltefter som samma värde, der det öfverstiger 5 R:dr, faller inom eller utom den i strafflagens 20 kapitel fastställda gränsen, 15 R:dr. Ätminstone vill jag för min del hellre förena mig med en sådan uppfattning, än med den åsigt, som gjort sig gällande i den af flere talare förordade reservationen, och som går ut på att endast betrakta tillgrepp af växande träd, såsom tjufnadsbrott. Fasthåller man en sådan åsigt, kommer man till sådana orimligheter, som att en person som tillgripit ett litet träd på rot, värdt 25 öre, skulle straffas för snatteri, men om han högge ned och bemäktigade sig en stor gren af ett dyrbarare träd, t. ex., så blifver han ådömd det lindrigare ansvaret för åverkan. Den åsigten är sålunda mindre rationel, än Utskottets förslag.

Om jag sålunda gifver Utskottets förslag ett afgjordt företräde, kan jag dock icke gilla den mening, som här uttalats, att man skulle acceptera detsamma i oförändradt skick, sådant det här föreligger, samt, med ett uttalande i en viss riktning, öfverlåta förslaget till grundlagsenlig be-

handling af Kongl. Maj:t. Jag anser nemligen det vara Riksdagens skyldighet att, innan frågan företages till slutlig behandling, icke blott hafva den principiela delen af densamma fullt på det klara, utan äfven tillse om icke förslaget skulle kunna ytterligare fullständigas samt om icke de brister som i detsamma onekligen förefinnas, och som jemväl till en del påpekats af den förste ärade talaren, kunde på förhand blifva afhjelpade. Det är ett förbiseende af Utskottet, att icke hafva tillräckligt jemfört de särskilda paragraferna af förslaget med de delar af strafflagen, som dermed stå i nära sammanhang. Det är en brist i förslaget att det icke står i ett klart samband med stadgandet i 4 kap. 3 § strafflagen, att om flera brottsliga handlingar utgöra fortsättning af ett och samma brott, skall sådant vid straffets bestämmande för det brott såsom försvärande omständighet anses, jemfördt med stadgandet i 12 § af 20 kap. samma lag, att den som snattar på särskilda ställen eller tider skall, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger 15 R:dr, straffas för stöld. Detta är en bristande öfverensstämmelse, som ovilkorligen måste afhjelpas. Ingen rättsuppfattning kan känna sig tillfredsställd med ett sådant lagstadgande, att den, som på särskilda tider tillgriper växande skog till sammanlagdt värde af vida öfver femton riksdaler, skulle vid en lagföring det oaktadt straffas för återkan, lät vara under försvärande omständigheter, men åter, om samma egendom tillgripes på en gång för femton riksdaler 21 öre, straffas för stöld.

Med afseende på iteration eller återfall till brott föreligga äfven oegentligheter. Vår lag stadgar, att den som gör sig skyldig till snatteri, sedan han undergått bestraffning för första resan stöld, skall bestraffas för andra resan sistnämnda förbrytelse. Tillämpar man nu detta stadgande på förevarande fråga, så råkar man in i en dilemma. Skall den som undergått bestraffning för första resan stöld och sedan tillgriper skog till högst 5 R:drs värde fortfarande ådömas straff för återkan, men åter, om det tillgripnas värde något öfverstiger 5 R:dr, straffas för andra resan stöld? Dylika oegentligheter kunna uppvisas i mängd; men jag vill icke inlåta mig alltför mycket i detaljer. Jag ber blott att få framställa det yrkande, att man bör godkänna förslaget i sin princip, men återremittera det till Utskottet, på det Utskottet måtte närmare yttra sig öfver det sammanhang, hvori förslaget står till öfriga delar af strafflagen såväl rörande återfall till brott, som i andra hänseenden; och vågar jag anhålla om proposition på bifall till detta mitt yrkande.

Herr Nils Petersson: Herr Talman, mine Herrar! I likhet med de fleste föregående talare anser jag tiden vara inne att vidtaga den lagstiftningsåtgärd, som nu är i fråga. Det af Herrar reservanter framställda förslaget tror jag dock vara mindre lämpligt. Men hvad deremot Utskottets förslag angår, så synes det mig gå i den rätta riktningen, och jag har icke hört mer än en talare påstå, att rättsmedvetandet hos folket icke skulle vara tillräckligt utveckladt för att emottaga en dylik lag. Jag ber att emot denne talare få invända, att, om också förhållandet skulle å en eller annan enstaka ort inom landet vara sådant, man derföre icke kan afbida den tid, då behovet af den nya lagen är af hela landet utan undantag erkändt, emedan man då skulle få vänta alltför länge. Jag

vill äfven fästa hans uppmärksamhet derpå, att i de norra orterna, med deras rikedom på skog, dess alster icke stå i samma höga pris som i andra mindre skogbevuxna delar af riket, och att följaktligen åverkan af skog i Norrland icke så snart som i öfriga delar af landet kommer att stämplas som tjufnad. Jag vill icke vidare inlåta mig i några detaljer rörande frågan, utan vill för min del tillstyrka bifall till Utskottets förslag. Det må vara en sanning, att en återremiss till Utskottet kunde hafva sin nytta med sig; men då förslaget i alla fall kommer att undergå en omsorgsfull granskning i Högsta Domstolen, tror jag, att man kan utan våda antaga detsamma, sådant det nu föreligger. Jag yrkar, som jag redan nämnt, bifall till Utskottets förslag.

Herr Sandstedt: Det är egentligen med anledning af Herr Hjelm-senaste yttrande, som jag begärde ordet. Den värde representanten från Norrland plägar vid alla tillfällen då skogsfrågor äro på bane visa sig särdeles mån om att något måtte göras. Men nu då Utskottet kommit fram med ett litet förslag i den af honom angifna riktningen, då tycker han åter att det är alldeles för mycket. Jag får säga, att jag icke rätt förstår, hvad Herr Hjelm egentligen vill, och jag undrar om han ens vet det sjelf. Jag tycker för min del, att Utskottets förslag är så billigt och välbetänkt, att vi gerna kunna antaga detsamma samt yrkar följaktligen bifall dertill.

Herr Kolmodin: Herr Talman, mine Herrar! Då jag icke eger några stora insigter i den nu gällande lagen och ej heller är särdeles förfaren i hvad till lagstiftning hörer, har jag med stor uppmärksamhet lyssnat till de yttranden, som af våra jurister afgifvits i den förevarande frågan. Det intryck jag sålunda fått af debatten är, att Utskottets förslag, med alla de förtjenster det i öfrigt må ega, icke är lyckligt redigeradt och icke heller står i full harmoni med lagens öfriga delar.

Den talare, som öppnade debatten i frågan, har påpekat, att två olika straffbestämmelser skulle genom antagande af Utskottets förslag komma att åsättas samma slags brott. Derpå svarade en ledamot af Utskottet, att ingen tvetydighet kunde i förevarande fall uppstå, då man ju gifvit en tydlig hänvisning till det lagrum, efter hvilket det nu ifrågavarande brottet skulle bestraffas, samt tillade, att man tillika bibehållit ett mildare straff för åverkan, emedan, såsom orden föllo, "eganderätten ofta är omtvistad i skog". Det var dock ett skäl, som jag öppet tillstår, att jag icke begriper. Man kan väl icke döma en person till ansvar för skogsåverkan, medan hans eganderätt till skogen är omtvistad, eller då man ännu icke vet om han afverkat sin egen eller någon annans skog! Det skälet tror jag således icke man får tillägga stor betydelse.

Man har också sagt, att det skulle vara en speciel fördel i detta fall att hafva två slags straff för samma brott. Jag tror tvärtom, att det här, som i hvarje annat fall, är ett fel hos lagstiftningen, om ett sådant förhållande eger rum, och skulle derföre önska, att förslaget i detta hänseende underkastades en grundlig revision.

En ledamot, som nyss från talareplatsen yttrade sig, sökte uppvisa den bristande öfverensstämmelse, som i andra afsenden eger rum mellan

förslaget och dermed i samband stående delar af strafflagen. Alla dessa svårigheter ansåg Grefve Sparre lätt kunna undanrödjas; man kunde nemligen helt enkelt öfvergå till att betrakta all skogsåverkan såsom stöld eller snatteri. "Ty", sade han, "nu är rättsmedvetandet i Sverige sådant, att man utan tvekan kan taga steget fullt ut". Mine Herrar! Vid 1868 års riksdag väcktes två motioner i samma eller åtminstone liknande syfte, den ena af Herr Ribbing, den andra af Herr Vigardt. Då resonnerade man annorlunda. På sid. 6 af Lag-Utskottets betänkande N:o 36 för nämnda år heter det: "Den enda och egentliga skilnaden emellan straffen för stöld och för åverkan är, att tjuften äfven skall dömas till förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, och Utskottet vågar betvifla att en sådan påföljd vore lämplig för åverkansbrott, hvilka åtminstone ännu icke af det allmänna rättsmedvetandet stämpas såsom lika nesliga som stöld" etc. Detta samma betänkande är underskrifvet af Herr grefve Sparre, och de enda synliga reservanterne äro Herrar Ahlgren och Bälter Sven Ersson. Vi skrifa nu år 1874, och på denna korta tiderymd har icke blott hos hela svenska folket utan äfven hos Riksdagens Lag-Utskotts högt ärade ordförande rättsmedvetandet utvecklat sig till full klarhet i denna punkt! För min del får jag förklara, att om jag också står på samma ståndpunkt som Utskottet i fråga om skogens sköfving, så har jag å andra sidan stora betänkligheter emot att med stöldstraff belägga tillgrepp af torf, ollon, nötter o. d. Det är ju skogen som skall skyddas; om något annat är här icke fråga.

Jag har, mine Herrar, med förundran lyssnat till ett och annat, som blifvit yttradt under denna debatt. Man har å ena sidan förklarat, att man icke inom Riksdagen skulle kunna åstadkomma ett dugligt och antagligt förslag. Nej! skrifa skola vi. Jag tycker tvärtom, att det vore långt bättre, om man, i stället för att hos Kongl. Maj:t anhålla om ett lagförslag i ämnet, kunde genast utarbета ett sådant, som tydligt angäfvde den riktning, hvori man vill att lagstiftningen skall gå och, mine Herrar! som vore af beskaffenhet att kunna i någorlunda oförändradt skick antagas och upplöjas till lag.

Å andra sidan har man deremot ej tröttnat att framhålla, att vi, om vi aflåta blott och bart en skrifvelse till Kongl. Maj:t, torde få vänta på verkan deraf i 20 år; men om vi deremot inlemna ett lagförslag — dess större eller mindre bristfällighet gör ingenting till saken, ty den blir nog rättad af Kongl. Maj:t och Högsta Domstolen — så skulle vi få glädja oss åt en snar och lycklig effekt. Dock, huru länge tro Herrarne väl vi kunna få vänta på ett resultat, om vi till Kongl. Maj:t öfverlemna ett förslag, som är odugligt, som icke kan annat än förkastas. Högsta Domstolen, det veta vi, sliter sönder alla lagförslag, som icke duga, den besitter i det afseendet en ofantlig talent. Men låtom oss lägga märke till, att den icke skrifver några nya förslag i stället. Har man nu en sådan brådska, som det vill synas, att få en förändrad lagstiftning i ämnet, så tror jag icke att det är välbetänt hvarken för Riksdagens egen värdighet eller för frågans lyckliga lösning, att man lemnar in till Regeringen ett lagförslag, hvori man ser tydliga fel och som står i uppenbar strid med öfriga lagens delar. Då synes mig i sanning nödfallsutvägen af en skrifvelse vara att föredraga.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag förena mig i det yrkande, Herr Grefve Sparre först framställt, och på hvilket Herr Philipsson anhållit om proposition, nemligen, att förslaget måtte till Utskottet återremitteras, på det att dessa i ögonen fallande fläckar måtte blifva borttagna.

Herr Per Nilsson i Kullhult: Då jag tillhört det Utskott, som haft behandlingen af denna fråga om band, ber jag att i densamma få yttra några ord.

Här hafva anmärkningar blifvit framställda mot Utskottet dels för det detsamma gått för långt, dels ock för det Utskottet icke gått långt nog i det förslag det framlagt. Jag tror för min del, att Utskottet valt en lycklig medelväg, och att de bestämmelser, som Utskottet föreslagit, skola visa sig vara de mest lämpliga.

En talare har sagt, att man borde utesluta alla bestämmelser rörande nötter, ollon o. d., enär det vore skogen, som man egentligen borde skydda. Jag ser dock ingen våda att antaga dessa bestämmelser, då de till en del redan finnas i vår nu gällande strafflag, och då ett tillgrepp af dylika alster till ett värde utöfver fem R:dr, hvarigenom brottet skulle komma att betraktas såsom tjufnad, väl högst sällan lär ifrågakomma.

Man har också anmärkt, att det vore oriktigt att för tillgrepp af skog stämpla en person såsom tjuf, då han icke tillförene gjort sig skyldig till sådant brott, och att oloflig skogsafverkning, först då brottet andra resan föröfvades, borde anses som tjufnad. Men då urbota bestraffning väl icke lär ifrågakomma i annat fall, än om det tillgripnas värde öfverstiger 15 R:dr, i hvilket fall brottet betraktas som stöld, och skogsalster till så högt värde måste utgöra betydligt mer än en mansbörd, tycker jag att straffbestämmelsen ingalunda är för sträng. Ty icke lär man väl böra hysa något särskildt undseende med en person, som med vagn och dragare begifver sig in på annans skog i afsigt att der föröfva åverkan i större skala.

Det har äfven påståtts, att lagförslaget icke passade rätt väl i stycke med öfriga delar af vår strafflag. Derom vill jag icke inlåta mig i tvist. Jag vill blott erinra, att om man verkligen har för afsigt att hämma de betydliga skogsstölder, som försiggå såväl i Norrland som öfriga delar af vårt land, så måste man också söka att i tid få en lagstiftning i ämnet på bane. Erfarenheten har visat, att ett lagförslag kan få vänta länge på att blifva upphöjdt till lag, och vi hafva sannerligen ingen tid att förlora, ty, såsom ordspråket säger, "medan gräset gror, dör kon". Man har med afseende på sjelfva redigeringen af de särskilda lagparagraferna erinrat, att förslaget skall komma att genomgå en skärseid i Högsta Domstolen. Derom är äfven jag öfvertygad; men jag tror att om man blott i förslaget tydligt angifvit den riktning, hvori man vill att den nya lagstiftningen skall gå, så bör också en eller annan felaktighet i sjelfva uttrycken kunna genom Regeringens försorg lätteligen afhjelpas.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefve Sparre: Den äradetalaren på gotlandsbänken anmärkte emot mig, att jag såsom ordförande i Lag-Utskottet vid 1868 års riks-

dag skulle hafva haft en annan åsigt, än den jag i dag uttalat. Om han med denna sin anmärkning afser hvad jag sjelf yttrat till protokollet, så skall jag underkasta mig ansvaret derfor. Men vill han, att jag skall ikläda mig samma ansvar för hvarje ord, som förekommer i Lag-Utskottets betänkanden, under den tid af snart 30 år jag varit i detta Utskott, då pålägger han mig en börda, som jag sannerligen icke förmår bära. Den ärade talaren känner mer än väl, att man icke kan såsom ordförande i ett Utskott alltför mycket disputeras och tvista om införandet i utskotts-betänkanden af en eller annan mening, ett eller annat uttryck, utan att man får vara nöjd, om sjelfva saken, den så kallade klämman är rätt uttryckt, och nödgas hålla till godo med ett och annat ord i motiven, som icke precis behagar. Och jag tager alla mina kamrater uti Lag-Utskottet till vittnen, att jag under åtminstone tolf års tid proklamerat den satsen, att olofligt tillgrepp af skog bör anses och bestraffas såsom tjuftadsbrott. Det är sålunda icke någon för tillfället påkommen åsigt, jag under denna debatt uttalat.

En ärad talare har påstått, att här skulle aldeles motsatta meningar gjort sig gällande, i det somliga anmärkt, att Utskottet i sitt förslag gått för långt, andra åter, att Utskottet icke gått nog långt. Jag för min del har icke hört någon yttra, att Utskottet skulle hafva gått för långt. Väl hafva anmärkningar mot förslaget framställts; men dessa hafva riktats deremot att Utskottet icke tagit steget fullt ut och förklarat att all skogsåverkan skall betraktas såsom tjuftad. Detta har Utskottet icke vågat, och derigenom hafva svårigheterna uppkommit. Här är samma förhållande, som då man skall taga ett steg öfver en bäck och en annan håller tillbaka; man plumsar i. Jag har icke hört någon vederlägga de anmärkningar, som af den förste ärade talaren framställdes mot förslagets första paragraf och hvarigenom han ådagalade, att, om paragrafen blefve lag, det orimliga skulle inträffa, att om en person vid 20 olika tillfällen tillgrepe skog under fem riksdalers värde, skulle han straffas endast för åverkan, men om samma kvantitet skog olofligen afverkades vid ett och samma tillfälle, komme brottet att anses såsom snatteri eller stöld. Icke heller har jag hört någon upptaga och bemöta de anmärkningar, som en ärad talare på göteborgsbänken framställt med afseende på iteration af ifrågavarande brott. Hvertill skall det då tjena, att antaga ett lagförslag, om hvilket man på förhand vet, att det icke kan upphöjas till lag, förnämligast på grund af det bristande sammanhanget i Utskottets förslag. Riksdagen bör icke komma fram till Regeringen med en åsigt, som är ohållbar och hvars inkonsekvenser Regeringen förgäfves skall söka afhjelpa. Bättre då att rent och klart uttala den åsigten, att skogsåverkan bör betraktas som tjuftad.

Den ärade talaren på östgötabänken nämnde något om att vid aftal om upplåtelse af fast egendom ofta nog förekomme tysta förbehåll om nyttjanderätt till skogen, utan att derom funnes något i kontraktet omnämndt, och att under sådana förhållanden den ena eller andra kontrahenten, som begagnat sig af denna sin förmenta rättighet, skulle, om man bestraffade all skogsåverkan som tjuftad, kunna få stånda ett alltför strängt ansvar. Jag kan icke finna, att häri ligger någon synnerlig fara; ty något

ty något ansvar kan väl icke ådömas, der det bevisas att ett sådant förbehåll verkligen existerar, och den bevisningen måtte väl icke vara svårare att åstadkomma, om handlingen benämnes snatteri, än om den kallas åverkan.

Samme värde talare yttrade äfven, att han under sina resor i de norra länen kommit till insigt om, att det bästa korrekтив emot skogssköfflingen i dessa trakter vore att låta skogstjuften verkligen straffas såsom tjuf. Men det oaktadt befarade han, att en lagstiftning i sådant syfte skulle förvirra rättsmedvetandet hos befolkningen. Det vore beklagligt, om så skulle inträffa, och jag kan för min del icke finna någon anledning till dylika farhågor. Jag behöver väl icke erinra Herrarne om att i vårt grannrike Norge har alltsedan år 1842, således i två och tretio år, tillgrepp af växande träd ansetts och bestraffats såsom stöld. Skulle då icke vi 32 år senare vara mogna för samma reform, och äro vi det icke nu, huru länge skall det måne dröja, tills vi komma derhän? I hela landet råder för närvarande en allmän förbittring mot skogstjuftnaden, och när man allmänt förklarar sig behöfva det värn för skogen, som nu föreslagits, hvarföre skulle icke då tiden nu vara inne att åvägbringa detsamma? Eller skulle det manne under sådana förhållanden vara välbetänkt att införa ett sådant halft stadgande, som att tillgrepp af skog till värde af högst fem riksdaler skall fortfarande betraktas såsom åverkan.

Samme ärade talare på östgötabänken anförde för min åsigt ett skäl, som jag hittills glömt. Tillgrepp af skog såsom annan stöld sker vanligen i löndom, nattetid eller i från människoboningar afälgse trakter. Skogstjuften blir således snarligen fast och, om han blir det, endast för en ringa del af hvad han knipit, för ett träd af 20 eller kanske 100, som han tagit. I allmänhet taladt riskerar således skogstjuften ej mycket genom att hans brott bestraffas såsom annat tillgrepp; ty det skall vara ett betydligt antal virke innan en nämnd uppskattar det öfver 15 R:dr; och ända till detta belopp kallas tillgrepp snatteri och bestraffas med böter, högst 100 R:dr eller fängelse.

Jag upprepar än en gång att jag skulle med största nöje instämma i Utskottets förslag, om jag trodde att dermed vore något vunnet. Men Herrarne måste erkänna, att förslaget, sådant det nu föreligger, aldrig kan vinna Kongl. Maj:ts bifall. Vid sådant förhållande hemställer jag, om det icke vore bättre att öfverlemnna saken helt och hållet i Kongl. Maj:ts hand och endast på förhand uttala den hufvudprincip, på hvilken den nya lagen bör, enligt Riksdagens tanke, byggas.

Hvad angår Herr Philipssons yrkande, att man skulle godkänna förslaget, men återremittera detsamma till Utskottet, får jag säga, att jag icke riktigt förstår hvad han dermed menar. Jag skulle knappast tro, att Herr Talmannen kan bevilja proposition å en dylik framställning, emedan man väl måste antingen antaga eller förkasta förslaget, eller ock återremittera detsamma till förnyad behandling af Utskottet. Och hvad slutligen angår Herr vice Talmannens hemställan till mig, ber jag att få förklara, att jag yrkat, antingen att förslaget måtte återremitteras till Utskottet för att omarbetas i syfte att all skogsåverkan måtte stämplas som

snatteri eller stöld, eller, om det icke vinner Utskottets bifall, att då måtte afstås till Kongl. Maj:t en skrivelse, på sätt i den afgifna reservationen föreslagits, utan att man derföre behöfde godkänna just de äsigter, som uti samma reservation blifvit i öfrigt uttalade.

Herr Fahlén: Herr Talman! Mine Herrar! Då jag icke egentligen vill yttra mig öfver den formela sidan af saken, kan jag fatta mig mycket kort. Jag vill blott uttala min mening, om det mycket omordade rättsmedvetandet kan anses vara så utveckladt, att man utan fara för misstag kan införa en lagstiftning sådan som den nu föreslagna. Jag tror för min del, att detta rättsmedvetande hos vårt lands befolkning i allmänhet varit sedan flera år tillbaka så utbildadt, att man för länge sedan kunnat utan våda genomföra den nya lagen, och otvifvelaktigt skulle samma lag, åtminstone under den närmast förflutna tiden, hafva kunnat verka mycket godt.

Det är endast med afseende på den s. k. lägre befolkningen, och specielt i den ort jag tillhör, som jag hyser vissa betänkligheter att antaga förslaget. Denna fattigare befolkning anser sig nemligen ega rättighet att taga sitt bränsle på skogen, utan afseende på hvem som är dess egare, och nöden drifver ofta den fattige dertill. Jag vågar icke tro, att den, som en gång blifvit van att för sitt hushof olofligen använda annans skog, skulle, då den nya lagen infördes, kunna lägga bort en sådan vana. Och han skulle sålunda, om han påträffades af en kitslig skogsegare, kunna få underkasta sig ett ganska strängt ansvar, då hans jemförelsevis ringa förseelse stämplades som tjufnad. Men då jag anser förslaget i öfrigt vara af mycket stor vigt och betydelse, och att det icke går an att skjuta undan frågan till en lång och oviss framtid, då vi redan dröjt allt för länge att göra något vid densamma, så vill jag för min del gerna biträda Utskottets förslag och yrkar alltså bifall till detsamma.

I Herr Fahléns anförande förenade sig Herrar *Näsman* och *P. Nilsson* i Vittjerf.

Herr Hjelm: Herr Talman! Mine Herrar! En ärad talare på skånebänken drog den slutsatsen af mitt förra yttrande, att befolkningen i öfra Norrland skulle vara mycket demoraliserad, en slutledning som jag ansett mig skyldig att bemöta. Jag tror icke, att en befolkning får anses demoraliserad derföre, att när en mängd nya förhållanden, såsom exempelvis de norrländska skogsförhållandena, på en kort tid inträffa, folkets rättsmedvetande icke hinner lika hastigt följa med och utveckla sig samt mogna.

En ärad talare på östgötabänken har nyss framhållit, huru noga eganderätten till allt annat utom skog hålles i helgd på dessa trakter. Jag ber att få vitsorda riktigheten häraf och till ytterligare bekräftelse derå anför, att jag kunnat utan fara för påhelsningar hafva en större källare, hvori jag förvarar jordfrukter, oläst hela denna vinter. I min ort på landet generar man sig icke med att läsa sina logar, äfven då der ligger tröskad spanmål. Jag hade deremot förliden höst starka funderingar på att sälja min skog, emedan jag icke såg mig i stånd att skydda

densamma mot åverkare, och jag är förvissad om, att jag denna vinter såsom de föregående fått densamma ganska mycket sköflad af s. k. skogs-tjufvar.

Ehuru jag hyser betänkligheter för att utsträcka förslaget så långt som Utskottet gjort, anser jag dock högst nödvändigt att införa skärpta straffbestämmelser för åverkan.

En talare midt emot på smålandsbanken påstod, att han icke kunde förstå hvad jag ville i denna fråga. Jo! jag önskar ett förslag i öfverensstämmelse med den preussiska lagen, men är å andra sidan rädd, att ett afslag å Utskottets förslag skall vålla alltför mycken tidsutdrägt. Ty det är verkligen, såsom flere talare förut antydt, ingen tid att förlora i afseende på lösningen af denna fråga, enär det är högst nödvändigt att, innan det blifver för sent, sätta en gräns för den mycket betänkliga åverkan, skogssköfling i allmänhet, som för närvarande pågår i Norrland. Skulle nu icke Utskottets förslag vara alldeles fullgodt, så får det nog genomgå en ytterligare skärseid i Högsta Domstolen. Men på samma gång jag uttalar en sådan öfvertygelse, ber jag också att få tillkännagifva, att jag icke kan dela den åsigt, en talare på gotlandsbanken nyss uttalat, att nemligen Högsta Domstolen skulle blott "vilja riva sönder" lagförslag. Jag har goda tankar om Högsta Domstolen såväl i allmänhet som särskildt med hänsyn till denna fråga, och jag tror, att den gerna vill bygga upp hvad den förut ansett sig böra kullrifva.

Herr Grefve Sparre yttrade i sitt sista anförande, att ett lass med skogsalster icke gerna kunde hafva ett värde af öfver 5 R:dr. Jag ber att få upplysa honom om, att åtminstone i Norrland under de närvarande gynsamma förhållandena föras inga lass från skogen af så ringa värde som 5 R:dr, men väl deremot lass, som kunna uppskattas till 15 à 20, kanske ända till 40 R:dr.

Herr Olof Nilsson: Då nu skogarne stigit till ett anseeligt högt värde, anser jag att strängare lagbestämmelser för skogsåverkan vore desto mera nödvändiga. En och annan säljer bort och sköflar sin egen skog, i förlitande på att åtkomma sitt behof af andras skogar. Den, som vederligen på olofligt sätt tillgriper annans växande skog, bör ju drabbas af lagens stränghet, som således kan blifva till skydd för den, som bör hafva sin egendom fredad. Tiden torde nu vara inne att hämma missbruket, som så allmänt öfverklagas. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Åstrand: Jag skulle icke begärt ordet för andra gången, om man icke behagat lägga i min mun åtskilliga uttryck, som jag aldrig haft, åtminstone icke i det sammanhang och i den betydelse man velat tillägga densamma. En ärad talare från Gotland förklarade, att förslaget skulle hafva det stora felet, att derigenom två olika straff skulle komma att åsättas samma slags brott, samt påstod, att jag vid gendriivande af denna anmärkning skulle yttrat, bland annat, att eganderätten i skog ofta vore omtvistad, och att man derföre ansett sig böra bibehålla ett mildare straff för åverkan. Nej, det var när jag genmålde Herr Östergrens betänklighet i fråga om hvilket lagrum skulle, enligt förslaget, tillämpas på den, som vid tillgrepp af skog sätter sig till motvärn emot egaren, 21 kap. 4 §

eller 24 kap. 16 §. Det var då jag sade, att man bibehållit den *mil-dare* straffbestämmelsen enligt det senare lagrummet, *emedan eganderätten i skog ofta vore omtristad*.

Vidare har blifvit erinradt, också på grund af en utaf Herr Östergren framställd anmärkning, att det vore inkonsequent, om den, som till-egnade sig skog för 5 R:drs värde på flera ställen, så att sammanräknade värdet uppginge t. ex. till 25 R:dr, skulle straffas endast för åverkan, under det den, som på en gång tillgrepe skog för 25 R:drs värde, skulle straffas såsom för stöld; men Utskottet har föreslagit detta just med öppen blick för den väsendtligt olika grad af brottslighet, som ligger deri om, å ena sidan, en familjefader för att värma sig och sin frysande familj olofligen tillagnar sig ett fång bränsle, eller om, å andra sidan, någon utan sådant behof och blott af vinstbegär stjälar skog icke måhända för allenast 25 R:dr, utan för 50, ja flera tusen R:drs värde.

Herr Kolmodin yttrade i slutet af sitt anförande att, om vi nu antog detta lagförslag och det derefter komme till Kongl. Maj:t och Högsta Domstolen, skulle det der blifva sönderrifvet. Ja, det är möjligt, och sannerligen uttalade icke Herr Kolmodin detta *sönderrifvet* med sådan kraft, att jag till min förskräckelse redan tyckte mig se denna sorgliga operation; men det oakadt eger jag den förhoppning, att Kongl. Maj:t skall ega både vilja och förmåga att framlägga för nästa Riksdag ett förslag, som går i riktningen af de åsigt, som Utskottet och större delen af Kammarens ledamöter uttalat, om ock måhända med en eller annan förbättring i redaktionen.

Vidare yttrade samme värde talare på gotlandsbänken, att man borde akta sig för att antaga ett lagförslag, deri man tydligen såge så många fel och fläckar. Dessa fel och fläckar har ännu ingen visat mig, och så länge jag icke sett dem, vidhåller jag att yrka bifall till förslaget.

Herr Philipsson frågade hur det skulle gå, om den, som förut blifvit straffad för stöld, tillgrepe skog för 5 R:dr eller derunder, om han då skulle straffas allenast för åverkan. Ja, naturligtvis! och jag finner ingenting orimligt deri. Åverkan är åverkan, och stöld är stöld; jag tror ingen domare, huru ung och oerfaren han än vore, skulle tveka om tillämpningen i detta fall.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets förslag.

Herr Hæggström: Här kämpas en strid emellan dem, som vilja ingå på reservanternes förslag, och dem, som önska bifall till Utskottets. Båda partierna tyckas således önska, att man nu äntligen må komma till något resultat i denna sedan långt tillbaka på dagordningen stående viktiga fråga, och att hvad som verkligen *är* stöld ock må såsom sådan *anses* och *straffas*. Detta är också min åsigt, men för att vinna ett sådant resultat, anser jag, att ett bestämdt lagförslag nu bör antagas och framläggas för regeringen, ty för skrivelser till Kongl. Maj:t har jag föga förtroende. Det kan i detta hänseende vara lämpligt att erinra om, huru länge man kan få afbida svar på dylika skrivelser; vi hafva exempel nära till hands, just i denna fråga. Riksdagens skrivelse afläts 1868, och nu först hafva vi fått emottaga svar, således efter 6 års förbidan, och hurudant är väl detta svar? Jag anser, för min del, resultatet ganska

ringa i förhållande till den långa tiden, och jag afstyrker för den skull på det bestämdaste att nu återigen aflåta skrifvelse, som ännu måhända i 8 à 10 år skulle försena en af det erkända behofvet och den allmänna rättskänslan så högt påkallad reform. Det är af vikt, att folket får klart för sig, att här omsider skall brytas ned en gammal slentrian, och detta sker icke genom en skrifvelse till Kongl. Maj:t, utan endast genom ett bestämdt lagförslag.

Herrar jurister hafva visserligen gjort åtskilliga invändningar mot förslaget, på bedömande af hvilkas värde jag hvarken kan eller vill inlåta mig; är det så, att några ändringar erfordras, så skall jag icke motsätta mig en återremiss till Utskottet, men framför allt yrkar jag på ett bestämdt lagförslag i den syftning Utskottet nu för Riksdagen framlagt.

Herr *J. E. Johansson* instämde med Herr Hægström.

Herr Jöns Pehrsson: Att något uti denna sak göres, anser jag vara alldeles nödvändigt, och så vidt som Utskottets förslag är så redigeradt att man kan hafva hopp om att det skall blifva lag, skulle jag vilja bifalla detsamma, men nu synes mig en talare hafva visat tydliga skäl för att förslaget behöfver till Utskottet återremitteras för att söka få en bättre redaktion, och jag vill derföre vara med derom på det vilkor, att Utskottets förslag vid det slutliga afgörandet blir af Kammararen bifallet.

Så länge icke skogsåverkan stämplas såsom tjufnad, kan den ärligaste menniska göras till tjuif, ty man tycker icke att det är så farligt att taga litet skog, särdeles från de skogar, som tillhöra boställen. Jag har i flera år haft skogar på en mängd ställen till stort yttnehåll, men aldrig förlorat ett enda lass, under det deremot på boställsskogarne i närheten betydlig åverkan skett. Allra nödvändigast torde det vara för de norra orterna, att skogsåverkan straffas för hvad det i sjelfva verket är, nemligen stöld, och man bör då icke, enligt min tanke, skilja mellan växande träd och vindfällen. År 1872 på hösten vindfälldes mycket skog, så att jag nära hela år 1873 fick endast afverka vindfälld skog. Förhållandet torde väl äfven vara så i Norrland, att den vindfällda skogen har ett stort värde, och det vore ju då bra orätt att derför göra ett undantag och icke straffa tillgrepp af värdefulla vindfällen lika strängt som tillgrepp af växande skog.

Såsom jag redan yttrat, vill jag i hufvudsak bifalla Utskottets förslag, men anser Kammararen skäl förefinnas att återremittera förslaget för att erhålla en bättre redaktion, vill jag gerna derom förena mig, blott förslaget, när det sedermera återkommer, blir af Kammararen bifallet.

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Mot slutet af den öfverläggning, som nu länge upptagit Kammararens tid, kar jag icke undertrycka den erinran, att det är lidligt att beklaga, att icke Kammararens förtroende och Utskottets val fallit på den, som med bättre förstudier och större förmåga kunnat möta så framstående kämpar som den, hvilka här träda i banan. Jag hoppas att Kammararen dock vill se bort från det möjligen svaga uti försvaret och uteslutande se till det högst viktiga i saken.

det vigtiga för landet i dess helhet, det vigtiga för att svenska folkets medvetande en gång måtte blifva klart uti en sådan fråga som denna, det vigtiga uti att en gång en hämsko blir satt för hvad som, så länge det står kvar, utgör — jag tvekar ej att uttala ordet — en skam för vårt folk. Må således saken tala och må den gälla hvad den kan i och för sig sjelf, äfven om försvaret icke skulle vara nog fyndigt i repliken, der motståndaren förstår att framkasta den ena eller andra lagparagrafen till ett tadel. Jag kan verkligen med full visshet påstå, att den ärade representanten på gotlandsbänken, som förklarar sig gerna vilja vara med om ett förslag, men blott icke ett sådant, hvars antagande icke skulle öfverensstämma "med Riksdagens värdighet", denna gång dömt något för hårdt och med eu brist på pröfning, som jag hittills aldrig funnit uti hans domslut. Den enda anmärkning emot förslaget, som han hade att anföra, den enda af de "i ögonen springande fläckar", hvarvid han egentligen fästade sig, var att Utskottet efter hans förmenande förbisett det rätta förhållandet mellan tillgrepp af bast, bark, ollon eller nötter, samt tillgrepp af skog i öfrigt, då Utskottet uti förslagets § 2 ställt dessa olika slags tillgrepp i jemnbredd med tillgrepp af träd. Men, mine Herrar! jag har för 14 dagar sedan uti Utskottet fått lära mig, att den som vill tillgripa bast och bark för 15 R:ds värde, han kör till skogen med både hästar och åkdon, han tager väl minst ett helt lass och hans brott må väl då ej för hårdt kallas för tjufnad. Den lag, som upptager en sådan bestämmelse, den är visserligen icke, såsom gotlandsrepresentanten anmärkte, inkonseqvent, utan den är fullkomligt konseqvent, och jag tror mig godt kunna stå för att denna bestämmelse tillkommit i förslaget.

En annan talare, mera erfaren i lagtolkning, har anført, att man efter hans tanke icke besvarat den från stockholmsbänken framställda anmärkningen beträffande de olika straffarterna, men uppenbart är, att min kamrat på östgötabänken redan tillfyllestgörande besvarat denna anmärkning, och jag ber blott för min del att få tillägga, att det synes mig vara en helt olika karakter uti det brott, som begås af den moder, som möjligen, för att värma sina i hemmet frysande barn, går ut och tager en knippa ris i skogen, och det, hvartill den gör sig skyldig, som med tillgripna skogseffekter driver en handel, hvilken förr eller senare måste medföra en nationalförlust, som låter oloffigen falla träd och uppfostrar en hel befolkning af menedare. Det är en stor skilnad mellan dessa begge brott, det är den skilnad, som vinningslystnaden uppdrager så skarpt mellan alla handlinger här i världen.

Det vore mig synnerligen kärt, om man äfven skulle kunna tillfredsställa den ärade representanten på gotlandsbänken, och om man kunde framlägga ett förslag "som duger", ty i så fall har han varit nog god att förklara sig vilja antaga det. Icke kan jag det och jag tviflar på att Utskottet kan det i den bemärkelse han använde det lilla ordet. Ja äfven om Utskottet, erkännande sin oförmåga, begagnar sin grundlagsenliga rätt att begära en förstärkning af sakkunniga personer, och om Kammarens val dervid skulle falla på de från Lag-Utskottet kunnige män, som skarpt tadla det föreliggande förslaget, tror Herr Kolmodin ändå att han skulle få "något som duger"? Den ene eller den andre skall nog alltid veta att göra sina förstudier gällande för att begagna dem till

hvad som måhända, icke alltför hårdt sagdt, blir, om icke hufvudsak, så åtminstone en vigtig bisak inom den juridiska konsten att göra anmärkningar, att rifva sönder. Här är fråga om att bygga upp, icke om att rifva ned. Här väntar man att få ett bestämdt uttalande, och man väntar, hoppas jag, icke förgäfvets.

Vill någon tydligt och bestämdt påvisa för mig, att misstag äro begångna, att fel, sådana att de kunna nu rättas, finnas i förslaget, så hoppas jag, att man tror mig hafva nog mycken kärlek för saken för att jag skulle vara den förste att yrka återremiss för att få taga saken under ny pröfning, men jag erkänner öppet, att jag icke af hvad som anförts kunnat fatta hvaruti sådana misstag eller fel skulle ligga. Det är möjligt, att det beror på en brist hos mig, men man är mig åtminstone ännu beviset skyldig, att några fel verkligen förefinnas.

För att en återremiss skulle kunna till något gagna, vill det synas mig vara alldeles nödvändigt, att den diskussion som föregår densamma, tydligt och klart framställer hvad man vill hafva i stället för det klandrade förslaget. Det är ej nog att säga: vi gilla Edert hufvudsyfte, men hafva den eller den anmärkningen att göra emot förslaget. Man måste göra dessa anmärkningar så att Utskottet med ledning af dem kan framlägga ett bättre arbete. Vill Kammaren göra så, skall jag med nöje taga saken tillbaka till Utskottet och underkasta densamma en ny granskning, men innan Kammaren gifvit Utskottet någon ledning för att åstadkomma några förändringar i förslaget, inser jag ej, hvartill en återremiss skulle tjena.

Det är en möjlighet, att inom Medkammaren, der frågan ännu icke till behandling förekommit, anmärkningar göras, och att dess beslut kan gifva vid handen, i hvilka afseenden Kamrarna sedermera kunna bli ense. och jag vill derföre ej motsätta mig en återremiss, men jag har blott velat till Kammaren hemställa, huruvida det kunde vara lämpligt att nu, då Riksdagen är så långt framskriden, lemna frågan åter till Utskottet, utan att på samma gång låta det veta, hvad Riksdagen vill, hvilket väl torde vara nödvändigt för att kunna med hopp om något resultat arbeta på saken.

Hufvudsaken af hvad jag sålunda anført är att jag gerna och villigt erkänner, att Utskottets arbete säkerligen icke är det bästa, som kunnat åstadkommas, men så länge man icke kunnat ådagalägga *i hvad riktning* och *huru* några förändringar skola göras, torde det vara klokast att taga förslaget sådant det är, om det också endast är uppgjort till praktiska män och uteslutande uti ett praktiskt syfte. Detta är dess blygsamma, men måhända ej så alldeles erkända förtjenst.

Herr Philipsson: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande att han icke vore obenägen för en återremiss, i händelse man något närmare bestämde syftet för en sådan åtgärd, har jag begärt ordet för att närmare förklara detta syfte.

Jag yttrade då jag förut hade ordet, och jag vidhåller det ännu, att de tre gradationer, Utskottet uppställt, nemligen stöld, snatteri och åverkan, föranleda dertill att allmänna lagens stadganden i afseende å iteration af tjufnadsbrott icke väl passa in på detta lagförslag. Jag framhöll då ett exempel, som den ärade representanten på östgötabänken dock

synes icke hafva rätt uppfattat. Jag yttrade nemligen alls ingen tvekan huru enligt lagförslaget den skulle anses som, efter att hafva varit straffad för första resan stöld, föröfvade sådant tillgrepp hvarom här är fråga, till värde ej öfverstigande fem R:dr, ty det fann jag klart, att han skulle straffas allenast för återkan; men jag framhöll att, om detta värde allenast uppginge till 25 öre derutöfver, eller till 5 R:dr 25 öre, han då icke komme ifrån saken med ansvar blott för *snatteri*, utan änge då vidkännas *det* straff som allmänna lagen bestämmer för *andra resan stöld*.

Nu frågar jag, om det går an att antaga en lag, der en så *stor* straffskilnad infaller vid en så *ringa* skilnad i värde; i detta hänseende blir den ärade representanten på östgötabänken mig svaret skyldig.

Sedan jag nu, som jag hoppas, klargjort min ställning till frågan, får jag tillägga att, enligt min uppfattning, det blir nödigt att, då man uppställt tre olika förbrytelsegrader i stället för två, också draga konsekvenserna häraf och icke låta lagens allmänna stadganden om iteration tillämpas på denna lag, utan därför uppgöra särskilda bestämmelser.

Den som önskar framgång åt denna reform och i likhet med mig godkänner den grund hvarpå Utskottet byggt sitt förslag, synes mig också böra göra allt möjligt för att vinna det äsyftade målet. Men om i anledning af den reservation som blifvit afgifven af fyra utaf utskottsledamöterna från Medkammaren, denna, såsom det ingalunda synes osannolikt, afslår Utskottets betänkande, så vet jag icke hvad Andra Kammaren kan vinna genom ett bifall till detsamma. Om deremot Kammaren, hvilken, att jag så må uttrycka mig, "sitter i förhand", återremitterar förslaget, så kan det ju bända att Medkammaren antingen fattar ett enahanda beslut, i hvilken händelse ju ingenting är förlorat, eller ock afslår betänkandet, då följden blir att Utskottet kommer att inbjuda denna Kammare att fatta beslut, och i detta sistnämnda fall har ju Kammaren ater fältet öppet.

Jag slutar således med förnyande af min framställning om återremiss, därför att jag icke vill sönderbryta förslaget, utan tvärtom önskar bringa saken till en lycklig lösning; och jag tror sannerligen att de, som yrka på ett obetingadt bifall till förslaget, gå mycket längre från målet än de som önska att förslaget må tagas under närmare ompröfning.

Herr Dofson: Då jag varit motionär i detta ämne, vill jag icke låta detsamma gå mig helt och hållet förbi, utan ber att få yttra några ord. Jag vill icke, såsom flere föregående talare, klandra Utskottet, utan vill tvärtom hembära det min synnerliga tacksamhet för dess beslut. Det myckna klander, som kommit Utskottet till del, tror jag vara alldeles oförtjent, ty det är ju omöjligt att göra alla till lags, och då jag i alle instämmer med de talare, som försvarat Utskottets förslag, och jag icke anser att en återremiss kan till något gagna, så inskränker jag mig till att yrka bifall till detta förslag sådant det här föreligger.

Herr Åstrand: Herr Philipsson har nu för andra gången framlagt några betänkligheter emot förslaget, gående derpå ut att det, efter hans förmenande, skulle vara tvifvel underkastadt huru iteration af förbrytelse enligt detta förslag komme att bestraffas. Han har dock på samma gång

sagt att åverkan är ett särskildt brott som på särskildt sätt skall bestraffas, men, tillägger Herr Philipsson, om någon som förut blifvit straffad för stöld tillgriper skog till värde af 5 R:dr 25 öre, då skall han dömas såsom för stöld, under det att, om värdet uppgår till allenast 5 R:dr, han undslipper med blott åverkans bot, och han frågar om detta kan vara rättvist och billigt. Jag får till svar härå upprepa hvad jag förut yttrat, att siffran 5 R:dr som skulle utgöra gränsen emellan snatteri och åverkan, är fullkomligt konventionel, beroende helt och hållet på smak, men är icke förhållandet alldeles detsamma med den siffran, 15 R:dr, som enligt allmänna lagen är antagen såsom gräns emellan snatteri och stöld? Om man vill att en öfvergång skall ske från den nuvarande allt för milda lagstiftningen till den åsigt, som fordrar att tillgrepp af nästans egendom i detta hänseende skall anses lika straffvärd som annat tillgrepp, så tror jag att man bör kunna med godt samvete gå in på hvad Utskottet här föreslagit.

För öfrigt får jag säga att om man här beslutar att ingå på den af reservanterne föreslagna skrivelsen och således öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att framlägga ett lagförslag, i den syftning reservationen angifver, man begär ett stort misstag, lika stort som om man sedan antager ett sådant af regeringen framlagdt förslag. Vindfälld skog är nemligen ofta och skall sannolikt äfven förblifva af långt större värde än några grenar af växande träd. När höststormarne rasa fram inuan kälen ännu bundit jorden och med detsamma trädens rötter, nedsopas skogen ofta i sådan myckenhet, att flera hundra tolfte timmer af vindfälld skog på en gång kunna tillgripas, och likväl skulle ett sådant tillgrepp straffas endast såsom åverkan. Jag tror att en sådan lagstiftning vore orimlig.

Jag skulle emellertid icke motsätta mig en återremiss, derest jag icke befarade att, i händelse Första Kammaren antager reservanternes förslag om aflåtande af skrivelse, hela frågan derigenom blifver fastläst. Det vore enligt min tanke bättre om denna Kammare med stor majoritet antog lagförslaget, och yrkar jag derföre bifall till detta förslag.

Grefve Sparre: Jag är långt ifrån att vilja, på sätt man här sagt, uttala en förkastelsedom öfver Utskottets arbete; jag känner mer än väl de svårigheter, som möta vid allt lagstiftningsarbete, och hvad jag yttrar bör derföre icke anses såsom ett kländer, utan såsom en önskan att i en fråga af den vikt, som denna, komma på det klara.

Herr vice Talmannen har sagt, att de anmärkningar, som blifvit gjorda emot förslaget, icke kunnat rubba hans mening om dess godhet. Det är beklagligt att så är; för mig hafva de skäl, som den förste talarren på stockholmsbanken anfört, varit tillräckligt bevisande, och jag ber att få dertill lägga ett, som angår just 1 § för att visa Herrarne, huru beskaffadt förslaget är.

Enligt förslaget äro förbrytelser af denna art delade i två grader: för tillgrepp af skog till ett värde af högst fem riksdaler och till värde af mer än fem riksdaler: "*Går värdet ej öfver fem riksdaler, då skall han för åverkan straffas med böter, högst etthundra riksdaler, eller fängelse i högst sex månader*". Går åter värdet öfver fem riksdaler och till femton riksdaler "*straffes för snatteri*"; härom stadgas i 20 kap.

strafflagen; och hvad är straffet? jo, "böter, högst etthundra riksdaler, eller fängelse i högst sex månader". Således: två olika grader af samma brott, men straffet precis detsamma för båda. Tycka Herrarne att ett sådant sätt att stifta lag hänger rätt tillsammans? Jag har icke begärt någonting annat än att Utskottet må taga i öfvervägande, huruvida dess förslag hänger rätt ihop med allmän lag, och det måste väl medgifvas, att detta är bättre än att nu obetingadt antaga ett förslag, som Kam-maren väl inser icke kan blifva lag.

Jag ber att få tillägga ett par ord. Jag har i afton flera gånger och sist af Herr vice Talmannen hört upprepas en känd och ständigt återkommande fras om en stackars gumma, som går ut i skogen och plockar några risqvistar, för att lägga på spiseln. Ja, det der är nu, som sagdt, en gammal historia, som jag hört upprepas i 12 år. Men den der gamla gumman, som går ut på åkern och plockar några potäter för att stilla sin och barnens hunger, om henne talar ingen. Detta blir stöld och till och med en som bestraffas hårdare än andra; men går hon ut och stjälar skog, till och med om hon lugger friska vackra träd, då skall hon omhuldas. Mycket hellre må hon taga några potäter än min skog, och är hon rätt fattig, och hon blott tagit några qvistar, så till-talas hon ej. Men vill man hysa miskund, så må man stadga, att tillgrepp till följd af verklig nöd för tillfredsställande af ett behof, likasom af eu resande ej bestraffas; må man blott öfvergifva denna föräldrade uppfattning, att skogen är värdelös.

Herr Liss Olof Larsson: Utan att jag vågar inlåta mig på bedömande af det mer eller mindre lyckade i redaktionen af detta förslag, kan jag dock icke annat än vara Utskottet tacksam för det sätt, hvarpå det löst denna ömtåliga fråga; men det är dock en liten anmärkning jag anser mig böra göra. Den gäller 15 §, der det stadgas, att allmän åklagare skall tala å sådana åverkansbrott som "*skolu anses som stöld eller snatteri*". Inom den ort, jag tillhör, förekommer mycket sällan stöld af skog, men deremot händer det lätt att, då skogsskiftena ofta äro af an-senlig längd men ringa bredd och ligga långt aflägsna från gårdarne, ja, så långt aflägsat, att egaren icke besöker skiftet på flera år, misstag vid huggningen sker, så att man af fullkomlig okunnighet om gränsen går in och afverkar på grannens skifte. Sådant plägar dock alltid uppgöras i godo utan lagens mellankomst, ty egaren till det skifte, der afverkningen egt rum, är fullt öfvertygad om att afverkningen skett af misstag, men efter detta förslag skulle, der det afverkade uppginge till så högt värde, att det skulle straffas såsom för stöld eller snatteri — hvilket ofta skulle blifva svårt att bedöma för åklagaren — allmänna åklagaren ega uppträda och yrka ansvar. Den tilltalade kan omöjligen bevisa, att afverkningen skett af misstag, och ehuru, som jag redan nämnt, den, å hvars skog afverkningen skett, är fullkomligt öfvertygad att misstag före-lupit och han alldeles icke vill göra sin granne till tjuf, så blir han dock på detta sätt oskyldigt fast, om det är en åklagare som vill komma åt honom.

I detta förhållande anser jag det ligga någon fara och har därför velat fästa uppmärksamheten derå, på det att, om förslaget blir åter-

remitteradt, Utskottet må taga min anmärkning i öfvervägande till den kraft och verkan den kan hafva. För min del skulle jag anse tillfyllestgörande, om man ströke ut detta om åklagares rätt att tala å det slag af förbrytelser, som här är i fråga och öfverläte åtalsrätten ensamt å målseghanden.

Herr Kolmodin: Man har förebrått mig, att jag, då jag förra gången hade ordet, skulle endast hafva refererat mig till anmärkningar, som blifvit gjorda af några föregående talare, och att jag sjelf skulle hafva gjort endast *en* originalanmärkning, nemligen den att man i Utskottets förslag ställt bast- och barktägt samt plockning af ollon och nötter i paritet med skogsförstörelse. Den ärade talare, som gjorde mig denna förebråelse, kastade emellertid sedan bort ollon- och nötplockningen, hvarom jag talat, och uppehöll sig endast vid bast- och barktäkten, derom jag icke yttrat ett enda ord. Derefter häcklade han med stor talang sin egen tankes bild. Det träffade naturligtvis icke mig.

Jag har nu af den uttömmande debatt, som blifvit förd, fått det intryck, att många och viktiga anmärkningar blifvit gjorda emot det förslag, som här föreligger till behandling, ehuru jag fullkomligt frän-säger mig sjelf den äran att hafva framställt någon af dem. Och dessa anmärkningar äro, trots den stora talang, som i försvaret för Utskottets förslag utvecklats, icke för mig åtminstone undanröjda. Utskottsledamö-terne deremot synas alls icke vilja godkänna dem. Detta motsatta för-hållande kan bero på en fullständig missuppfattning från min sida, eller måhända på en viss disposition hos mig att lyssna till anmärkningar i detta fall, medan utskottsledamöterna, förlåtligt nog, hafva en disposition att *icke* göra det.

Det var emellertid med anledning af ett yttrande af Herr Åstrand, som jag begärde ordet. Han sade, att om man nu här beslöte sig för återremiss och Första Kammaren sedan beslöte aflåtandet af en skrifvelse, så vore frågan fastläst. Nej, mine Herrar, då har tvertom Andra Kammaren full frihet att fatta sitt beslut och kan antingen förena sig med den Första och således få fram en skrifvelse, då icke annat står att vinna, eller också, utan att afse ögonblickets resultat, genom ett rent bifall till det föreliggande förslaget gifva en "mention honorable" åt Utskottet, hvars förtjenst jag icke vill förneka, utan tvertom gerna och uppriktigt erkänner. Det är icke något lätt arbete, det haft sig uppdraget, och jag inser mer än väl de svårigheter det haft att bekämpa. Frågan är alltså icke i baklås genom en återremiss, utan Kammaren har derigenom tvertom förbehållit sig full handlingsfrihet, och det är därför samt på grund af hvad jag förut anfört och andra yttrat, som jag nu vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Herr P. Staaff: En föregående ärad talare, Herr Grefve Sparre, ville veta, om det funnes någon inom denna Kammare som kunde påstå att rättsmedvetandet bland folket icke ännu hunnit så långt att det betraktade tillgrepp af skog lika med allt annat tillgrepp. Grefve Sparre har nu fått ett tydligt svar på sin fråga af Herr Liss Olof Larsson, ty denne har alldeles otvetydigt gifvit sin åsigt tillkänna, att åverkan vore

att betrakta endast såsom en liten bytesaffär gramnar emellan, och att det borde få bero på dem sjelfva att göra upp den saken sins emellan eller icke, utan att allmän åklagare borde hafva rättighet att blanda sig deri. Jag vill fråga om icke detta bevisar, att i hans hemort, så vidt han representerar sina valmäns tänkesätt, åverkan icke anses såsom stöld? ty i annat fall skulle han väl vilja för allmän åklagare bibehålla skyldigheten att beifra sådana brott. Jag tror således, att detta Herr Liss Olof Larssons svar kan anses såsom ganska betecknande för det allmänna åskådningssättet beträffande denna sak, åtminstone i den landsort han representerar.

För min del tror jag mig icke heller kunna påstå, att allmänna rättsmedvetandet i vårt land lunnit den utveckling och mognad, att man i den utsträckning, hvarom här är fråga, stämplar åverkan såsom stöld, utan jag är tvärtom öfvertygad att, om detta förslag blir lag, de flesta som drabbas af det deri stadgade straffi, skola anse sig hårdt och orättvist behandlade. Dermed vill jag dock icke hafva sagt, att ju icke vissa slag af åverkansbrott böra såsom stöld anses och straffas, men dessa böra då vara närmare bestämda och fixerade. Förnämligast ur denna synpunkt är det som jag icke vill gå in på förslaget, men derjemte kvarstå de betänkligheter som blifvit framställda af Herrar Östergren och Philipsson och hvilka Herr Åstrand synes hafva missförstått. Herr Philipssons mening var uppenbarligen den att, om två personer, hvilka förut stulit, gifve sig tillsammans ut på en liten affär som kallas åverkan och den ene dervid tillgrepe skog till värde af 5 R:dr och den andre för 5 R:dr 25 öre, den senare skulle straffas för andra resan stöld, under det den förre sluppe från med blott åverkans bot. Det var tydligen Herr Philipssons mening att, om en sådan undantagslagstiftning som nu är i fråga skulle komma till stånd, det också blefve nödvändigt att göra särskilda bestämmelser för iteration, så att vid tillämpningen straffet ej må blifva alltför hårdt och skoningslöst.

Det synes mig — jag kan icke underlåta att uttala det — att Utskottets Herrar ledamöter äro nästan ömtåliga för en eller annan anmärkning emot deras förslag; det får väl icke anses för någon skam eller nesa för ett Utskott att få sitt förslag återförvisadt på grund af emot detsamma framställda anmärkingar — tvertom bör väl hvar och en, som på allvar önskar en saks framgång, gerna se att densamma skärskådas så noga som möjligt, och dertill skadar ingalunda en återförvisning. Jag yrkar dertill återremiss.

Herr Liss Olof Larsson: Jag trodde mig icke behöfva begära ordet ännu en gång, men ser mig tyvärr föranlåten dertill af den siste talarens yttrande. Han sade nemligen, att det af mitt förra anförande tydligen framginge, att jag och den ort jag representerar ansåge åverkan som en småsak, som "en liten bytesaffär gramnar emellan", såsom jag tror hans ord fölla. Jag har alls icke sagt eller ens antydtt någonting sådant, och jag kan icke förstå huru mitt yttrande kunnat så missuppfattas. Jag sade att åverkan understundom, och detta ganska ofta hos oss, kunde vara beroende på ett misstag om rätta gränslinien, och jag upprepade detta flera gånger, så att jag ej kunde tro annat än att

det var begripligt till och med för Herr Staaff. Jag sade att ett sådant misstag lätt kunde ske, och att en sådan sak borde få uppgöras i godo utan åklagarens mellankomst. Detta var mitt yttrande; uppsätlig åverkans anser jag lika straffvärd som någonsin Herr Staaff.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Endast ett par ord för att tacka Herr Pehr Staaff för det han godhetsfullt gaf mig ett tydligt bevis derpå, att det finnes sakkunnige män som förfakta den åsigten, att Utskottet icke ens gjort tillräckligt stort undantag för dem, hvilka skola allenast såsom åverkare anses och straffas. Detta Herr Staaffs erkännande är mig ett kärt bevis derpå, att Utskottet äfven i detta hänseende slagit in på den rätta stråten. Långt ifrån att vara ömtålig för anmärkningar, är jag tvärtom tacksam därför: goda anmärkningar tager jag gerna emot, derom ber jag Herr Staaff vara öfvertygad. Men jag har icke hört några sådana, och allra minst kan jag såsom sådan anse Herr Grefve Sparres fråga, huruledes Utskottets förslag i 2 mom. af 2 §, beträffande ansvar för *åverkan*, hänger tillhoppa med allmänna lagens stadgande i 20 kap. strafflagen angående, ansvar för snatteri. Jag bekänner att denna Grefve Sparres fråga förvånar mig. Utskottet har naturligtvis icke förbisett den stora straffskilnad, som ligger deri, att den som begår snatteri tredje gången skall anses såsom hade han föröfvat första resan stöld, då deremot itererad åverkan fortfarande endast skulle anses och straffas *såsom åverkan*, likasom än vidare är att märka den skilnad, att åverkansbrott, der det endast förnärmar enskild persons rätt, icke, enligt förslagens 15 §, skulle kunna åtalas af annan än målsegande. Dessa båda skilnader framgå också klart och tydligt af Utskottets motivering för hvar och en som gjort sig besvär att taga kännedom om densamma, innan han inlåtit sig på bedömande af förslaget.

Jag har begagnat tillfället att få lemna detta svar, på det Kammaren må finna af hvad halt invändningarne äro, och att det icke torde vara alltför djerft om man ännu skulle drista anse att förslaget, sådant det är, kunde af Kammaren nu bifallas. Jag skall dock gerna förena mig med dem, som önska återremiss, hvilket dock icke är så att förstå, som skulle detta medgifvande från min sida innebära något bestämdt löfte att framlägga något annat eller bättre förslag — utan på det att, sedan man fått höra hvad Första Kammaren beslutar, utväg må finnas öppen att inlåta sig på en sammanjemkning. Mätte dock icke en sådan sammanjemkning leda till en skrifvelse; ty som Herrarne veta och här redan blifvit erinradt, har den komité som nyligen afgifvit förslag till skogsordning för Norrland och på hvars arbeten det Särskilda Utskottet ofta stödjer sig, blifvit tillsatt med anledning af en skrifvelse, beslutad redan för sex år sedan. Det synes häraf, hvilka långa omgångar det erfordras för att på denna väg få ett lagförslag till stånd.

Jag skall emellertid nu, på det Utskottet må få läsa och öfverväga de anmärkningar som här gjorts och som i Medkammaren antagligen göras, afstå från mitt yrkande om bifall och förena mig med dem, som önska återremiss.

Grefve Sparre: För den händelse en återremiss kommer att ske,

ber jag att få framställa ännu en anmärkning mot Utskottets förslag, på det att Utskottet må taga densamma i öfvervägande. I § 2 heter det nemligen: "Hvar, som å skog eller mark, deri han ej eger del, och den han ej innehafver, eller eger rätt att nyttja, olofligen räller träd" etc. --- "varde, der värdet går öfver fem riksdaler, straffad för snatteri eller stöld, efter ty i 20 kap. skils. Går värdet ej öfver fem riksdaler; då skall han, för åverkan, straffas med böter, högst etthundra riksdaler, eller fängelse i högst sex månader". § 6 lyder åter sålunda: "Delegare i samfäld skog eller mark, som olofligen derifrån säljer eller bortför något af hvad i § 2 nämndt är, eller derå svedjar eller verkställer torf- eller ljungränning, eller som eljest sin rätt i samfälligheten missbrukar; straffes med böter, högst ett tusen riksdaler, eller fängelse", hvilket sedanare straff kan, då någon tid icke blifvit i förslaget utsatt, ådömas ända till två år. Således, om en person tillgriper skog, deri han ej eger del till värde af fem riksdaler, så får han högst etthundra riksdalers böter eller sex månaders fängelse, men om en delegare i samfäld skog eller mark derifrån "säljer eller bortför något", får han böta ända till ett tusen riksdaler eller undergå fängelse i högst 2 år. § 7 stadgar: att "brukare, som olofligen från legd jord säljer eller bortför något af hvad i 2 § omtalas", etc. ---, "straffes som i § 6 skils." Således kan äfven här böter till högst ett tusen riksdaler eller fängelse i högst 2 år ådömas. Det är sannt, att här icke, såsom i förra fallet, ett visst belopp omnämnas, men just detta ådagalägger brist i redaktionen, samt att, på sätt här redan blifvit yttradt, förslaget ej så riktigt hänger ihop.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Jag ber Grefve Sparre om ursäkt för att jag ännu en gång uppträder emot honom, men hans sista anmärkning mot ordalydelsen i 6 och 7 §§ var af den beskaffenhet, att jag ej kan underlåta att besvara densamma. Det är gifvet att, då latituder finnas för de i förslaget förekommande straffbestämmelser, likasom hos de nu bestående, domaren skall taga sådant i betraktande vid straffets ådömande, likasom enligt förslagets 2 § det ligger i domarens skön att pröfva, huruvida värdet af det åverkade eller tillgripna öfverstiger fem eller femton riksdaler, för att afgöra om och huru stadgandena i 20 kap. strafflagen blifva tillämpliga. Det är möjligt, att jag ännu har för liten erfarenhet i juridiken, då jag hos domaren förutsätter sådant omdöme; men det är visst, att, om man skall skrifva författningar så, att ej den som vill det kan trassla bort både sitt och kanske äfven nämndens omdöme, så kan *intet* Utskott lösa en sådan uppgift.

Herr Jöns Pehrson: Om återremiss ifrågakommer, ber jag att få påpeka en brist i § 7. Såsom densamma nu är redigerad, lär man svårligen kunna tilltala en boställsinnehafvare för åverkan. I denna § borde derföre tilläggas ordet boställsinnehafvare för att förtydliga paragrafen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, och gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till det af Utskottet afgifna lagförslaget med de ändringar deri,

som Herr vice Talmannen ifrågasatt, dels på återremiss, dels ock slutligen på afslag å Utskottets hemställan samt bifall i stället till det förslag, som blifvit framställt i den af Herr Asplund afgifna, vid utlåtandet fogade reservation. Propositionen på återremiss förklarades af Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men blef då votering begärd, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till Herr vice Talmannens yrkande, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition.

Den, som vill att Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2 skall till bemälda Utskott återförvisas,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren godkänt det af Särskilda Utskottet å sid. 14 och 15 af dess utlåtande N:o 2 framställda lagförslag med den ändring, att inledningsorden till berörda lagförslag skola lyda sålunda: "dels ock att 2, 3, 4, 5, 6, 7, 15 och 16 §§ i nämnda kapitel skola erhålla följande förändrade lydelse": äfvensom med det tillägg, att näst efter 15 § införes en så lydande:

16 §.

Sätter i något af de fall, som i 1, 2, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motvärn emot den, som egendomen eger, innehafver eller vårdar, eller emot dess folk, då någon af dem vill honom från gerningen hindra, eller af honom taga åter hvad han åtkommit, eller ock fräntaga honom det, som till vedermäle af gerningen kvarhållas må, dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.

Omröstningen företogs och visade vid röstsedlarnes sammanräkning 87 ja mot 51 nej, hvadan utlåtandet blifvit till Utskottet återförvisadt.

§ 11.

Herr Talmannen tillkännagaf, att de ledamöter, som hafva vården om Kammarens ekonomiska angelägenheter, till Kammaren inkommit med en så lydande skrifvelse:

Till Riksdagens Andra Kammare.

Som det flera gånger under riksdagen inträffat, att ett besvärande drag i Andra Kammarens samlingslokal uppkommit, då luftvexlingsinrättningen satts i gång för att nedsätta den höga temperaturen i salen, och

då, äfven om det skulle kunna anses åligga oss, såsom de der blifvit af Kammaren utsedde att handhafva Kammarens ekonomiska angelägenheter, att öfvervaka det sätt, hvarpå värme- och luftvexlingsinrättningen skötes, och äfven om ett sådant öfvervakande kunde förenas med vårt riksdagsmannakall, vi äro i saknad af den sakkännenom, som tarvas för att kunna till Kammarens ledamöters belåtenhet fullgöra ett sådant värf, finna vi oss böra hemställa, det Kammaren måtte lemna oss bemyndigande att för den återstående delen af riksdagen anställa en sakkunnig person att under Kammarens sammanträden ständigt vara tillstädes för att öfvervaka skötseln af nämnda värme- och luftvexlingsinrättning.

Skulle det visa sig, att åsyftade målet icke kan nås på det föreslagna sättet, vinnes derigenom åtminstone den förmån, att det blir fullt klart, att luftvexlingsinrättningen bör till nästa riksdag anordnas på ett ändamålsenligare sätt.

Stockholm den 9 April 1874.

C. F. Lundström. Moritz Rubenson. Laur. Öhlin. *

Efter uppläsningen af denna skrifvelse hördes rop om bordläggning; med anledning hvaraf Herr Talmannen ansåg sig böra fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att den fråga, som sålunda blifvit underställd Kammarens pröfning, vore af beskaffenhet att röra Kammaren enskildt, och att följaktligen, om Kammaren så funne för godt, något grundlagsenligt hinder icke förefunnes att utan föregången bordläggning genast afgöra densamma.

Herr Hæggström begärde ordet och yttrade: Jag hemställer till de Herrar, som begärt detta utlåtande på bordet, om de icke skulle vilja afstå derifrån och tillåta, att frågan genast afgöres genom ett bifall till hvad ekonomideputerade föreslagit, ty ej lärer det väl gagna till något att vi fortfarande skola stå här och debattera i en olidlig temperatur.

I detta yttrande instämde många af Kammarens ledamöter; och då något vidare yrkande på bordläggning icke lät sig afhöra, framställde Herr Talmanen proposition på bifall till den i skrifvelsen gjorda hemställan; hvilken proposition med ja besvarades. Det i meranämnda skrifvelse framställda förslag hade alltså blifvit af Kammaren bifallet.

§ 12.

Till bordläggning anmälles

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndigs egendom;

N:o

N:o 24, i anledning af väckt motion om vatten- och brödstraffets afskaffande;

N:o 25, i anledning af väckt motion, åsyftande skydd emot förnärmelse af författares eganderätt till musikaliska arbeten eller kompositioner; och

N:o 26, i anledning af väckt motion, åsyftande att bereda vissa rättigheter åt skjutsentreprenörer, hvilka icke tillika äro innehafvare af gamla gästgifverihemman.

Dessa nu för första gången bordlagda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.